

Na temelju članka 41. točke 6. Statuta Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 23/16, 2/18 i 23/18), Gradska skupština Grada Zagreba, na 21. sjednici, 21. ožujka 2019., donijela je

PROGRAM
poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva
u Gradu Zagrebu 2019. - 2023.

1. UVOD

Obrtništvo, malo i srednje poduzetništvo u Gradu Zagrebu zauzima udjel od 99,6% u ukupnom broju poduzetnika te je stoga jedan od glavnih generatora rasta i razvoja ukupnog gospodarstva.

S obzirom na značaj obrtništva i malog i srednjeg poduzetništva za ukupni gospodarski razvoj, Grad Zagreb kontinuirano provodi poticajne mjere i aktivnosti usmjerene na rast i razvoj obrtnika te malih i srednjih poduzetnika pružanjem podrške u stvaranju novih vrijednosti, te ublažavanjem popratnih rizika kojima su pritom izloženi. U tom kontekstu u Gradu Zagrebu uspostavljen je jedinstven model poduzetničkog ekosustava kako bi se što efikasnije iskoristili svi potencijali za kvalitetan rast i razvoj obrtništva i malog i srednjeg poduzetništva, odnosno omogućila sustavna i koordinirana provedba gospodarske politike za poticanje poduzetništva i obrtništva.

Budući da je Program poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2013. - 2017. (Službeni glasnik Grada Zagreba 4/13, 25/13, 22/14, 2/15 i 9/16), a koji je Zaključkom Gradske skupštine produžen do kraja 2018. (Službeni glasnik Grada Zagreba 24/17), prestao važiti, bilo je potrebno izraditi novi Program poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2019. - 2023. (u daljnjem tekstu: Program).

Poticajne mjere i aktivnosti utvrđene su na osnovi raspoloživih statističkih informacija, provedenih analiza gospodarske strukture i kretanja poduzetništva i obrtništva u Gradu Zagrebu, realizacije mjera iz dosadašnjeg Programa poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2013. - 2017. te identificiranih razvojnih potreba obrtnika i poduzetnika.

Sa svrhom što boljeg identificiranja razvojnih potreba obrtnika i poduzetnika, te time onda i kvalitetnijeg definiranja poticajnih mjera i aktivnosti, u proces izrade ovog Programa uključeni su svi ključni dionici kao što su gradska upravna tijela, institucije i asocijacije obrtnika i poduzetnika, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.¹ i dr.

Važno je naglasiti da su mjere i aktivnosti definirane u Programu u najvećem dijelu zapravo nastavak provedbe mjera i aktivnosti iz dosadašnjeg programa s obzirom na to da je njihova provedba rezultirala pozitivnim učincima na razvoj obrtništva i poduzetništva. Ovisno o uočenim potrebama obrtnika i poduzetnika te o kretanjima u gospodarstvu, pojedine mjere su redefinirane i nadograđene novim aktivnostima, a sve u cilju stvaranja što kvalitetnijeg poduzetničkog ekosustava u Gradu Zagrebu.

Uzimajući u obzir sve navedeno, u idućem razdoblju potrebno je nastaviti aktivnosti na razvoju sustava podrške obrtnicima i poduzetnicima, posebice na daljnjem jačanju poduzetničke potporne infrastrukture, odnosno sustava za umrežavanje, razmjenu iskustava i znanja. Pritom je obrtnike i poduzetnike potrebno posebno usmjeriti prema aktivnostima koje

---

¹ Dana 6. lipnja 2018. promijenjen je naziv društva iz Razvojna agencija Zagreb - TPZ d.o.o. u Zagrebački inovacijski centar d.o.o.

su utemeljene na znanju kako bi se na najbolji način iskoristio kapital koji Grad Zagreb ima, s obzirom na resurse, kao i tradiciju u obrtništvu, poduzetništvu i industrijskoj proizvodnji.

Osim toga, važno je inicirati daljnje aktivnosti širenja svijesti o potrebi poduzetničkog načina razmišljanja, inovativnosti, kreativnosti, sposobnosti uočavanja prilika i potrebi cjeloživotnog učenja za poduzetništvo kao osnovnim čimbenicima jačanja konkurentnosti, odnosno rasta gospodarstva.

S obzirom na značaj institucionalne podrške u stvaranju poticajnog poduzetničkog okruženja, potrebno je nastaviti aktivnosti na jačanju suradnje gradske uprave sa svim obrtničkim i poduzetničkim asocijacijama i institucijama te drugim relevantnim institucijama iz lokalnog okruženja.

Glavni nositelj provedbe mjera iz Programa je Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, u okviru kojeg je ustrojen Odjel za poticanje razvoja obrta i poduzetništva i praćenje stanja u gospodarstvu, a čije su glavne zadaće: praćenje i analiziranje gospodarstva te pripremanje prijedloga za usmjeravanje razvoja gospodarstva, odnosno predlaganje i provođenje mjera za razvoj poduzetničke infrastrukture preko institucionalne mreže poticanja razvoja, mjera za promicanje obrtništva i poduzetništva te međusobno umrežavanje obrtnika, malih i srednjih poduzetnika, kao i povezivanje obrtnika, malih i srednjih poduzetnika sa znanstvenoistraživačkim i obrazovnim institucijama.

2. ZAKONODAVNI I STRATEŠKI OKVIR

Program je izrađen sukladno *Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva* (Narodne novine 29/02, 67/07, 53/12, 56/13 i 121/16) kojim se uređuju osnove za primjenu poticajnih mjera gospodarske politike usmjerenih razvoju, restrukturiranju i tržišnom prilagođavanju malog gospodarstva te osnivanje Hrvatske agencije za malo gospodarstvo (HAMAG-BICRO) i *Zakonu o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture* (Narodne novine 93/13, 114/13, 41/14 i 57/18) kojim se uređuju, između ostaloga, pitanja određenja poduzetničke infrastrukture i poduzetničkih potpornih institucija (PPI) te sustavi potpora, odnosno preduvjeti i kriteriji odobravanja potpora za unaprjeđenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih potpornih institucija.

S obzirom na to da se Program temelji na Razvojnoj strategiji Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine, ciljevi Programa su komplementarni s ciljevima Razvojne strategije.

Tijekom procesa izrade Programa u obzir su uzeti i strateški okviri iz drugih strateških dokumenata na međunarodnoj (europskoj) i nacionalnoj razini te razini Grada Zagreba, koji daju smjernice za daljnji rast i razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva, odnosno za poboljšanje njihove konkurentnosti.

2.1. Strateški okviri na međunarodnoj (europskoj) razini

*EUROPA 2020.*² je strateški dokument razvoja Europske unije koji definira tri prioriteta: pametan rast - razvijanjem ekonomije utemeljene na znanju i inovaciji, održiv rast - promicanje ekonomije koja učinkovitije iskorištava resurse, koja je zelenija i konkurentnija, i uključiv rast - njegovanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost.

---

² Europe 2020 strategy - A strategy for smart sustainable and inclusive growth, dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TEXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=en>

*Akcijski plan 2020 za razvoj poduzetništva*³ je plan djelovanja za oslobađanje europskog poduzetničkog potencijala, uklanjanje postojećih prepreka te revoluciju u kulturi poduzetništva u Europskoj uniji. Cilj je olakšati stvaranje novih poslovnih subjekata te stvoriti poticajno okruženje za rast i razvoj postojećih poduzetnika.

*EU Zakon o malom gospodarstvu*⁴ je glavni dokument Europske unije vezan za razvoj politika malog i srednjeg poduzetništva. Dokument nije obvezujuć, međutim utvrđuje načela namijenjena vođenju oblikovanja i provedbi politika na razini Europske unije i na nacionalnoj razini u zemljama Europske unije. Glavni prioriteti Zakona su promicanje poduzetništva, poboljšanje pristupa financijama, smanjenje regulatornog opterećenja te poboljšanje pristupa tržištima i internacionalizaciji.

2.2. Strateški okviri na nacionalnoj razini

*Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. - 2020.*⁵ ima za cilj jačanje poduzetničkog potencijala i unaprjeđenje kulture poduzetništva, a opći cilj je povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Hrvatskoj. Realizacija općeg cilja potpomognuta je mjerama koje se odnose na pet strateških ciljeva:

- poboljšanje ekonomske uspješnosti
- poboljšani pristup financiranju
- promocija poduzetništva
- poboljšanje poduzetničkih vještina
- poboljšano poslovno okruženje.

*Strategija poticanja inovacija Republike Hrvatske 2014. - 2020.*⁶ nastoji dugoročno usmjeriti razvoj i sustavno poticati inovacije kao temeljne vrijednosti uspješnosti gospodarstva, ali i društva u cjelini. Strategijom se usmjerava gospodarstvo prema aktivnostima koje su utemeljene na znanju kako bi se iskoristio kapital s obzirom na resurse, tradiciju u industrijskoj proizvodnji i sposobnosti za inovativnost i kreativnost, kao osnovnim čimbenicima pokretanja gospodarstva. Također se definira institucionalni i financijski okvir poticanja inovacija te modeli suradnje između javnog, znanstvenoistraživačkog i poslovnog sektora, kako bi rezultati znanstvenoistraživačkih aktivnosti našli svoju primjenu u gospodarstvu.

*Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011.-2020.*⁷ prepoznaje klastere i klusterske organizacije kao alat za jačanje konkurentnosti gospodarstva, a cilj klusterskih organizacija je:

- povećanje izvoza i omogućavanje pristupa novim tržištima
- transfer i uvođenje novih tehnologija
- poboljšanje okvirnih uvjeta za inovacije
- povezivanje raznih komplementarnih sektora i posredničkih organizacija
- uvođenje i poboljšavanje normi kvalitete i procesa u klasterima i članovima klastera.

---

³ The Entrepreneurship 2020 Action plan, dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0795&from=EN>

⁴ The Small Business Act for Europe, dostupno na https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act_en

⁵ Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. - 2020., dostupna na https://www.mingo.hr/public/Poduzetnistvo/Strategija_razvoja_poduzetnistva_RH_2013_2020.pdf

⁶ Strategija razvoja inovacija Republike Hrvatske 2014. - 2020., dostupna na https://www.mingo.hr/public/documents/Strategija_poticanja_inovacija_18_12_14.pdf

⁷ Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011. - 2020., dostupna na https://www.mingo.hr/public/Poduzetnistvo/Strategija_razvoja_klastera_RH12117.pdf

Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014. - 2020.⁸ ima za cilj poboljšanje usklađenosti i umreženosti javnih politika, poboljšanje sustavne podrške poduzetništvu žena, uvođenje poduzetništva žena u cjelokupnu institucionalnu infrastrukturu te promociju poduzetništva žena. Strategija je usmjerena na kontinuiranu provedbu aktivnosti kojima se utječe na promjene u vrijednosnom sustavu, ponašanju i okolini, čimbenike o kojima ovisi jačanje poduzetničke aktivnosti žena. Također je usmjerena na povećanje broja žena koje pokreću poslovni pothvat i broj žena - vlasnica rastućih poslovnih pothvata.

Strategija poticanja razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2015. - 2020.⁹ definira osnovne ciljeve i aktivnosti kako bi se uspostavio pravni, financijski i institucionalni okvir za razvoj društvenog poduzetništva te sustave mjera i aktivnosti za razvoj društvenih poduzetnika. Također definira kriterije i instrumente za prepoznavanje, praćenje i razvoj društvenih poduzetnika te izobrazbu na svim razinama radi prepoznavanja važnosti društvenog poduzetništva kao važne komponente gospodarskog razvoja.

Strategija pametne specijalizacije¹⁰ sadržava ciljeve i prioritetne aktivnosti vezane za istraživanje, razvoj i komercijalizaciju inovacija te je jedan od glavnih preduvjeta za korištenje sredstava iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova u okviru Tematskog cilja 1: Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija" 2014. - 2020. Glavni cilj je usmjeravanje kapaciteta u području znanja i inovacija na području najvećeg potencijala radi pokretanja razvoja i transformacije gospodarstva temeljenog na aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija.

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine¹¹ je krovni razvojni dokument hrvatskog turizma koji utvrđuje ključne aktivnosti turističke politike usmjerene na osiguravanje proizvodnih, institucionalnih, organizacijskih i ljudskih pretpostavki za poboljšavanje konkurentne sposobnosti hrvatskog turizma i korištenje resursne osnove na načelima odgovornog i održivog razvoja. Strategijom se definiraju ključna razvojna načela, stvaraju pretpostavke za postavljanje nove razvojne vizije i strateških ciljeva te zadataka koji se žele ostvariti.

2.3. Strateški okvir Grada Zagreba

Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020.¹² je temeljni razvojni dokument Grada Zagreba u kojemu su određeni vizija, strateški ciljevi, razvojni prioriteti i mjere. Jedan od strateških ciljeva je *Konkurentno gospodarstvo*, pri čemu su neki od prioriteta, kojima se ostvaruje navedeni cilj, razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja i razvoj gospodarstva temeljenog na znanju, inovacijama i kvaliteti ponude roba i usluga.

---

⁸ Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014. - 2020., dostupna na

https://www.mingo.hr/public/Poduzetnistvo/Strategija_razvoja_poduzetništva_zena_RH12117.pdf

⁹ Strategija poticanja razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2015. - 2020., dostupna na

<http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/Strategija-razvoja-dru%C5%A1tvenog-poduzetni%C5%A1tva-u-RH-za-razdoblje-2015-2020.pdf>

¹⁰ Strategija pametne specijalizacije, dostupna na <https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/130426-Strategija-turizam-2020.pdf>

¹¹ Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, dostupna na

<http://www.mint.hr/UserDocsImages/130426-Strategija-turizam-2020.pdf>

¹² Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020., dostupna na

https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/strategijsko_planiranje/RSZG%202020%20_%20layout_publicacija_velika%204.6.pdf

*Strategija razvoja ljudskih potencijala Grada Zagreba 2017. - 2020.*¹³ strateško je usmjerenje prema ostvarenju vizije Grada Zagreba kao središta gospodarskih i poduzetničkih aktivnosti, s visokom zapošljivošću radne snage koja odgovara potrebama dinamičnog tržišta rada. Ciljevi strategije su podijeljeni u četiri prioriteta područja, među kojima je i područje poduzetništva i samozapošljavanja, s ciljem osiguranja uvjeta za stvaranje novih i očuvanje postojećih radnih mjesta razvojem ljudskih potencijala za razvoj, rast i održivost poslovnih subjekata.

*Strategija kulturnog i kreativnog razvitka Grada Zagreba 2015. - 2022.*¹⁴ - svrha strategije je osnaživanje i rast umjetnosti i kulture, ali i doprinos razvoju kreativnih industrija u Gradu Zagrebu kako bi se poboljšala kvaliteta života građana, pridonijelo regionalnom razvoju te osigurala međunarodna prepoznatljivost umjetnosti, kulture i kreativnih industrija Grada Zagreba. Strategijom su definirani opći strateški ciljevi među kojima su: poduprijeti i prepoznati važnost kreativnih industrija kao pokretača gospodarskog rasta te omogućiti financijsku održivost perspektivnih projekata, programa i poduzetničkih pothvata kulturnih i kreativnih industrija.

3. ANALIZA GOSPODARSKE STRUKTURE I KRETANJA PODUZETNIŠTVA I OBRRTNIŠTVA U GRADU ZAGREBU

3.1. Metodološki okvir i sadržaj analize

Za potrebe izrade analize gospodarske strukture i kretanja poduzetništva i obrtništva u Gradu Zagrebu, razina Grada Zagreba podatkovnim obuhvatom je definirana kao razina županije, a ne grada u užem smislu.

U skladu s raspoloživošću podataka, koriste se što duže vremenske serije da bi se pouzdanije utvrdile dinamičke promjene, a za utvrđivanje ključnih obilježja osobita je pozornost, u tom smislu, posvećena razdoblju nakon krizne godine 2008.

Osim pojednostavnjene analize trendova i strukture analiziranih varijabli, kombinacijom su normaliziranih fizičkih i financijskih podataka izvedeni i odabrani i za strukturnu analizu relevantni relativni pokazatelji. Na taj je način omogućena induktivna analiza i donošenje odgovarajućih završnih, usporednih ocjena o gospodarskoj strukturi i kretanjima u Gradu Zagrebu.

U prvom dijelu ovog poglavlja analiziraju se makroekonomski aspekti razvoja Grada Zagreba. Analiza se zasniva na strukturnoj i dinamičkoj analizi standardnih makroekonomskih agregata u sklopu kojih se ističu ulazni podaci o poslovnim subjektima i zaposlenosti. U drugom dijelu poglavlja analiziraju se obilježja gospodarske strukture po djelatnostima s posebnim osvrtom na pozicioniranje Grada Zagreba i obrtništva u gospodarskom sustavu Republike Hrvatske. Treći dio poglavlja usmjeren je na usporednu analizu financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Republike Hrvatske i Grada Zagreba na osnovi podataka FINA-e.

3.2. Analiza gospodarske strukture

Ovaj je dio analize usmjeren na identifikaciju ključnih obilježja strukture djelatnosti kao pokazatelja kretanja gospodarske strukture Grada Zagreba. Za analizu su odabrani reprezentativni podaci o broju poslovnih subjekata i broju zaposlenih. Raspoloživi podaci su strukturno i dinamički normalizirani na način da budu konzistentni i prilagođeni potrebama

---

¹³ Strategija razvoja ljudskih potencijala Grada Zagreba, dostupna na <https://www.zagreb.hr/nacrt-strategije-razvoja-ljudskih-potencijala-grad/104271>

¹⁴ Strategija kulturnog i kreativnog razvitka Grada Zagreba 2015. - 2022., dostupna na <https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/04%20Strategija.pdf>

usporedne analize. Deskriptivna analiza strukturnih i dinamičkih kretanja iskorištena je i za isticanje ključnih nalaza koji mogu biti polazište za identifikaciju smjernica i ciljeva programa razvoja.

3.2.1. Broj poslovnih subjekata i broj zaposlenih po djelatnostima

Ovaj se dio analize zasniva na podacima o broju poslovnih subjekata i broju zaposlenih po djelatnostima prema NKD 2007. za odabrano analitičko razdoblje 2009. - 2017., a obrađeni podaci navedeni su u tablicama 3.1. - 3.3.

Analizom broja poslovnih subjekata u Gradu Zagrebu, po djelatnostima prema NKD 2007. u razdoblju 2009. - 2017. navedenim u tablici 3.1., utvrđuje se da je ukupno neto povećanje broja poslovnih subjekata na razini 7.454, što čini prosječnu godišnju stopu rasta od 2,11%. U tom ukupnom neto rezultatu valja istaknuti značajno smanjenje broja poslovnih subjekata u djelatnosti G Trgovina na veliko i malo za 1.652 poslovna subjekta i djelatnosti F Građevinarstvo za 743 poslovna subjekta. Na osnovi se tih kretanja neizravno može zaključiti da je u djelatnosti G Trgovina na veliko i malo došlo do okrupnjavanja i izlaska s tržišta manjih poslovnih subjekata, i to posebice tzv. kvartovskih trgovina. Smanjenje broja poslovnih subjekata u djelatnosti F Građevinarstvo valja povezati više sa slabljenjem konjunktura i zbog toga s izlaskom s tržišta koje onemogućuje profitabilno poslovanje. Najznačajnije povećanje broja poslovnih subjekata bilježe djelatnost S Ostale uslužne djelatnosti, s povećanjem broja poslovnih subjekata u 2017. u odnosu na 2009. za 2.241 poslovni subjekt, potom djelatnost M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s povećanjem od 2.058 poslovnih subjekata, zatim djelatnost I Djelatnost pružanja smještaja i pripreme hrane s povećanjem od 1.656 subjekata, što svakako ukazuje i na činjenicu rasta i razvoja turizma u Gradu Zagrebu te djelatnost R Umjetnost, zabava i rekreacija od 896 poslovnih subjekata više u 2017. nego što ih je bilo u 2009.

Tablica 3.1. Dinamika kretanja broja poslovnih subjekata po djelatnostima prema NKD 2007. u Gradu Zagrebu u razdoblju 2009. - 2017.

Struktura/Godina	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	Razlika	Stopa
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	237	274	253	284	339	386	447	320	335	98	4,42%
B Rudarstvo i vađenje	37	39	37	39	43	45	49	33	27	-10	-3,86%
C Prerađivačka industrija	3.381	3.616	3.485	3.685	3.940	4.230	4.560	3.546	3.600	219	0,79%
D Opskrba električnom energijom...	69	113	150	238	309	342	367	188	184	115	13,04%
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda...	99	113	110	131	162	200	223	133	131	32	3,56%
F Građevinarstvo	4.296	4.603	4.346	4.510	4.819	5.110	5.385	3.517	3.553	-743	-2,35%
G Trgovina na veliko i na malo...	12.357	13.214	11.908	12.474	13.374	14.456	15.435	10.685	10.705	-1.652	-1,78%
H Prijevoz i skladištenje	1.012	1.112	1.024	1.085	1.191	1.298	1.419	1.116	1.119	107	1,26%
I Djelatnosti pružanja smještaja...	1.259	1.578	1.629	1.947	2.561	3.118	3.687	2.541	2.915	1.656	11,06%
J Informacije i komunikacije	2.411	2.769	2.829	3.060	3.380	3.729	4.045	3.219	3.282	871	3,93%
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	524	728	676	699	728	769	818	512	537	13	0,31%
L Poslovanje nekretninama	1.383	1.544	1.474	1.564	1.683	1.806	1.929	1.401	1.488	105	0,92%
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	6.905	7.629	7.624	8.114	9.021	9.854	10.566	8.599	8.963	2.058	3,31%
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.137	1.304	1.349	1.458	1.631	1.883	2.152	1.734	2.045	908	7,61%
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	142	137	99	112	117	118	122	137	134	-8	-0,72%
P Obrazovanje	676	722	709	743	815	881	955	888	924	248	3,98%
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	534	592	548	600	659	709	770	777	834	300	5,73%
R Umjetnost, zabava i rekreacija	1.239	1.572	1.287	1.494	1.768	1.989	2.191	1.990	2.135	896	7,04%
S Ostale uslužne djelatnosti	3.264	4.241	3.575	4.348	5.272	6.003	6.550	5.227	5.505	2.241	6,75%
UKUPNO	40.962	45.900	43.112	46.585	51.812	56.926	61.670	46.563	48.416	7.454	2,11%

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Tablica 3.2. Struktura i dinamika kretanja broja aktivnih poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2007. - 2017.

Struktura/Godina	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	Razlika	Stopa
A. Republika Hrvatska													
1. Pravne osobe - ukupno	119.410	132.258	126.608	137.079	124.050	139.630	155.705	171.046	185.297	144.522	150.401	30.991	2,33%
1.1. Trgovačka društva	93.333	103.382	101.757	110.617	105.537	116.550	129.363	142.121	154.523	114.364	118.591	25.258	2,42%
1.2. Poduzeća i zadruge	7.530	7.465	5.968	4.384	1.998	2.131	2.191	2.242	2.290	1.050	961	-6.569	-18,61%
1.3. Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije	18.547	21.411	18.883	22.078	16.515	20.949	24.151	26.683	28.484	29.108	30.849	12.302	5,22%
2. Obrt i slobodna zanimanja	97.340	100.262	99.487	97.188	95.320	88.160	84.516	80.911	78.580	76.941	77.371	-19.969	-2,27%
B. Grad Zagreb													
1. Pravne osobe - ukupno	38.809	42.682	40.962	44.422	41.498	46.585	51.812	56.926	61.670	46.563	48.416	9.607	2,24%
1.1. Trgovačka društva	31.630	35.015	34.597	38.038	37.032	40.801	45.058	49.469	53.669	39.867	41.362	9.732	2,72%
1.2. Poduzeća i zadruge	2.912	2.722	1.980	1.092	204	209	216	224	231	98	93	-2.819	-29,14%
1.3. Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije	4.267	4.945	4.385	5.292	4.262	5.575	6.538	7.233	7.770	6.598	6.961	2.694	5,02%
2. Obrt i slobodna zanimanja	20.073	19.598	19.152	18.216	17.474	16.503	15.780	15.219	14.623	14.316	14.802	-5.271	-3,00%

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

*Nominalna razlika između stanja 2017. i 2007.

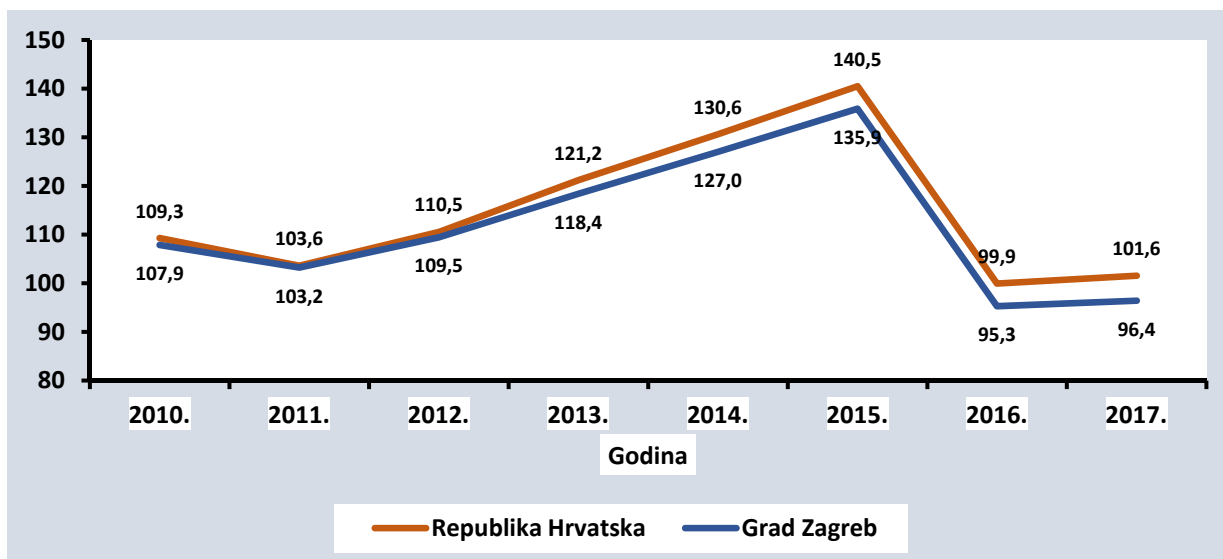
Tablica 3.3. Udjeli u strukturi broja aktivnih poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2007. - 2017. (%)

Struktura/Godina	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
A. Republika Hrvatska											
1. Pravne osobe - ukupno	55,09	56,88	56,00	58,51	56,55	61,30	64,82	67,89	70,22	65,26	66,03
1.1. Trgovačka društva	43,06	44,46	45,01	47,22	48,11	51,17	53,85	56,41	58,56	51,64	52,07
1.2. Poduzeća i zadruge	3,47	3,21	2,64	1,87	0,91	0,94	0,91	0,89	0,87	0,47	0,42
1.3. Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije	8,56	9,21	8,35	9,42	7,53	9,20	10,05	10,59	10,79	13,14	13,54
2. Obrt i slobodna zanimanja	44,91	43,12	44,00	41,49	43,45	38,70	35,18	32,11	29,78	34,74	33,97
B. Grad Zagreb											
1. Pravne osobe - ukupno	65,91	68,53	68,14	70,92	70,37	73,84	76,65	78,90	80,83	76,48	76,59
1.1. Trgovačka društva	53,72	56,22	57,55	60,73	62,80	64,67	66,66	68,57	70,35	65,49	65,43
1.2. Poduzeća i zadruge	4,95	4,37	3,29	1,74	0,35	0,33	0,32	0,31	0,30	0,16	0,15
1.3. Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije	7,25	7,94	7,29	8,45	7,23	8,84	9,67	10,03	10,18	10,84	11,01
2. Obrt i slobodna zanimanja	34,09	31,47	31,86	29,08	29,63	26,16	23,35	21,10	19,17	23,52	23,41

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

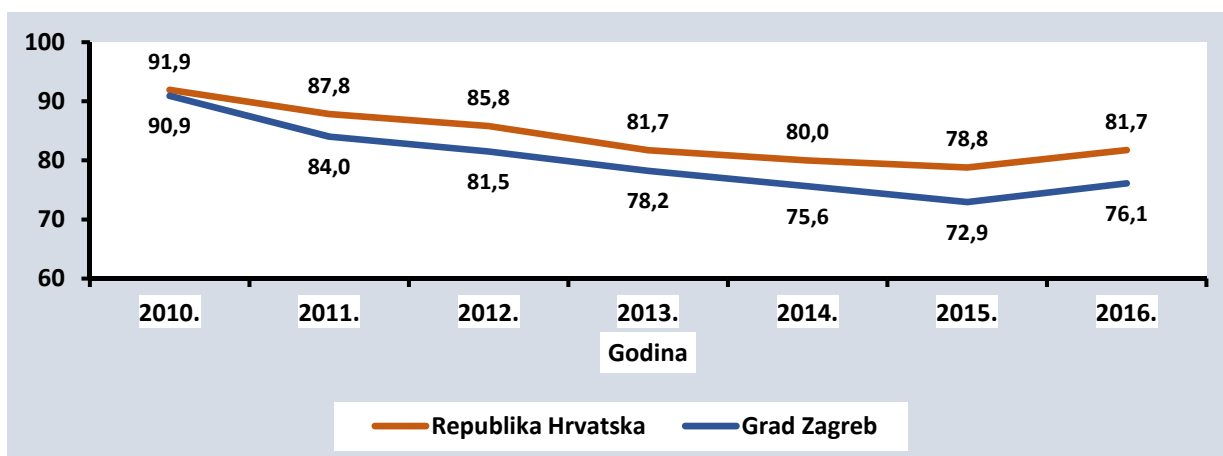
Slika 3.1. Indeksi kretanja broja poslovnih subjekata realnog sektora u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2010. - 2017. (2009. = 100)

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Kao što se na slici 3.1. može vidjeti, indeksi kretanja broja poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj po djelatnostima prema NKD 2007. pokazuju uzlazne trendove sve do 2015. U toj je godini broj poslovnih subjekata bio čak za 40,5% veći nego u 2009. Nakon toga se broj poslovnih subjekata smanjuje, a u 2017. bio je tek za 1,6% veći nego u 2009. Nešto manji trend povećanja u razdoblju 2010. - 2017. zabilježen je u broju poslovnih subjekata Grada Zagreba, s time da je u 2017. broj poslovnih subjekata u Gradu Zagrebu bio za 3,6% manji nego u 2009.

Slika 3.2. Indeksi kretanja broja zaposlenih realnog sektora u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2010. - 2016. (2009. = 100)

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Na osnovi kretanja prikazanih indeksa može se vidjeti, iz podataka prikazanih na slici 3.2., kako je u analiziranom razdoblju izražen trend smanjivanja ukupnog broja zaposlenih.¹⁵ Ukupan je broj zaposlenih u djelatnostima realnog sektora Republike Hrvatske, dakle, u 2016. bio za 18,3% manji nego u 2009., a u Gradu Zagrebu je to smanjenje bilo na razini 23,9%.

¹⁵ Zbog usporedivosti ovdje je korišteno analitičko razdoblje 2009. - 2016.

Tablica 3.4. Dinamika kretanja broja zaposlenih po djelatnostima prema NKD 2007. u Gradu Zagrebu u razdoblju 2009. - 2016.

Struktura/Godina	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	Razlika	Stopa
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	910	910	972	1.015	1.059	1.099	1.050	1.100	190	2,75%
B Rudarstvo i vađenje	3.097	1.927	1.627	1.218	1.356	1.428	1.158	987	-2.110	-15,07%
C Prerađivačka industrija	47.306	43.976	41.212	41.176	39.354	36.915	36.897	38.942	-8.364	-2,74%
D Opskrba električnom energijom...	3.643	3.502	3.633	3.650	3.366	3.390	3.411	3.276	-367	-1,51%
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda...	4.067	4.106	4.001	3.968	3.877	3.721	3.447	3.654	-413	-1,52%
F Građevinarstvo	30.921	27.341	24.126	22.282	21.340	21.452	19.645	20.488	-10.433	-5,71%
G Trgovina na veliko i na malo...	74.812	71.342	69.207	68.665	65.709	67.228	65.831	68.739	-6.073	-1,20%
H Prijevoz i skladištenje	19.218	18.610	18.710	19.585	18.988	17.363	17.294	17.959	-1.259	-0,96%
I Djelatnosti pružanja smještaja...	8.442	8.924	8.925	9.444	9.799	10.690	10.975	12.535	4.093	5,81%
J Informacije i komunikacije	21.289	21.211	21.218	21.356	20.911	21.947	21.754	22.720	1.431	0,93%
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	19.293	19.551	19.608	20.173	20.267	19.365	19.983	19.872	579	0,42%
L Poslovanje nekretninama	2.882	3.119	2.815	2.736	3.902	3.995	3.416	4.079	1.197	5,09%
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	28.030	27.707	27.667	28.151	26.889	27.871	29.668	29.804	1.774	0,88%
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	14.903	15.299	14.939	16.085	16.257	16.908	20.086	21.355	6.452	5,27%
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	33.732	33.779	33.678	34.366	34.279	33.369	33.445	34.073	341	0,14%
P Obrazovanje	26.889	27.283	27.620	27.888	28.216	27.604	28.630	29.166	2.277	1,17%
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	24.992	25.290	25.752	26.788	26.055	25.070	27.321	27.393	2.401	1,32%
R Umjetnost, zabava i rekreacija	8.407	7.804	7.614	7.866	8.004	7.329	8.122	7.981	-426	-0,74%
S Ostale uslužne djelatnosti	6.105	6.083	6.106	6.477	6.437	5.175	7.155	7.508	1.403	3,00%
UKUPNO	378.938	367.764	359.430	362.889	356.065	351.919	359.288	371.631	-7.307	-0,28%

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Kao što se na osnovi podataka navedenih u tablici 3.4. može zaključiti, izražen je trend smanjivanja ukupnog broja zaposlenih u Gradu Zagrebu u razdoblju 2009. - 2016. Osobito se negativnim smatra smanjivanje broja zaposlenih u djelatnostima realnog sektora. Na to upućuju i indeksi kretanja broja zaposlenih u realnom sektoru prikazani na slici 3.2.

Gotovo identične trendove u strukturi broja zaposlenih po djelatnostima prema NKD 2007. pokazuje trend smanjenja broja zaposlenih.¹⁶ Ovdje se osobito ističe činjenica da je broj zaposlenih u djelatnosti C Prerađivačka industrija u Gradu Zagrebu smanjen u razdoblju 2009. - 2016. za 8.364, a u djelatnosti F Građevinarstvo za 10.433. Slijede ga djelatnost G Trgovina na veliko i malo s 6.073 manje zaposlenih u 2016. u odnosu na 2009., B Rudarstvo i vađenje s 2.110 manje zaposlenih. Povećanje broja zaposlenih zabilježeno je u djelatnosti N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti s 6.452, djelatnosti I Djelatnost pružanja smještaja i priprema hrane s 4.093, zatim u djelatnosti S Ostale uslužne djelatnosti s povećanjem od 1.403.

Smanjivanje broja zaposlenih u djelatnostima realnog sektora gospodarstva, kao glavnim generatorima stvaranja dodane vrijednosti, smatra se osobito negativnim trendom, koji neizravno i izravno ograničava i razvoj obrtništva.¹⁷

3.2.2. Kretanje broja obrtnika i zaposlenih kod obrtnika

Za analizu kretanja strukture broja obrtnika, broja zaposlenih kod obrtnika i procijenjenog broja ukupno zaposlenih po djelatnostima prema NKD 2007. koriste se međusobno usporedivi, za analizu raspoloživi i normalizirani podaci za razdoblje 2009. - 2017. Ti podaci su navedeni u tablicama 3.5. i 3.6. te su navedene i odgovarajuće strukture broja obrtnika, broja zaposlenih kod obrtnika te procijenjenog ukupnog i prosječnog broja zaposlenih kod obrtnika.

---

¹⁶ Zbog nedostatka podataka, broj zaposlenih za Grad Zagreb je analiziran u razdoblju 2009. - 2016.

¹⁷ Poznata je, naime, ovisnost uspješnog poslovanja obrtnika o uspješnosti poslovanja realnog sektora, što se dodatno obrazlaže u nastavku.

Tablica 3.5. Kretanje broja obrtnika i zaposlenih kod obrtnika - osiguranika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2004. - 2017.

Struktura/Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
A. Republika Hrvatska								
1. Broj obrtnika	83.840	83.749	82.736	81.945	79.149	75.051	70.616	67.998
2. Broj zaposlenih kod obrtnika	144.811	149.912	149.886	151.519	148.401	130.263	115.354	109.051
3. Ukupni broj zaposlenih	228.651	233.661	232.622	233.464	227.550	205.314	185.970	177.049
4. Prosječni broj zaposlenih	1,7	1,8	1,8	1,8	1,9	1,7	1,6	1,6
B. Grad Zagreb								
1. Broj obrtnika	15.780	15.659	15.162	14.963	14.345	13.496	12.556	12.115
2. Broj zaposlenih kod obrtnika	24.575	24.947	23.980	24.172	23.436	20.575	17.976	16.858
3. Ukupni broj zaposlenih	40.355	40.606	39.142	39.135	37.781	34.071	30.532	28.973
4. Prosječni broj zaposlenih	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4	1,4

Tablica 3.5. Kretanje broja obrtnika i zaposlenih kod obrtnika - osiguranika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2004. - 2017. - nastavak

Struktura/Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	Razlika	Stopa*
A. Republika Hrvatska								
1. Broj obrtnika	65.252	62.399	59.951	57.696	56.558	57.412	-26.428	-2,67%
2. Broj zaposlenih kod obrtnika	103.099	99.116	96.908	96.797	98.290	97.609	-47.202	-2,78%
3. Ukupni broj zaposlenih	168.351	161.515	156.859	154.493	154.848	155.021	-73.630	-2,74%
4. Prosječni broj zaposlenih	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	-	-
B. Grad Zagreb								
1. Broj obrtnika	11.495	10.905	10.430	9.999	9.784	10.313	-5.467	-2,99%
2. Broj zaposlenih kod obrtnika	15.592	14.381	13.645	13.326	13.313	12.892	-11.683	-4,50%
3. Ukupni broj zaposlenih	27.087	25.286	24.075	23.325	23.097	23.205	-17.150	-3,88%
4. Prosječni broj zaposlenih	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	-	-

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

(Podaci se odnose samo na obrtnike - osiguranike mirovinskog osiguranja kojima je obrt prva i jedina djelatnost, a s te osnove plaćaju doprinos za mirovinsko osiguranje. U ovaj broj nisu uključeni obrtnici koji imaju otvoren obrt uz radni odnos te plaćaju obvezne doprinose s osnove obrta prema godišnjoj poreznoj prijavi.

Tablica 3.6. Dinamika kretanja broja obrta i obrtnika prema NKD-u 2007. u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2014. - 2018.

Struktura/Godina	2014.		2015.		2016.		2017.		2018.	
	Broj obrta	Broj obrtnika	Broj obrta	Broj obrtnika	Broj obrta	Broj obrtnika	Broj obrta	Broj obrtnika	Broj obrta	Broj obrtnika
A. Republika Hrvatska - ukupno	77.907	78.491	76.143	76.698	75.718	76.263	77.329	77.898	81.366	81.941
C Prerađivačka industrija	9.666	9.751	9.263	9.343	8.940	9.013	8.836	8.921	8.953	9.040
F Građevinarstvo	9.157	9.180	8.763	8.784	8.657	8.677	8.628	8.648	9.014	9.038
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	13.646	13.746	12.864	12.952	12.253	12.332	11.952	12.029	11.680	11.761
H Prijevoz i skladištenje	7.344	7.364	7.225	7.248	7.431	7.450	7.423	7.445	7.552	7.577
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	12.248	12.428	11.712	11.882	11.265	11.431	10.984	11.153	10.612	10.776
J Informacije i komunikacije	1.595	1.605	1.756	1.765	1.911	1.920	2.498	2.509	3.642	3.660
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	5.085	5.136	5.146	5.197	5.358	5.415	6.217	6.273	7.677	7.730
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3.561	3.590	3.773	3.801	4.137	4.160	4.648	4.672	5.218	5.243
S Ostale uslužne djelatnosti	8.904	8.936	8.941	8.971	9.018	9.049	9.201	9.237	9.600	9.637
Ostalo	6.701	6.755	6.700	6.755	6.748	6.816	6.942	7.011	7.418	7.479
B. Grad Zagreb - ukupno	12.594	12.668	12.205	12.272	12.190	12.255	12.971	13.045	14.573	14.646
C Prerađivačka industrija	1.692	1.702	1.605	1.614	1.564	1.575	1.513	1.525	1.540	1.555
F Građevinarstvo	1.096	1.100	1.021	1.025	972	976	941	946	945	949
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	2.395	2.413	2.189	2.203	2.007	2.020	1.924	1.934	1.873	1.880
H Prijevoz i skladištenje	1.463	1.464	1.425	1.425	1.496	1.496	1.451	1.451	1.447	1.447
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1.325	1.340	1.208	1.222	1.116	1.125	1.023	1.037	938	951
J Informacije i komunikacije	457	459	506	508	577	579	875	878	1.412	1.418
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1.284	1.293	1.317	1.327	1.426	1.434	1.905	1.914	2.651	2.661
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	504	505	520	523	575	579	706	709	837	839
S Ostale uslužne djelatnosti	2.003	2.012	1.972	1.981	1.959	1.967	1.962	1.973	2.015	2.026
Ostalo	375	380	442	444	498	504	671	678	915	920

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

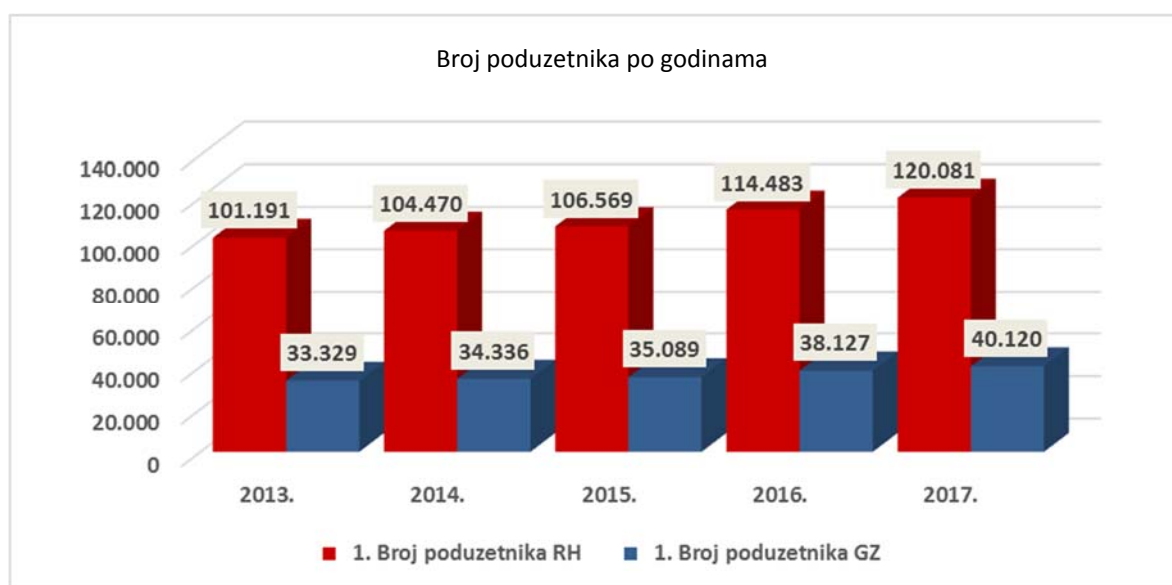
Kao što se na osnovi podataka navedenih u tablici 3.6. može zaključiti, u razdoblju 2014. - 2018. ukupni je broj obrta u Republici Hrvatskoj povećan za 3.459, a broj obrtnika za 3.450, s naglaskom da se do 2018. bilježi kontinuirani pad obrta, za razliku od Grada Zagreba gdje je povećanje broja obrta vidljivo već u 2017.

Rezultat bi na razini Republike Hrvatske bio i lošiji da se u Gradu Zagrebu u 2018. u odnosu na 2014. broj obrta nije povećao za 1.979, a broj obrtnika za 1.978. No, kao i na razini Republike Hrvatske, i u Gradu Zagrebu je zabilježeno smanjenje broja obrta u C Prerađivačkoj industriji za 152, a u F Građevinarstvu za 151, pa se gubitak radnih mjesta procjenjuje smanjenjem broja obrtnika u ovim područjima na 147. Ukupno povećanje broja obrta i obrtnika u Gradu Zagrebu u 2018. u odnosu na 2014. pripisuje se znatnom povećanju broja obrta u djelatnostima J Informacije i komunikacije, M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti i N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, u sklopu kojih je broj obrta povećan za 2.655, a broj obrtnika, tj. novih radnih mjesta za 2.661.

3.2.3. Ostvareni financijski rezultati poduzetnika

U sklopu se ovoga dijela analize razmatraju kretanja broja poduzetnika na osnovi njihove veličine, ostvarivanja dobiti i gubitka razdoblja, robne razmjene s inozemstvom te investiranja, a temeljem obrađenih podataka godišnjih financijskih izvješća FINA-e. U dodatku na to analizira se i kretanje broja zaposlenih te najznačajnije uočene promjene u analitičkom razdoblju 2013. - 2017.

Slika 3.3. Kretanje broja poduzetnika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2013. - 2017.

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Kao što se na osnovi podataka navedenih u tablici 3.8. i prikazanih na slici 3.3. može zaključiti, broj poduzetnika je u Republici Hrvatskoj u analitičkom razdoblju 2013. - 2017. povećan s 101.191 na 120.081 u 2017., tj. veći je za 18,6%. U tom je povećanju broj poduzetnika Grada Zagreba od 33.329 poduzetnika iz 2013. na 40.120 poduzetnika u 2017. sudjelovao sa 6.791 novih poduzetnika, što za Grad Zagreb čini povećanje broja poduzetnika od 20,4%.

Tablica 3.8. Odabrani podaci za usporednu analizu financijskih rezultata poslovanja poduzetnika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2013. - 2017. (financijske veličine u milijunima kuna)

Struktura/Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
	A. Republika Hrvatska					B. Grad Zagreb				
1. Broj poduzetnika	101.191	104.470	106.569	114.483	120.081	33.329	34.336	35.089	38.127	40.120
1.1. Mikro	0	93.274	94.903	102.764	107.635	29.914	30.544	31.113	34.119	35.854
1.2. Mali	99.573	9.566	9.976	10.045	10.717	2.811	3.178	3.334	3.358	3.605
1.3. Srednji	1.268	1.322	1.361	1.347	1.400	439	469	488	495	510
1.4. Veliki	350	308	329	327	329	169	145	154	155	151
2. Broj zaposlenih	830.928	830.116	838.584	853.110	882.884	335.381	332.111	330.102	324.866	331.978
3. Prosječna mjesečna neto plaća	4.778	4.819	5.019	5.140	5.372	5.578	5.641	5.863	6.000	6.231
4. Ukupni prihodi	612.441	618.791	639.648	633.109	678.395	329.265	326.918	328.040	311.878	329.092
5. Ukupni rashodi	604.998	604.884	616.954	602.064	649.769	324.848	317.791	315.920	294.020	312.964
6. Dobit razdoblja	30.392	34.904	35.926	38.696	41.397	16.095	19.087	17.673	20.072	21.410
7. Gubitak razdoblja	26.862	25.150	18.786	14.661	19.512	13.896	12.268	8.433	6.352	8.929
8. Neto financijski rezultat	3.529	9.754	17.140	24.035	21.885	2.200	6.819	9.241	13.720	12.481
9. Broj poduzetnika s dobiti	61.730	65.395	68.611	76.546	80.947	20.707	21.996	22.936	25.696	27.274
10. Broj poduzetnika s gubitkom	39.461	39.075	37.958	37.937	39.134	12.622	12.340	12.153	12.431	12.846
11. Broj poduzetnika investitora	19.956	20.493	21.175	12.306	12.193	6.820	7.024	7.173	4.177	0
12. Investicije u dugotrajnu imovinu	37.490	35.185	38.445	25.226	23.723	21.121	18.859	18.560	9.578	10.397
13. Imovina - Aktiva	1.066.381	1.072.907	1.091.186	1.072.315	1.079.804	624.019	627.274	633.352	603.683	593.695
13.1. Potraživanja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13.2. Dugotrajna imovina	700.612	702.754	720.183	710.945	715.338	429.325	427.174	437.646	418.352	412.852
13.3. Kratkotrajna imovina	356.171	357.278	360.091	351.719	353.277	190.326	193.200	190.006	180.501	175.490
13.4. Aktivna vremenska razgraničenja	9.597	12.875	10.912	9.651	11.118	4.368	6.900	5.700	4.829	5.307
14. Izvori - Pasiva	1.066.381	1.072.907	1.091.186	1.072.315	1.079.804	624.019	627.274	633.352	603.683	593.695
14.1. Kapital i rezerve	367.901	374.445	403.739	418.203	431.000	239.623	240.873	259.674	264.413	266.973
14.2. Rezerviranja	11.730	12.875	14.185	15.012	15.928	9.360	9.409	10.767	10.866	10.992
14.3. Dugoročne obveze	292.188	295.049	278.252	268.079	271.789	170.357	174.382	157.705	144.280	146.287
14.4. Kratkoročne obveze	352.972	344.403	346.997	323.839	311.588	184.086	178.773	183.039	163.598	148.384
14.5. Pasivna vremenska razgraničenja	41.589	46.135	48.012	47.182	49.499	20.593	23.836	22.167	20.525	21.060

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Podaci za 2017. prikazani na slici 3.3. i tablici 3.8., indiciraju na očekivanu strukturu broja poduzetnika po veličini. U njoj, s povećanjem broja i udjelom od 90%, dominira broj mikro poduzetnika, slijedi broj malih poduzetnika s udjelom od 9,0%. Najmanji udio od 0,4% ima broj velikih poduzetnika. Nesporno je, dakle, da se prema prosječnoj veličini poduzetnika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu može govoriti o dominantno malim gospodarstvenim subjektima u cjelini.

Udio ukupnog broja poduzetnika Grada Zagreba u ukupnom broju poduzetnika Republike Hrvatske u analitičkom razdoblju 2013. - 2017. zapravo se nije mijenjao, tj. ostao je na razini jedne trećine. S izuzetkom skupine velikih poduzetnika, struktura je broja poduzetnika Grada Zagreba, prema veličini, zapravo preslika prosječne strukture na razini Republike Hrvatske. To je samo jedan od pokazatelja dominantne pozicije Grada Zagreba u gospodarstvu - poduzetništvu Republike Hrvatske.

Kada je riječ o broju poduzetnika koji su poslovali s dobiti i gubitkom te broju poduzetnika investitora u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu, osnovna je značajka na obje razine analize da se broj poduzetnika koji su poslovali s dobiti tijekom analitičkog razdoblja 2013. - 2017. povećava, tj. broj poduzetnika koji su poslovali s gubitkom se smanjuje. Kao što je iz podataka prikazanih u tablici 3.8. razvidno, broj je poduzetnika Republike Hrvatske, koji su poslovali s dobiti, povećan s 61.730 u 2013. na 80.947 u 2017., tj. za 19.217 poduzetnika, ili 31,1% više. To je promijenilo i odnosnu strukturu, pa je udio poduzetnika Republike Hrvatske koji su poslovali s dobiti u 2013. bio 61,0%, dok je u 2017. bio 67,4%.

Broj poduzetnika Grada Zagreba, koji su poslovali s dobiti, povećan je s 20.707 u 2013. na 27.274 u 2017., tj. za 6.567 ili 31,7% više. To znači da je udio poduzetnika Grada Zagreba, koji su poslovali s dobiti, podjednak pokazatelju Republike Hrvatske.

Za razliku od toga, broj poduzetnika investitora Republike Hrvatske i Grada Zagreba u analitičkom razdoblju 2013. - 2017. smanjuje se, i to s 19.956 u 2013. na 12.193 u 2017., što čini značajno smanjenje od 38,3%. Iskazano je i smanjenje broja poduzetnika investitora Grada Zagreba s 6.820 u 2013. na 4.177 u 2016. što je smanjenje za 38,7%, tj. na razini prosjeka Republike Hrvatske.

Iz navedenih strukturnih pokazatelja neizravno se može zaključiti da investicijsko okružje podjednako utječe na makro i regionalnu razinu, s jedne strane, ali i potvrđuje da prosječne veličine na razini Republike Hrvatske velikim dijelom ovise o veličinama koje se iskazuju na razini Grada Zagreba.

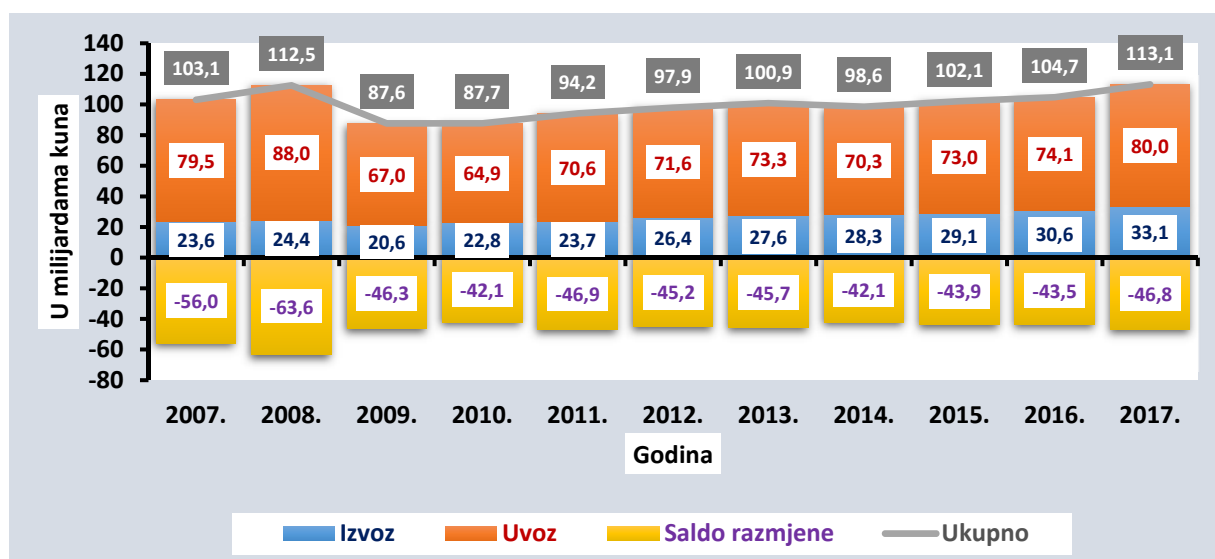
Broj zaposlenih kod poduzetnika Republike Hrvatske u analitičkom razdoblju povećan je s 830.928 u 2013. na 853.110 u 2017. Povećanje od 51.956 novozaposlenih u 2017. u odnosu na 2013. znači da je svake godine, u podrazdoblju 2014. - 2017., prosječni broj novozaposlenih bio oko 12.989.

Za razliku od toga, broj zaposlenih kod poduzetnika Grada Zagreba zadržan je na približno istoj razini, odnosno broj zaposlenih u 2013. bio je 335.381, dok je u 2017. broj zaposlenih bio 331.978. Pritom broj zaposlenih kod mikro poduzetnika bilježi značajan rast od 42,8%. U 2013. broj zaposlenih kod mikro poduzetnika u Gradu Zagrebu je 50.550, dok je u 2017. taj broj 72.184, odnosno 43% više. Iz navedenih podataka procjenjuje se da je dio bivših zaposlenika kod velikih poduzetnika samostalno pokrenuo poslovnu aktivnost.

Kretanje vrijednosti robne razmjene s inozemstvom u karakterističnom razdoblju 2007. - 2017. u Gradu Zagrebu prikazano je na slici 3.4.

Slika 3.4. Kretanje vrijednosti vanjskotrgovinske razmjene Grada Zagreba u razdoblju 2007. - 2017.

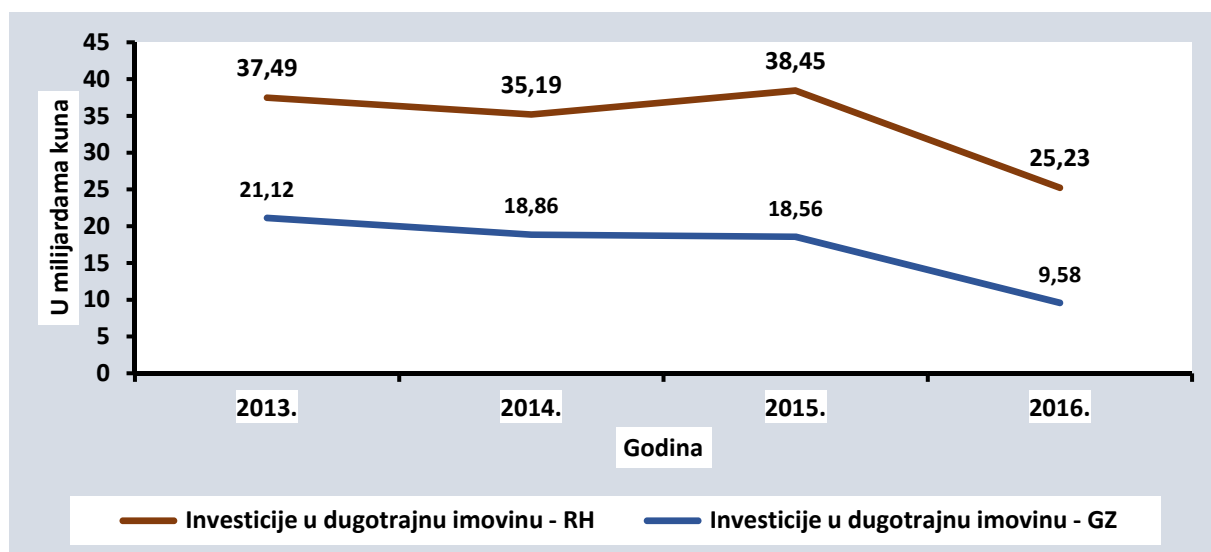

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Kao što je iz slike 3.4. vidljivo, vrijednost robne razmjene Grada Zagreba s inozemstvom smanjena je s 112,5 milijardi kuna u 2008. na 87,6 milijardi kuna u 2009., što je smanjenje u samo jednoj godini od 21,4%. Razinu ukupne vrijednosti robne razmjene iz 2008. Grad Zagreb doseže tek u 2016. te u 2017. bilježi rast.

Nepovoljnim se ocjenjuju trendovi u dijelu investiranja u dugotrajnu imovinu. Kao što je iz podataka prikazanih na slici 3.5. razvidno, investicije u dugotrajnu imovinu poduzetnika Republike Hrvatske smanjene su s 37,5 milijardi kuna u 2013. na 25,2 milijardi kuna u 2016., što čini značajno smanjenje od 22,7%. Podjednako kretanje investiranja u dugotrajnu imovinu pokazuju podaci na razini Grada Zagreba.

Slika 3.5. Kretanje investicija u dugotrajnu imovinu poduzetnika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2013. - 2016.

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Poduzetnici Grada Zagreba iskazuju smanjenje investicija u dugotrajnu imovinu, koje su s 21,1 milijardu kuna u 2013. smanjene na 9,6 milijardi kuna u 2016., što je smanjenje investicija u dugotrajnu imovinu u 2016. u odnosu na 2013. godinu za 2,2 puta.

Dakako, prethodno utvrđena kretanja investicija u dugotrajnu imovinu mogu se povezati s kretanjima vrijednosti ukupne imovine, ali i ukupnim poslovnim aktivnostima izraženim ukupnim prihodima tijekom analitičkog razdoblja 2013. - 2017. Kao što je već prethodno prikazano, ukupna imovina poduzetnika Republike Hrvatske neznatno je povećana, i to tek za 0,56%, dok je kod poduzetnika Grada Zagreba ukupna imovina smanjena za 3,3%. Usporedno s time, ukupni prihodi poduzetnika Republike Hrvatske povećani su za 3,4%, dok su poduzetnici Grada Zagreba zadržali razinu ukupnih prihoda na 2013.

Prema zadnjim raspoloživim podacima u 2015. bruto domaći proizvod na razini Republike Hrvatske iznosio je 338.975 milijuna kuna, dok je u Gradu Zagrebu iznosio 113.199 milijuna kuna, odnosno 33,4%.

4. REALIZACIJA PROGRAMA POTICANJA RAZVOJA OBRTA, MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA U GRADU ZAGREBU 2013. - 2017.

Sa svrhom realizacije postavljenih ciljeva Programa poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2013. - 2017., odnosno prioriteta razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva na području grada Zagreba, provodilo se niz poticajnih mjera i aktivnosti.

Pritom je važno naglasiti da su u razdoblju od 2013. obrtnici i poduzetnici poslovali u izmijenjenim okvirnim uvjetima, s obzirom na članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji, odnosno u uvjetima veće međunarodne otvorenosti.

Međutim, ovdje svakako treba istaknuti da je osim podrške na lokalnoj razini, za rast i razvoj obrtnika i poduzetnika itekako značajno i stabilno makroekonomsko okruženje koje pridonosi održivom gospodarskom rastu.

4.1. Realizacija mjera u okviru Posebnog cilja 1. - Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja radi stvaranja uvjeta za daljnji rast i razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva te rast zaposlenosti

U okviru Posebnog cilja 1. - Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja radi stvaranja uvjeta za daljnji rast i razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva, te rast zaposlenosti, provodile su se sljedeće mjere i aktivnosti:

Mjera 1.1. Osiguranje poticajnih kreditnih sredstava za realizaciju poduzetničkih projekata

Sa svrhom boljeg pristupa financijskim sredstvima, odnosno smanjenja troškova kapitala radi pokretanja investicijskih ciklusa poduzetnika, dodjeljivali su se poticajni krediti obrtnicima i poduzetnicima po povoljnijim i prihvatljivijim uvjetima od komercijalnih uvjeta u poslovnim bankama uz subvenciju kamata Grada Zagreba i Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta.

Kreditni su se poduzetnicima dodjeljivali ovisno o programima kreditiranja:

- LPR - mikrokreditiranje u iznosu od 35.000,00 do 200.000,00 kuna na rok do 5 godina uz ukupnu subvenciju kamata Grada i Ministarstva od 2 p.p.
- Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva u iznosu od 200.000,00 do 5.000.000,00 kuna na rok do 10 godina uz ukupnu subvenciju kamata Grada i Ministarstva od 4 p.p.

- "Kreditom do uspjeha 2014.", Mjera 1. - "Kreditom do konkurentnosti" u iznosu od 100.000,00 do 5.000.000,00 kuna na rok do 10 godina uz ukupnu subvenciju kamata Grada i Ministarstva od 2 p.p. za uslužne djelatnosti i 4 p.p. za proizvodne djelatnosti.

Prema navedenim programima kreditiranja u razdoblju od 2013. do kraja 2018. poduzetnicima je u bankama odobreno 126 kredita u ukupnom iznosu od 176.597.044,00 kuna. Ovi su poduzetnici zapošljavali 2.437 radnika prije investicije, a realizacijom projekta planirali su zaposliti još 720 radnika, odnosno 30% više.

Poslovnim bankama je za subvencioniranje kamata na poduzetničke kredite doznačeno ukupno 49.011.287,75 kuna, pri čemu su sredstva Grada Zagreba iznosila 24.632.834,88 kuna (50,3%), a sredstva Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta i Ministarstva hrvatskih branitelja 24.378.452,87 kuna (49,7%). U izvještajnom razdoblju kamate su se subvencionirale i na kredite koji su poduzetnicima odobravani temeljem prijašnjih programa kreditiranja (Lokalni projekti razvoja - Poduzetnik, Lokalni projekti razvoja - poduzetništvo žena, Lokalni projekti razvoja - poduzetništvo mladih, Lokalni projekti razvoja - nove tehnologije, Lokalni projekti razvoja - mikrokreditiranje).

Tablica 4.1. Odobreni krediti poduzetnicima prema programima kreditiranja od 2013. do kraja 2018.

	NAZIV PROGRAMA I GODINA PROVEDBE	BROJ ODOB. KREDITA	IZNOS ODOBRENIH KREDITA		PLANIRANO ZAPOŠLJAVANJE			
					Zaposlenost prije investicije	Planirani broj novozaposlenih	Planirano povećanje	Iznos kredita po novo-zaposlenome
			KN	€				
1.	LPR - MIKROKREDITIRANJE (2013.-2014.)	9	960.432	126.995	18	17	94%	56.496
2.	LOKALNI PROJEKTI RAZVOJA MALOG GOSPODARSTVA (2013. - 2014.)	72	113.506.062	14.589.468	1.575	500	32%	227.012
3.	KREDITOM DO USPJEHA - MJERA 1 - KREDITOM DO KONKURENTNOSTI (od 2015. - 2018.)	45	62.130.550	8.213.441	844	203	24%	306.062
UKUPNO		126	176.597.044	22.929.904	2.437	720	30%	589.570

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Kao i u prijašnjim programima kreditiranja, najviši iznos odobrenih kredita bio je usmjeren na investicijska ulaganja poduzetnika iz proizvodnih djelatnosti, dok je prema namjenama korištenja odobrenih kredita najviši iznos bio za kupnju, gradnju i adaptaciju poslovnog prostora.

Prema raspoloživim podacima za 2016. poduzetnici, koji su realizirali kredit prema programu Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva tijekom 2013. i 2014., a koji su odabrani metodom uzorka (67 poduzetnika), prije investicije zapošljavali su 1.575 radnika, a nakon realizacije investicijskog ulaganja imali su 1.946 radnika, što je 371 radnik ili 23,6% više.

Ako se promatra ostvarena dobit kod 50 poduzetnika, odabranih metodom uzorka, vidljivo je da je njih 46 nakon investicije ostvarilo dobit za 2016. u iznosu od 79.896.600,00 kuna, dok je kod 4 iskazan gubitak u poslovanju. Pritom je 18 poduzetnika u 2016. imalo manju dobit u odnosu na dobit prije investicije, međutim kumulativno gledano ovi poduzetnici su u 2016. ostvarili za 36.415.200,00 kuna ili 83,75% veću dobit u odnosu na onu prije investicije.

Dio poduzetnika, koji su realizirali kredit prema programu "Kreditom do uspjeha 2014". Mjera 1. - "Kreditom do konkurentnosti", a odabrani su metodom uzorka, njih 32, prije investicije zapošljavali su 527 radnika, dok su prema podacima za 2017. nakon realizacije investicijskog ulaganja imali 565 radnika, što je 38 radnika ili 7,2% više. Ako se promatra ostvarena dobit kod tih poduzetnika, vidljivo je da je njih 30 nakon investicije ostvarilo dobit za 2017. u iznosu od 17.208.933,04 kune, dok je kod 2 poduzetnika iskazan gubitak u poslovanju. Manju dobit u odnosu na dobit prije investicije imalo je 12 poduzetnika, međutim gledano kumulativno ovi poduzetnici su u 2017. ostvarili za 4.569.466,94 kune ili 29,56% veću dobit u odnosu na onu prije investicije.

Ovdje je važno napomenuti da iskorištenje kredita ne znači uvijek i istodobno okončanje investicije, odnosno zapošljavanje planiranog broja novih radnika. Tako je za investicijske projekte izgradnje i opremanja poslovnih objekata razdoblje investiranja dugotrajnije od razdoblja investiranja za kupnju opreme. Iz tog se razloga može očekivati da će se puna zaposlenost kapaciteta u takvim investicijskim projektima realizirati u fazama, a time i novo zapošljavanje.

Sa svrhom jačanja konkurentnosti hrvatske prerađivačke industrije, rasta proizvodnje, porasta zapošljavanja i izvoza Ministarstvo gospodarstva, sada Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, donijelo je Program Jamstvenog fonda za prerađivačku industriju i inovacije u prerađivačkoj industriji za 2014. godinu. Grad Zagreb i Zagrebački inovacijski centar d.o.o. uključili su se u navedeni program te je Ministarstvo 25. travnja 2014. donijelo Odluku o dodjeli sredstava iz Programa kojom se Gradu Zagrebu dodjeljuje iznos od 2.411.150,00 kuna namijenjen izdavanju jamstava za kredite poduzetnika iz sektora prerađivačke industrije.

Međutim, s obzirom na uvjete Programa Jamstvenog fonda banke nisu iskazale interes za sudjelovanje te je Ministarstvo zatražilo povrat jer plasirana sredstva nisu ispunila ciljani učinak za gospodarstvo.

Mjera 1.2. Očuvanje i razvoj tradicijskih, deficitarnih i proizvodnih obrtničkih djelatnosti

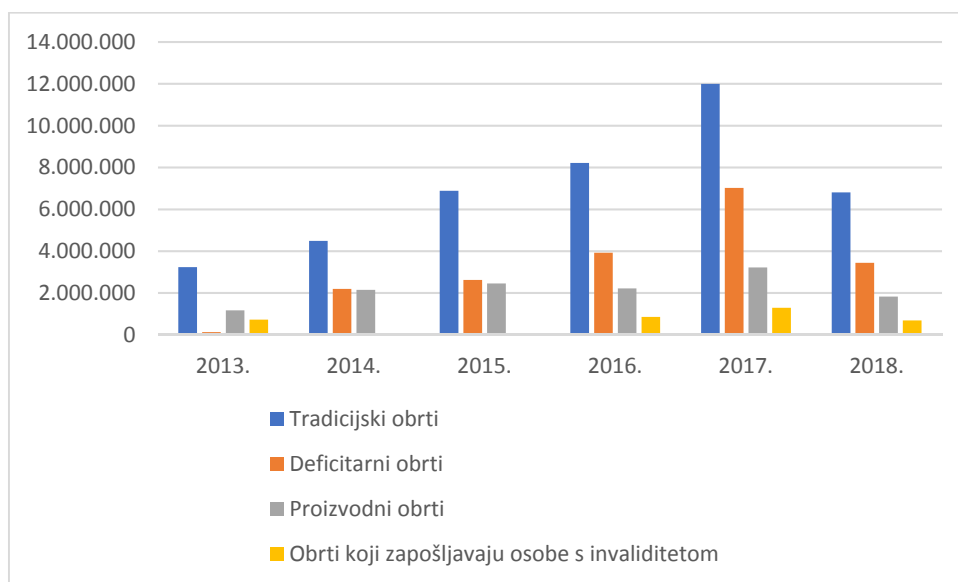
Iako obrtnici imaju mogućnost aplicirati na sve mjere jednako kao i poduzetnici, jedna od mjera za koju su obrtnici pokazali najveći interes je dodjela potpora tradicijskim, deficitarnim i proizvodnim obrtničkim djelatnostima, koja se provodi od 2004., od kada je obrtnicima dodijeljeno više od 7.500 potpora u iznosu većem od 100 milijuna kuna. O velikom interesu obrtnika za ovim sredstvima govori činjenica da se svake godine sve veći broj obrtnika prijavljuje, a samim time izdvajaju se i veća sredstva iz proračuna Grada za tu namjenu.

U izvještajnom razdoblju, sukladno Pravilniku o kriterijima i načinu dodjele potpora obrtnicima (Službeni glasnik Grada Zagreba 11/07, 17/08, 24/09 i 16/11), Pravilniku o kriterijima i načinu dodjele potpora za očuvanje i razvoj tradicijskih, deficitarnih i proizvodnih obrtničkih djelatnosti (Službeni glasnik Grada Zagreba 9/14, 10/15 i 6/16) i Pravilniku o kriterijima i načinu dodjele potpora za očuvanje i razvoj tradicijskih, deficitarnih i proizvodnih obrtničkih djelatnosti (Službeni glasnik Grada Zagreba 15/18) u izvještajnom razdoblju dodijeljena je 4.921 potpora u ukupnom iznosu od 77.554.476,00 kuna, od čega je tradicijskim obrtima (2.838) dodijeljeno 41.628.000,00 kuna, deficitarnim obrtima (1.223) 19.328.500,00 kuna, proizvodnim obrtima (728) 13.036.000,00 kuna te obrtima koji zapošljavaju osobe s invaliditetom (132) 3.561.976,00 kuna. Time se ovom segmentu obrtništva omogućuje

opstanak i daljnji razvoj, očuvanje obiteljskog poslovanja i tradicije, samozapošljavanje te zadržavanje zaposlenih u obrtništvu.

Od 2014. najviši pojedinačni iznos potpore je 30.000,00 kuna, dok je najniži 10.000,00 kuna (do tada je najviši iznos potpore bio 20.000,00 kuna, a najniži 5.000,00 kuna).

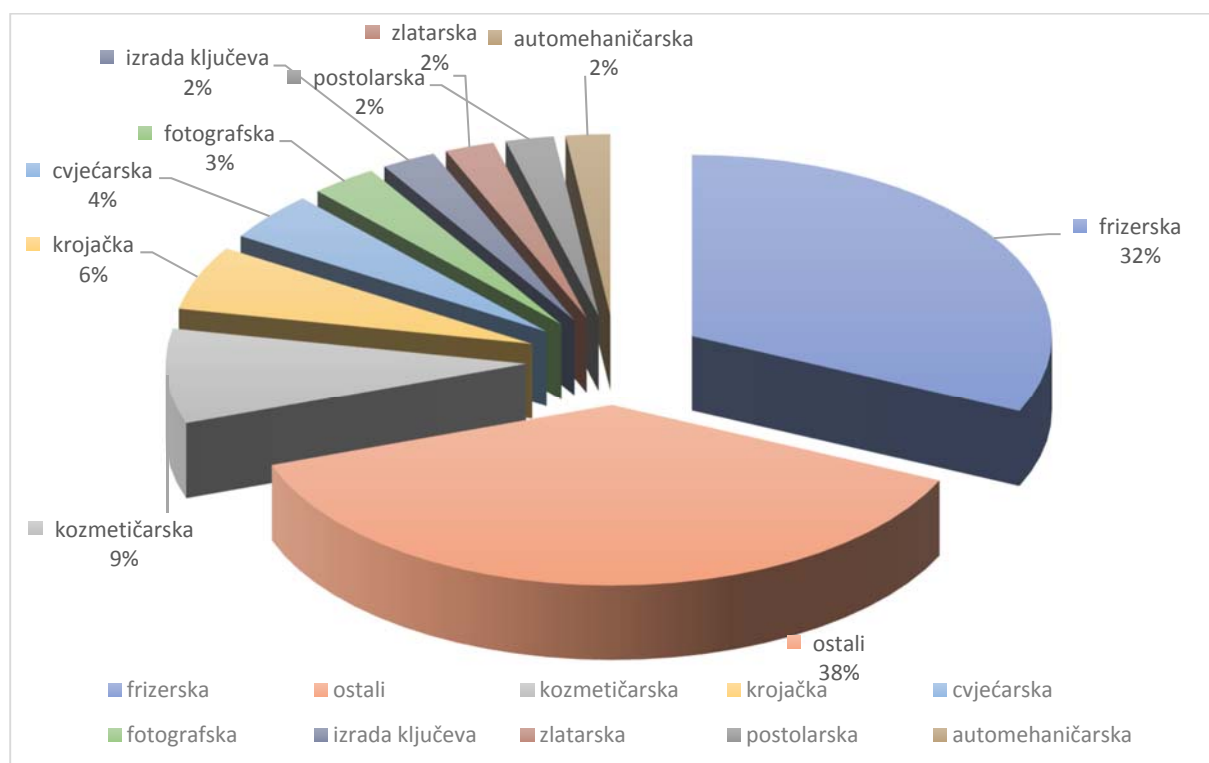
Slika 4.1. Dodijeljene potpore obrtnicima prema skupinama djelatnosti u razdoblju od 2013. do 2018.

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Najveći broj potpora odobren je obrtnicima iz frizerske djelatnosti (1.568), zatim slijede kozmetičarska (419), krojačka (282), cvjećarska (212), fotografska (147), izrada ključeva (121), zlatarska (110), postolarska (107), automehaničarska (98), proizvodnja imitacije nakita (93), elektroinstalaterska (84), stolarska (76), vodoinstalaterska (63), pedikerska (61) te ostali (1.271).

Slika 4.2. Dodijeljene potpore obrtnicima prema djelatnosti u razdoblju od 2013. do 2018.

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Novim pravilnikom koji je donesen u 2018. omogućeno je, između ostaloga, učinkovitije ulaganje te efikasnije poticanje proizvodnih obrtničkih djelatnosti dodjelom većeg iznosa potpora poslovnim subjektima koji obavljaju proizvodnu djelatnost.

Mjera 1.3. Poticanje osnivanja novih i jačanje postojećih klastera

Zagrebački inovacijski centar d.o.o. partner je u transnacionalnom projektu "Setting Up a Network of Competitive Med Clusters with the contribution of Creative Industries", sufinanciranom sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj, kroz program Europske teritorijalne suradnje Interreg MED.

Projekt ima za cilj podržati procese međusektorske suradnje (*cross-fertilization*¹⁸) između klastera tradicionalne industrije i kreativnih industrija, te promovira suradnju kroz primjenu novih metodologija i alata usmjerenih na upravitelje klastera, male i srednje poduzetnike i predstavnike javnih vlasti.

U rujnu 2017., u organizaciji Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o., održana je lokalna radionica "Trening operatora", a cilj radionice bio je obučiti lokalne operatere za rad s menadžerima klastera kreativne i drvne industrije. Treneri radionice prisutnima su prenijeli znanje stečeno na međunarodnoj radionici projekta Co-Create "Train the trainers", održane u srpnju 2017. u Milanu, Italija.

U okviru projekta, u prosincu 2017. Zagrebački inovacijski centar d.o.o. je u Dubrovniku, u okviru međunarodne konferencije Adriatic Wood Days, organizirao *cross-fertilization* događaj projekta Co-Create. Ovaj događaj okupio je više od 50 predstavnika malih i srednjih tvrtki, potpornih tijela, klastera te drugih organizacija iz drvne i kreativne industrije.

¹⁸ Međusektorska suradnja primjenom novih metodologija i alata usmjerenih na povezivanje različitih sektora

Prezentirano je nekoliko studija slučaja i primjeri uspješnih projekata koji su se koristili primjenom *cross-fertilization* alata, a sve kako bi se naglasila važnost ovog alata koji potiče inovativno razmišljanje te motivira predstavnike tvrtki na razgovor o potencijalnoj zajedničkoj suradnji u smislu razvoja ideja i projekata.

U ožujku 2018. održan je seminar EU Opportunities: Mogućnosti financiranja klastera i kreativnih mreža iz programa Europske unije na kojem su sudionicima pružene informacije o financiranju klastera iz programa Europske unije s ciljem osnaživanja njihovih kompetencija prilikom prijave projekata.

Središnja aktivnost projekta je tzv. kreativni kamp čiji je cilj bilo produktivno povezivanje drvnog i kreativnog sektora. Sudionici su kroz stručno vodstvo i pomoć imali kvalitetan poticaj u razvoju ideja u tržišno održive projekte. Od preko 40 prijavljenih kandidata (poduzetnika) iz drvnog i kreativnog sektora oformili su se novi drveno-kreativni timovi koji su uz stručnu podršku Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. i Panonskog drvnog centra kompetencija razvijali nove ideje. Sudionici su imali priliku prisustvovati specijaliziranim stručnim predavanjima i individualnim savjetovanjima. Na završetku "kreativnog kampa" izabrana su dva najbolja tima koja su svoje projekte prezentirali pred stručnjacima iz branše i investitorima na Milano Design Weeku 2018. te si time otvorili vrata međunarodnim suradnjama.

U cilju jačanja konkurentnosti hrvatskih tvrtki, u izvještajnom razdoblju uz pomoć Agencije za investicije i konkurentnost i Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta osnovano je 13 klastera konkurentnosti u koje su uključeni privatni, javni i znanstvenoistraživački sektor po modelu "triple helix". Pritom je Zagrebački inovacijski centar d.o.o. član Hrvatskog klastera konkurentnosti automobilskega sektora, čiji je cilj promicanje, razvitak i unaprjeđenje konkurentnosti i izvrsnosti automobilskega sektora putem umrežavanja svih relevantnih čimbenika javnog, privatnog i znanstvenoistraživačkog sektora. Isto tako, član je Hrvatskog klastera konkurentnosti ICT industrije čiji je cilj promicanje, razvitak i unaprjeđenje konkurentnosti ICT industrije.

Kao član navedenih klastera Zagrebački inovacijski centar d.o.o. informirao je poduzetnike o važnosti udruživanja u klastere, a sudjelovao je i u dodjeljivanju statusa projekata od nacionalnog interesa, tj. dodjeli PNI oznake za centre kompetencije.

Grad Zagreb član je Hrvatskog klastera konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija čiji je cilj promicanje, razvitak i unaprjeđenje konkurentnosti i izvrsnosti kreativnih i kulturnih industrija.

Mjera 1.4. Potpore za razvoj poduzetništva mladih i poduzetnika početnika

Sa svrhom uključivanja mladih u poduzetničke aktivnosti te stvaranje preduvjeta za veći broj održivih poslovnih pothvata mladih i poduzetnika početnika, provodi se niz aktivnosti usmjerenih na stručnu, financijsku i infrastrukturnu podršku.

Mladi s područja Grada Zagreba, kao i svi zainteresirani koji imaju namjeru pokrenuti poslovnu aktivnost, mogu dobiti stručnu i savjetodavnu pomoć u Poduzetničkom centru koji djeluje u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o.

Mladima i poduzetnicima početnicima koji se bave djelatnostima s područja visokih tehnologija omogućeno je mentorstvo te korištenje prostora i infrastrukture u Tehnološkom parku uz minimalnu naknadu, što je osobito važno u početnoj fazi poslovanja. Pritom, sukladno Pravilniku o korištenju usluga Tehnološkog parka, ostvaruju i dodatnih 5% na sufinanciranje troškova usluga inkubiranja.

Kako bi se potaknulo inovatorstvo kod mladih, prilikom valoriziranja zahtjeva za dodjelu potpora inovatorima, mladi inovatori do 30 godina dobivaju dodatne bodove sukladno

Pravilniku o uvjetima, kriterijima i postupcima za odobravanje dodjele potpora inovatorima radi pripreme inovacija za poduzetničko korištenje (Službeni glasnik Grada Zagreba 15/15).

U razdoblju od 2013. do kraja 2018. stručnu i savjetodavnu pomoć u Zagrebačkom inovacijskom centru d.o.o. dobilo je 362 mladih i poduzetnika početnika, a 1.926 mladih i poduzetnika početnika bili su polaznici na 687 organiziranih seminara, edukacija i radionica. Potpore za samozapošljavanje u razdoblju od 2015. do 2018. dobilo je njih 48 u iznosu od 1.344.040,24 kune.

S obzirom na važnost start-up tvrtki za budući održivi razvoj Grada, jer upravo one imaju značajan potencijal stvaranja novih i kvalitetnih radnih mjesta, pristupilo se sustavnom razvoju start-up zajednice. Jedan od značajnijih projekata u tom smislu bio je i proširenje Tehnološkog parka na Zagrebački velesajam čime je start-up tvrtkama na raspolaganju i 7.300 m² moderno opremljenog prostora u paviljonu 12 na Zagrebačkom velesajmu. Isto tako, krajem 2014. preko 1.000 m², u dijelu prostora Robnih terminala na Žitnjaku, stavljeno je u funkciju Tehnološkog parka, te su se time prostorni kapaciteti za start-up tvrtke povećali na preko 8.000 m². Ako se uzme u obzir i lokacija u Ulici Dragutina Golika, trenutni ukupni kapaciteti za razvoj start-up tvrtki veći su od 9.000 m².

U cilju promoviranja poduzetništva u školama i fakultetima Zagrebački inovacijski centar d.o.o. organizirao je i Dane otvorenih vrata za srednje škole i fakultete kako bi se učenici i studenti, putem informativno-edukacijskog sadržaja te interaktivnih susreta s poduzetnicima upoznali s mogućnostima započinjanja poslovanja, financiranja poslovnih ideja te razinama znanja potrebnim za pokretanje poduzetničkih pothvata.

Kako bi se dala prilika mladim poduzetnicima i poduzetnicima početnicima da svoje poslovne ideje nauče predstaviti na što bolji način potencijalnim investitorima i ulagačkim institucijama, Grad Zagreb od 2014. organizira međunarodnu konferenciju Zagreb Connect. Time se želi dodatno pomoći i osnažiti start-upove kako bi svoje ideje pretvorili u uspješne tvrtke. Ova je konferencija, zbog svog značaja za gospodarstvo, od 2016. uvrštena u Program organizacije manifestacija od gospodarskog interesa za Grad Zagreb.

Mjera 1.5. Potpore za jačanje i razvoj ženskog poduzetništva

Sa svrhom poticanja poduzetničkih aktivnosti žena te promicanja ženskog poduzetništva, Grad Zagreb je provodio niz mjera i aktivnosti koje su utjecale na rast i osnaživanje ženskog poduzetništva.

Promatrano po programima kreditiranja poduzetnika, u izvještajnom razdoblju od ukupno 126 kredita koji su odobreni u bankama, 22 kredita (18%) u iznosu od 16.171.090,15 kuna odnose se na kredite koji su odobreni ženama poduzetnicama. U tim poslovnim subjektima zaposleno je 286 radnika ili 12% svih zaposlenih kod poduzetnika kojima je kredit odobren u banci. Realizacijom investicijskog ulaganja planirano je zapošljavanje još 85 novih radnika.

Od ukupnog broja dodijeljenih potpora za očuvanje i razvoj tradicijskih, deficitarnih i proizvodnih obrtničkih djelatnosti (4.921) u iznosu od 77.554.476,00 kuna, ženama poduzetnicama dodijeljeno je 2.914 potpora ili 59% u iznosu od 43.809.000,00 kuna. U tim poslovnim subjektima zaposleno je 7.052 radnika ili gotovo 50% ukupno zaposlenih kod korisnika potpora za razvoj obrtničkih djelatnosti.

Od ukupnog broja dodijeljenih potpora inovatorima (142 u iznosu od 2.559.905,00 kuna) u razdoblju od 2013. do kraja 2018. ženama inovatoricama dodijeljene su 43 potpore (30%) u iznosu od 747.110,00 kuna.

Sa svrhom jačanja poduzetničkih kompetencija žena, u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o., 3.342 žene dobile su stručnu i savjetodavnu pomoć, što je 50% svih korisnika savjetodavnih usluga. Isto tako, 7.833 žene bile su polaznice organiziranih seminara, edukacija i radionica, što je ukupno 67% svih polaznika.

Pravilnikom o korištenju usluga Tehnološkog parka koji je donesen u 2014., a na temelju kojeg poduzetnici ulaze u Tehnološki park i na temelju kojeg se dodjeljuju bespovratne potpore za usluge inkubiranja, ženama poduzetnicama omogućena je dodatna potpora od 5% čime se nastoji povećati broj žena u tehnološki intenzivnim djelatnostima.

U cilju promoviranja i unaprjeđenja poslovnih aktivnosti samozaposlenih žena te unaprjeđenja gospodarskih aktivnosti i promocije projekata rastućega i sve snažnijega ženskog poduzetništva, Grad Zagreb je sufinancirao troškove organizacije Kongresa poduzetnica. Kongres, kao najveće poslovno okupljanje žena u ovom dijelu Europe, omogućava razmjenu iskustava, poticanje konkurentnosti i izvrsnosti među poduzetnicama te otvaranje mogućnosti za učinkovito pozicioniranje ženskih poduzetničkih aktivnosti. S obzirom na važnost za razvoj ženskog poduzetništva, Kongres je od 2017. uvršten u Program organizacije manifestacija od gospodarskog interesa za Grad Zagreb.

Mjera 1.6. Potpore poduzetnicima za očuvanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta, novo zapošljavanje i samozapošljavanje

Grad Zagreb, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Regionalni ured Zagreb i Zagrebački inovacijski centar d.o.o. su kao partneri u Lokalnom partnerstvu za zapošljavanje potpisnici Sporazuma o partnerstvu i sudionici u provedbi mjera i aktivnosti iz Strategije razvoja ljudskih potencijala Grada Zagreba.

Grad Zagreb od 2014. dodjeljuje potpore za samozapošljavanje nezaposlenih osoba pokretanjem vlastitog posla.

U tom su smislu Grad Zagreb, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Regionalni ured Zagreb i Zagrebački inovacijski centar d.o.o. 2014., 2015. i 2016. godine sklopili sporazume o suradnji na realizaciji mjere "Tvoja inicijativa - tvoje radno mjesto".

Temeljem sklopljenih sporazuma nezaposlenim osobama, koje su podnijele zahtjeve za samozapošljavanje Hrvatskom zavodu za zapošljavanje i dostavile prihvatljive poslovne planove, omogućena je dodjela potpora u iznosu do 25.000,00 kuna za pokretanje vlastitog posla. U razdoblju od 2014. do 2016. ukupno je dodijeljeno 607 potpora u iznosu od 15.707.214,68 kuna.

Od 2017. Grad Zagreb samostalno provodi projekt dodjele potpora za samozapošljavanje pokretanjem vlastitog posla te je u tom smislu izrađen Pravilnik o uvjetima, kriterijima i postupcima za samozapošljavanje (Službeni glasnik Grada Zagreba 3/17) kojim je utvrđen postupak dodjele potpora Grada Zagreba za: 1. osnivanje obrta koji plaćaju porez na dohodak u paušalnom iznosu (projekt "Radi čisto - budi zaposlen") i 2. samozapošljavanje za proizvodne djelatnosti. Na temelju raspisanih javnih poziva za dodjelu potpora za samozapošljavanje poslovnim subjektima, koje su osnovale nezaposlene osobe u 2017. isplaćene su 23 potpore u iznosu od 1.168.805,22 kune od čega je prema projektu "Radi čisto - budi zaposlen" isplaćeno 10 potpora u iznosu od 194.766,41 kunu, dok je 13 potpora u iznosu od 974.038,81 kunu isplaćeno nezaposlenima koji se planiraju baviti proizvodnim djelatnostima.

U 2018. na temelju Javnog poziva za dodjelu potpora za samozapošljavanje za proizvodne djelatnosti, odobreno je ukupno 13 potpora u iznosu od 963.869,00 kuna.

Osim financijske potpore za pokretanje vlastitog posla, korisnicima potpore omogućena je i besplatna edukacija i mentoriranje tijekom prve godine poslovanja koju je provodio Zagrebački inovacijski centar d.o.o., odnosno Poduzetnički centar (Plavi ured).

Mjera 1.7. Potpore za društveno poduzetništvo

Tijekom 2014. i 2015. u suradnji s Centrom za eko-društveni razvoj CEDRA organiziran je ciklus radionica čiji je cilj bio informiranje i ostvarenje ideje organizacije socijalnog/društvenog poduzetništva. Na tim je radionicama sudionicima prezentirana mogućnost djelovanja socijalnih/društvenih poduzetnika kroz razvoj različitih društveno-poduzetničkih modela, generirana su idejna rješenja proizvoda/usluga za buduće zadružne/društvene poduzetničke pothvate te je omogućeno mentorstvo pri izradi studija izvedivosti i poslovnih planova socijalnih/društvenih poduzetnika.

Nakon provedenih edukacija kreirana je nova mjera u okviru Programa - potpore za društveno poduzetništvo, čija je svrha promicanje i razvoj društvenog poduzetništva i društvenih poduzetničkih inicijativa, radi osiguranja društvene kohezije te uključivanja u poduzetništvo i tržište rada marginaliziranih, socijalno osjetljivih skupina radi sprječavanja socijalne isključenosti. Gradonačelnik Grada Zagreba donio je Pravilnik o kriterijima i načinu dodjele potpora za razvoj društvenog poduzetništva (Službeni glasnik Grada Zagreba 22/15, 20/16 i 18/18) temeljem kojeg su do sada raspisana tri javna natječaja za dodjelu potpora za razvoj društvenog poduzetništva. Sukladno raspisanim natječajima potpore su odobravane u iznosu od 50.000,00 do 350.000,00 kuna za ulaganje u prostor, nabavu/prilagodbu opreme, nabavu sirovina i repromaterijala te marketinške aktivnosti.

U 2015. odobrene su potpore za 9 projekata društvenih poduzetnika, odnosno socijalnih zadruga, u iznosu od 2.319.237,61 kunu, u 2016. proširen je obuhvat korisnika, tj. društvenih poduzetnika, te je socijalnim zadrugama i trgovačkim društvima u vlasništvu udruga odobreno 8 potpora u iznosu od 2.582.167,27 kuna, dok su u 2018. odobrene ukupno 3 potpore u iznosu od 862.424,74 kune.

Iz dostavljenih završnih izvještaja o provedbi projektnih aktivnosti vidljivo je da je, osim jačanja kapaciteta društvenih poduzetnika, omogućeno i zapošljavanje teže zapošljivih osoba. Tako su tijekom provedbe projekata u 2016. socijalne zadruge imale ukupno 30 zaposlenih od kojih glavninu čine mlade osobe do 30 godina starosti, osobe s invaliditetom i bivši ovisnici.

Društveni poduzetnici, kojima su odobrene potpore krajem 2016. i koji su provodili projektne aktivnosti tijekom 2017., zapošljavali su ukupno 37 radnika od kojih je bilo, među ostalima, 14 osoba s invaliditetom ili umanjenom radnom sposobnošću, jednako toliko mladih do 30 godina, 1 roditelj ili skrbnik djece s teškoćama u razvoju te 3 druge teže zapošljive osobe.

Analizirajući učinke projekata društvenih poduzetnika uočen je problem financijske održivosti tih projekata s čime je onda povezano i pitanje zaposlenosti s obzirom na to da su pojedine osobe zaposlene samo za vrijeme trajanja projekta, tj. dok se njihove plaće mogu financirati sredstvima potpore, kao i mogućnost isplate relativno niskih plaća zbog čega jedan dio zaposlenih odlazi nakon što nađu bolje plaćeni posao.

Grad Zagreb je u okviru manifestacije "Tjedan udruga" u lipnju 2018. u Gradskoj skupštini Grada Zagreba organizirao okrugli stol pod nazivom "Izazovi razvoja socijalnog poduzetništva u gradu Zagrebu". Okruglom stolu prisustvovalo je 50-ak sudionika iz organizacija civilnog društva te ustanova, koji su u kvalitetnoj raspravi problematizirali trenutnu situaciju vezanu uz razvoj socijalnog poduzetništva u gradu Zagrebu te mogućnosti za uključivanje organizacija civilnog društva.

Mjera 1.8. Potpore jačanju poduzetničkih kompetencija

Radi stvaranja preduvjeta za održavanje i razvoj poslovanja poduzetnika podizanjem razine poduzetničkih kompetencija u Poduzetničkom centru (Plavi ured), koji djeluje u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o., organizirani su seminari prema potrebama i iskazanim interesima poduzetnika te drugih građana koji tek planiraju pokrenuti poslovnu aktivnost.

Seminari su podijeljeni u dvije osnovne grupe. Prvi su oni koji kod polaznika razvijaju poduzetničke vještine i sposobnosti, što uključuje osobni razvoj kreativnosti, inovativnosti te sposobnosti preuzimanja razumnog rizika, dok je druga grupa seminara usmjerena na pokretanje poslovnih subjekata i upravljanja njima.

Malim i srednjim poduzetnicima, obrtnicima, budućim poduzetnicima i svim zainteresiranim također je omogućena stručna i savjetodavna podrška.

U razdoblju od 2013. do kraja 2018. održano je 687 seminara na kojima je bilo 11.777 polaznika, dok je 6.663 osoba dobilo stručnu i savjetodavnu podršku.

S obzirom na važnost kontinuiranog unaprjeđivanja znanja i vještina, te potrebi cjeloživotnog učenja za poduzetništvo u okviru dodjele potpora za očuvanje i razvoj obrtničkih djelatnosti, omogućena je financijska potpora za edukaciju obrtnika, njihovih zaposlenika i učenika na praktičnoj nastavi kod obrtnika. Time se osim podizanja razine kvalitete obrtničkih proizvoda i usluga ujedno omogućava prenošenje obrtničkih znanja i vještina na nove generacije.

Mjera 1.9. Potpore poduzetnicima za korištenje sredstava iz fondova Europske unije

Kako bi se poduzetnicima pružila kvalitetna savjetodavna podrška o mogućnostima financiranja poduzetničkih projekata sredstvima Europske unije, Zagrebački inovacijski centar d.o.o. prati i analizira natječaje usmjerene na poticanje i razvoj poslovanja malog i srednjeg poduzetništva. To se prije svega odnosi na otvorene natječaje u okviru nacionalnih operativnih programa Učinkoviti ljudski resursi i Konkurentnost i kohezija te natječaje u okviru programa Europske teritorijalne suradnje i Programa Unije. Isto tako, Zagrebački inovacijski centar d.o.o. priprema, prijavljuje i provodi projekte kojima se potiče razvoj inovacijskog i poduzetničkog regionalnog ekosustava.

Pritom su ključne aktivnosti koje se odnose na fondove Europske unije:

- jačanje prekogranične i međunarodne suradnje te stvaranje partnerstva s regijama iz Europske unije u smjeru jačanja poduzetničkog i inovacijskog ekosustava
- priprema i provedba projekata sufinanciranih sredstvima Europske unije
- tehnička potpora i savjetovanje u pripremi i provedbi projekata sufinanciranih sredstvima Europske unije
- priprema strateških projekata za strukturne fondove.

Tako je Zagrebački inovacijski centar d.o.o., kao nositelj ili partner, sudjelovao u pripremi i prijavi projekata na natječaje u okviru Europskog socijalnog fonda, programa INTERREG Central Europe, Europe for Citizens, INTERREG Danube, INTERREG MED, INTERREG ADRION, Horizon 2020 i programa Erasmus +.

U razdoblju od 2013. do kraja 2018. prijavljena su ukupno 44 projekta za sufinanciranje sredstvima Europske unije te je 26 projekata bilo u provedbi ili se provodi.

Popis značajnijih odobrenih projekata u kojima Zagrebački inovacijski centar d.o.o. sudjeluje kao prijavitelj ili partner:

Naziv projekta	Program	Ukupna vrijednost projekta	Zagrebački inovacijski centar d.o.o. (proračun)	Razdoblje provedbe
Ecofunding	MED programme (2007 - 2013)	1.617.943,56 eura	118.830,00 eura	siječanj 2013. - lipanj 2015.
Capacity for development	Lokalne inicijative za zapošljavanje IPA IV	38.354,57 eura	20.193,68 eura	rujan 2013. - rujan 2014.
Project Intervention and Implementation Partnership (PIIP) Forum of the Local Partnership for Employment of City of Zagreb - PIIP Forum	Europski socijalni fond (ESF)	31.544,20 eura	29.944,14 eura	prosinač 2014. - studeni 2016.
Postani/ostani poduzetnik - promocijom poduzetništva i uzajamnim učenjem do razvoja poduzetništva na području Grada Zagreba	Europski socijalni fond (ESF)	262.544,34 kn	262.544,34 kn	travanj 2015. - lipanj 2016.
CoWorkMED	Interreg MED	599.972,50 eura	81.637,61 eura	studeni 2016. - travanj 2018.
CROWDfunding to mainSTREAM innovation	Interreg Danube	1.649.950,00 eura	161.952,50 eura	prosinač 2016. - svibanj 2019.
Bags4youth	Europe for Citizens	150.000,00 eura	24.420,00 eura	listopad 2016. - kolovoz 2018.
E-FIX - Horizon 2020	HORIZON 2020	2.005.125,00 eura	149.750,00 eura	prosinač 2017. - veljača 2021.
StartUp Factory Zagreb - Inkubator za visoke tehnologije	OP Konkurentnost i kohezija	19.588.435,53 kn	15.726.785,40 kn	lipanj 2017. - lipanj 2019.
Most prema uspjehu	OP Učinkoviti ljudski potencijali	731.369,09 kn	40.217,12 kn	lipanj 2017. - svibanj 2018.
Stvaranje poticajnog poduzetničkog okruženja u SMŽ osnivanjem poduzetničkog inkubatora PISMO Novska	OP Konkurentnost i kohezija	20.301.278,43 kn	121.273,76 kn	rujan 2017. - rujan 2019.
Co-Create: Setting up a network of COMPetitive MED Clusters with the contribution of CREATive industriEs (Interreg MED)	Interreg MED	2.711.815,33 eura	206.000,00 eura	rujan 2016. - kolovoz 2019.

Naziv projekta	Program	Ukupna vrijednost projekta	Zagrebački inovacijski centar d.o.o. (proračun)	Razdoblje provedbe
SMATH: Smart atmospheres of social and financial innovation for innovative clustering of creative industries in MED area	Interreg MED	2.170.196,50 eura	202.850 eura	veljača 2018. - srpanj 2020.
ZgAktiv - znanjem i partnerstvom do posla	ESF, Operativni program učinkovitosti ljudskih potencijala 2014. - 2020.	1.991.885,16 kn	587.248,12 kn	svibanj 2018. - studeni 2020.
Edukacijom do zaposlenja (EDUBIZ)	OP program Učinkoviti ljudski potencijali	992.243,21 kn	30.723,20 kn	siječanj 2018. - siječanj 2019.
Makeover karijere - podrška zapošljavanju u sektoru njege tijela	Europski socijalni fond, Operativni program učinkovitosti ljudskih potencijala 2014. - 2020.	998.566,77 kn	65.245,33 kn	siječanj 2018. - prosinac 2019.
Socijalni dijalog i suvremeni industrijski odnosi - jučer, danas, sutra - mogućnost i perspektive - MiP 2030	MIP 2030	1.140.801,83 kn	51.852,06 kn	siječanj 2018. - travanj 2019.

Mjera 1.10. Potpore za podržavajuću poduzetničku infrastrukturu

Sa svrhom razvoja i unaprjeđenja podržavajuće poduzetničke infrastrukture provodile su se sljedeće aktivnosti.

U razdoblju od 2013. do lipnja 2018. doneseni su sljedeći urbanistički planovi ili izmjene i dopune, odnosno odluke o donošenju, a koje se sukladno Odluci o donošenju Generalnoga urbanističkog plana grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 16/07, 8/09, 7/13, 9/16, 12/16 - pročišćeni tekst) nalaze u gospodarskoj namjeni (planska oznaka G) i gospodarskoj namjeni - proizvodnoj (planska oznaka I):

- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Urbanističkog plana uređenja "Petlja Lučko - sjever" (Službeni glasnik Grada Zagreba 26/14, 1/15 - pročišćeni tekst) - planska oznaka I
- Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja Radnička - Slavonska avenija (Službeni glasnik Grada Zagreba 5/15) - planska oznaka G
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Urbanističkog plana uređenja Slobodne carinske zone Jankomir (Službeni glasnik Grada Zagreba 5/18, 10/18 - pročišćeni tekst) - veći dio plana u planskoj oznaci G,

te sukladno Odluci o donošenju Generalnoga urbanističkog plana Sesveta (Službeni glasnik Grada Zagreba 14/03, 17/06, 1/09, 7/13, 19/15, 22/15 - pročišćeni tekst) u gospodarskoj namjeni (planska oznaka G) i u gospodarskoj namjeni - poslovnoj (planska oznaka K):

- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Urbanističkog plana uređenja Gospodarska zona Sesvete - jug (Službeni glasnik Grada Zagreba 21/14, 23/14 - pročišćeni tekst).

Sukladno Planu aktivnosti Sektora za prostorno i urbanističko planiranje, Odjela za urbanističke planove uređenja, u 2018. planirano je donošenje Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Urbanističkog plana uređenja Gospodarska zona Sesvete - sjever, koji se sukladno Odluci o donošenju Generalnoga urbanističkog plana Sesveta većim svojim obuhvatom nalazi u gospodarskoj namjeni (planska oznaka G) i u gospodarskoj namjeni - poslovnoj (planska oznaka K).

Zagrebačkim poduzetnicima je, temeljem programa kreditiranja Lokalni projekti razvoja - mikrokreditiranje i Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva, omogućena realizacija njihovih investicijskih ulaganja na području poduzetničkih zona u susjednim županijama, posebice na području Zagrebačke županije.

U izvještajnom razdoblju nastavljene su aktivnosti vezane uz izgradnju Obrtničkog centra koji bi trebao biti centar izvrsnosti obrtničkih djelatnosti za Hrvatsku i šire. Centar bi se trebao graditi u partnerstvu s Obrtničkom komorom Zagreb i Udruženjem obrtnika grada Zagreba na Kajzerici te je izrađena feasibility studija.

Na temelju prepoznatih potreba malog i srednjeg poduzetništva, a u cilju pružanja što kvalitetnije usluge, u Zagrebačkom inovacijskom centru d.o.o. pokrenut je niz novih edukacijskih i drugih programa. Tako je, između ostaloga, u 2016. pokrenut predakceleracijski program Startup factory Zagreb s ciljem osnaživanja ekosustava koji potiče razvoj start-up poduzetništva te izgradnje održivog i uključivog razvoja grada kroz pametna rješenja. Ulaskom u program Startup factory Zagreb timovi dobivaju financijsku, ali i nefinancijsku podršku koja uključuje pristup intenzivnom desetotjednom programu tijekom kojeg će steći vještine i znanja potrebna za uspješno lansiranje vlastitog start-upa, uz pomoć odabranih stručnjaka i mentora. Dobivena podrška uključuje i korištenje uredskog prostora te umrežavanje s ostalim start-upovima koji se nalaze u Tehnološkom parku. Model akceleratora osigurava infrastrukturnu, financijsku, mentorsku i savjetodavnu podršku za ubrzavanje rasta poslovanja te postizanje veće profitabilnosti start-up tvrtki.

S ciljem povećanja kapaciteta poduzetničke infrastrukture u veljači 2015. u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. otvoren je i Poduzetnički centar (Plavi ured) u kojem se poduzetnici i oni koji bi to htjeli postati mogu besplatno informirati, educirati i dobiti sve potrebne savjete na jednom mjestu. Osim toga, moderno opremljen prostor, u kojem je omogućen pristup internetu i računalima, zamišljen je i kao mjesto druženja poduzetnika te razmjene iskustava i znanja.

Mjera 1.11. Potpore za promicanje poduzetništva i obrta

Sukladno Pravilniku o dodjeli financijskih potpora za promicanje poduzetništva i obrta u Gradu Zagrebu (Službeni glasnik Grada Zagreba 10/16) i Javnom natječaju za dodjelu financijskih potpora za promicanje poduzetništva i obrta u Gradu Zagrebu, u 2016. dodijeljeno je 12 potpora u iznosu od 603.920,85 kuna, dok je ukupna vrijednost manifestacija iznosila 3.023.950,51 kunu.

U 2017. donesen je novi Pravilnik o dodjeli potpora za organizaciju manifestacija kojima se promiče poduzetništvo i obrtništvo u Gradu Zagrebu (Službeni glasnik Grada Zagreba 2/17).

Isto tako, u cilju promicanja poduzetništva i obrta, Grad Zagreb je, kao suorganizator regionalne manifestacije Brave New World festival digitalnih tehnologija, sudjelovao s iznosom od 987.000,00 kuna za pokrivanje dijela troškova organizacije festivala. BNW festival je manifestacija koja okuplja mlade inovatore, programere, dizajnere i inženjere koji rade na

modernim tehnološkim rješenjima, koji rješavaju stvarne probleme građana, radionice za mlade i djecu i širenju znanja o tehnološkim mogućnostima i trendovima.

Sukladno razvojnim potrebama obrtnika, kao i otvaranjem novih tržišnih mogućnosti, posebice nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, Grad Zagreb je kao suorganizator s Hrvatskom obrtničkom komorom, Obrtničkom komorom Zagreb pokrenuo dvojezičnu digitalnu platformu Zagreb Crafts kojom se promoviraju tradicijski i umjetnički obrti Zagreba. Na taj način obrtnicima je omogućeno da na moderan i lako dostupan način prezentiraju svoje proizvode i usluge, te tako u većoj mjeri participiraju i u turističkoj ponudi. Cilj projekta je promocija i očuvanje tradicijskih, deficitarnih i umjetničkih obrta te povećanje njihove konkurentnosti, komercijalizacija obrtničkih proizvoda te povećanje mogućnosti internacionalizacije njihovog poslovanja.

Grad Zagreb je također, u suradnji s Hrvatskom obrtničkom komorom i Obrtničkom komorom Zagreb, suorganizator Zagrebačkog obrtničkog sajma koji ima za cilj promociju obrtničkih zanimanja među učenicima osnovnih škola kako bi se lakše odlučili za obrtnička zanimanja putem neposrednog kontakta s obrtnicima i upoznavanja njihovog načina rada. Sajam je od 2017. uvršten u Program organizacije manifestacija od gospodarskog interesa za Grad Zagreb.

4.2. Realizacija mjera u okviru Posebnog cilja 2. - Rast i razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva temeljeno na znanju i inovacijama

U okviru Posebnog cilja 2. - Rast i razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva temeljeno na znanju i inovacijama provodile su se sljedeće mjere i aktivnosti:

Mjera 2.1. Potpore inovatorima koji razvijaju i promoviraju inovacije za poduzetničko korištenje

U cilju razvoja i pripreme poduzetničkog korištenja inovacija Grad dodjeljuje bespovratna financijska sredstva za financijsku i tehničku potporu inovatorima. Tako su, sukladno Pravilniku o uvjetima za odobravanje potpora inovatorima (Službeni glasnik Grada Zagreba 21/09) i Pravilniku o uvjetima, kriterijima i postupcima za odobravanje dodjele potpora inovatorima, radi pripreme inovacija za poduzetničko korištenje (Službeni glasnik Grada Zagreba 15/15) za poticanje inovatorstva, temeljem raspisanih javnih natječaja za dodjelu potpora inovatorima koji razvijaju i promoviraju inovacije za poduzetničko korištenje, od 2013. do kraja 2018. utrošena sredstva u ukupnom iznosu od 2.559.905,00 kuna za 142 inovacije. Od 2015. potpore inovatorima su odobravane u visini od 10.000,00 do 40.000,00 kuna, a bile su namijenjene za stjecanje zaštite industrijskog vlasništva u zemlji i inozemstvu, razvoj i tehničko-tehnološku obradu inovacija, sufinanciranje promidžbenih aktivnosti i analizu tržišta.

Od 144 inovacije, za koje su dodijeljene potpore na domaćem i međunarodnom tržištu u 2013. komercijalizirano je 42,31% inovacija, u 2014. komercijalizirano je njih 25%, u 2016. komercijalizirano je njih 32%, dok je u 2017. komercijalizirano 37% inovacija.

Također, Grad Zagreb je Savezu inovatora Zagreba sufinancirao troškove organizacije nastupa zagrebačkih inovatora na međunarodnim izložbama i sajmovima (Malezijska izložba tehnologija u Kuala Lumpuru, Malezija, Sajam INPEX u Pittsburgu, SAD, Arhimed, međunarodni salon industrijskog vlasništva u Moskvi, Rusija, EUROINVENT, regionalna europska izložba stvaralaštva i inovatorstva u Iasi, Rumunjska, međunarodna izložba inovacija BIS London, međunarodni sajam inovacija INST Taipei, Taiwan). Zagrebački inovatori su na tim izložbama i sajmovima inovacija osvojili mnogobrojne medalje, priznanja i posebne nagrade te time ujedno ostvarili veću mogućnost komercijalizacije svojih inovacija. Od 2015.

Savezu inovatora Zagreba sredstva se dodjeljuju putem Javnog poziva za dodjelu jednokratnih financijskih potpora udrugama.

Sa svrhom poticanja i poduzetničkog usmjeravanja rada mladih inovatora, Grad Zagreb je tijekom 2013. i 2014. također dodjeljivao sredstva najboljim mladim inovatorima i njihovim mentorima, izlagačima na izložbi Inova - mladi.

Mjera 2.2. Potpore za jačanje konkurentnosti razvojem i uvođenjem novih tehnologija, tehnoloških postupaka te razvojem i proizvodnjom proizvoda više dodane vrijednosti

Kako bi se dokazalo da su novi proces ili tehnologija ostvarivi i da potencijalno mogu imati komercijalnu primjenu, provodi se Program provjere inovativnog koncepta (Proof of Concept - PoC). Zagrebački inovacijski centar d.o.o. od 7. ožujka 2012., kada je sklopljen Sporazum o međusobnim pravima i obvezama sa HAMAG BICRO-om, vezano uz provedbu Programa provjere inovativnog koncepta, jedan je od 12 prepoznatih centara u Republici Hrvatskoj. Prepoznati centri su partneri u provođenju Programa preko kojih se projekti prijavljuju i podrška su prijaviteljima za vrijeme procesa prijavljivanja i implementacije projekta.

U razdoblju od travnja 2012. (početak PoC4 ciklusa) do svibnja 2017. (kraj PoC6 ciklusa) preko Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. inovativnim tvrtkama, s područja grada Zagreba, odobreno je 20 projekata ukupne vrijednosti preko 8 milijuna kuna. Svim korisnicima PoC sredstava pružena je stručna pomoć pri razradi, ispunjavanju i kontroli projektne prijave i proračuna, a u fazi implementacije pratio se napredak projekata kroz zaprimanje i analizu periodičkih stručnih i financijskih izvještaja koje korisnici šalju Prepoznatom centru.

U lipnju 2018. pokrenut je sedmi ciklus ovog programa. Do 7. rujna 2018. Zagrebački inovacijski centar d.o.o. zaprimio je i obradio 59 projektnih prijedloga, od kojih je administrativnu provjeru prošlo njih 46. Svi projekti, koji su prošli administrativnu provjeru, dostavljeni su u HAMAG BICRO na programsku evaluaciju.

Mjera 2.3. Potpore razvoju i unaprjeđenju tehnološke infrastrukture

Sa svrhom stvaranja preduvjeta za osnivanje i daljnji razvoj visokotehnoloških i na znanju utemeljenih obrta, malih i srednjih trgovačkih društava provodile su se aktivnosti u vezi s povećanjem kapaciteta tehničko-tehnološke infrastrukture te pružanja inkubacijske potpore poduzetnicima s područja visokih tehnologija, poticanja suradnje poduzetnika sa znanstvenoistraživačkim institucijama s ciljem transfera tehnologije i znanja te su dodjeljivane potpore subjektima koji se bave razvojem, istraživanjem i visokim tehnologijama.

Zagrebački inovacijski centar d.o.o., kao potporna institucija Grada Zagreba, važan je segment razvoja poduzetništva i poslovne infrastrukture te kao takav ima ulogu inkubatora za visoke tehnologije (Tehnološki park), poduzetničkog centra te centra za razvoj inovacija.

Od osnivanja do 2015. Tehnološki park djelovao je kao poduzetnički inkubator na oko 1.100 m² poslovnog prostora na lokaciji u Ulici Dragutina Golika 63 s ciljem pružanja podrške malim poduzetnicima s područja visokih tehnologija u realizaciji njihovih poduzetničkih inicijativa u početnoj fazi rasta i razvoja.

Tijekom 2014. pokrenuta je inicijativa proširenja Tehnološkog parka na novu lokaciju na Žitnjaku. Kako bi se zagrebačkim poduzetnicima pružila kvalitetnija inovativna infrastruktura i financiranje, Tehnološki park se u 2015. proširio za dodatnih 1.100 m² poslovnog prostora. Prostor se nalazi unutar Poslovne zone Žitnjak, funkcionalan je i moderno uređen s mogućnošću modularnog uređenja.

Na tragu dugogodišnje inicijative za proširenjem kapaciteta Tehnološkog parka u 2016. se intenzivno radilo na analizi potreba malog i srednjeg poduzetništva zagrebačkog

gospodarstva i na uspostavljanju suradnje s obrazovnim i znanstvenoistraživačkim institucijama u Gradu Zagrebu. Procijenjena je potreba za proširenjem raspoložive inovativne infrastrukture. S obzirom na to da je interes poduzetnika mnogo veći od raspoloživih kapaciteta, očitu potrebu za povećanjem prostora ovakve namjene Grad Zagreb je prepoznao te su tijekom 2016. započete aktivnosti proširenja Tehnološkog parka na dodatnih 7.300 m² u paviljonu 12 na Zagrebačkom velesajmu (u travnju 2017. Tehnološki park je otvoren za javnost).

Paralelno uz radove na uređenju prostora, Društvu je odobren projekt na natječaju Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta za Razvoj poslovne infrastrukture u svrhu opremanja Tehnološkog parka dodatnim sadržajem, odnosno opremom za laboratorije. U skladu s potrebama poduzetnika, u sklopu Tehnološkog parka na Zagrebačkom velesajmu planirano je opremanje šest tehnoloških centara sa specijaliziranom opremom namijenjenom testiranju i razvoju novih proizvoda:

1. Centar za razvoj i testiranje elektroničkih proizvoda opremljen hardverskim sustavima i drugim uređajima potrebnim za razvoj elektroničkih rješenja
2. Centar za 3D modeliranje i printanje, opremljen 3D skenerom, 3D printerom
3. Centar za računalno programiranje i razvoj mobilnih tehnologija opremljen razvojnim računalima, specijaliziranim softverima i modernim mobilnim i drugim uređajima namijenjenima razvoju i testiranju
4. Centar za razvoj i testiranje specijaliziranih tehnologija u zaštiti okoliša (tehnologije biološke obrade krutoga, tekućega i muljevitoga organskog otpada)
5. Centar za IoT (Internet of Things) senzore
6. Centar za digitalnu forenziku.

U okviru Tehnološkog parka provode se aktivnosti kojima se podupire inovativne, visokotehnološki orijentirane razvojne timove te mikro i male poduzetnike u njihovim poduzetničkim počecima. Podrška se temelji na jačanju kompetencija i uvjeta za razvoj poslovanja, infrastrukturnu podršku i specifične razvojne projekte, programe i mjere koji se kontinuirano prilagođavaju potrebama korisnika Tehnološkog parka.

Savjetovanjem, edukacijom te različitim programima potpora tvrtkama, u Tehnološkom parku osigurana je podrška u različitim fazama rasta i razvoja tijekom njihovog boravka (inkubacije). U cilju umrežavanja i razmjene poduzetničkih iskustava uspostavlja se suradnja s poduzetnicima izvan Tehnološkog parka, koji ujedno čine mrežu iskusnih stručnjaka, mentora poduzetnicima u inkubaciji. Tehnološki park svojim programima nudi različite oblike podrške članovima, a u skladu s njihovim potrebama, zahtjevima i fazama razvoja poslovanja:

- u predinkubaciji potiče poduzetničke inicijative i pomaže razvojnim timovima u realizaciji njihovih inovativnih ideja
- u inkubaciji pruža podršku inovativnim poduzetnicima u početnoj fazi razvoja novih proizvoda i usluga
- u razdoblju postinkubacije uspostavlja dugoročnu suradnju s poduzetnicima.

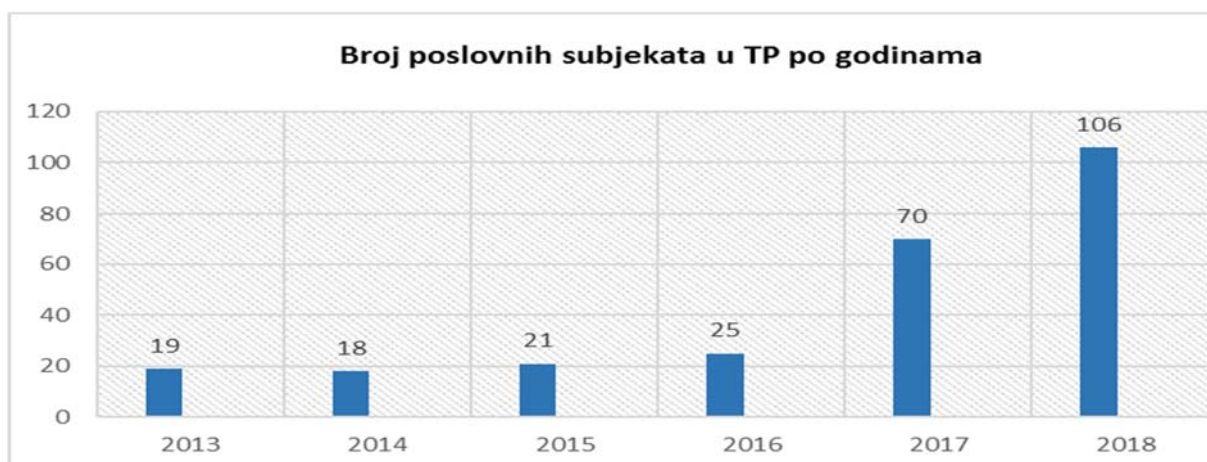
Svake godine Grad Zagreb dodjeljuje potpore male vrijednosti tvrtkama u inkubaciji koje rezultiraju višestrukim ekonomskim koristima za Grad Zagreb: povećanim brojem novih tehnološki orijentiranih tvrtki, novim radnim mjestima te rastom prihoda, temeljem komercijalizacije, novorazvijenih proizvoda i usluga.

Tablica 4.2. Pokazatelji poslovanja poslovnih subjekata inkubiranih u Tehnološkom parku Zagreb u razdoblju 2013. - 2018.

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Poslovni subjekti (broj)	19	18	21	25	70	106
Zaposleni (zbroj)	71	83	87	116	163	278
Prihodi (iznos u mil. HRK)	17,7	20,8	31	32	38,3	59,1

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Slika 4.3. Broj poslovnih subjekata inkubiranih u Tehnološkom parku Zagreb u razdoblju 2013. - 2018.

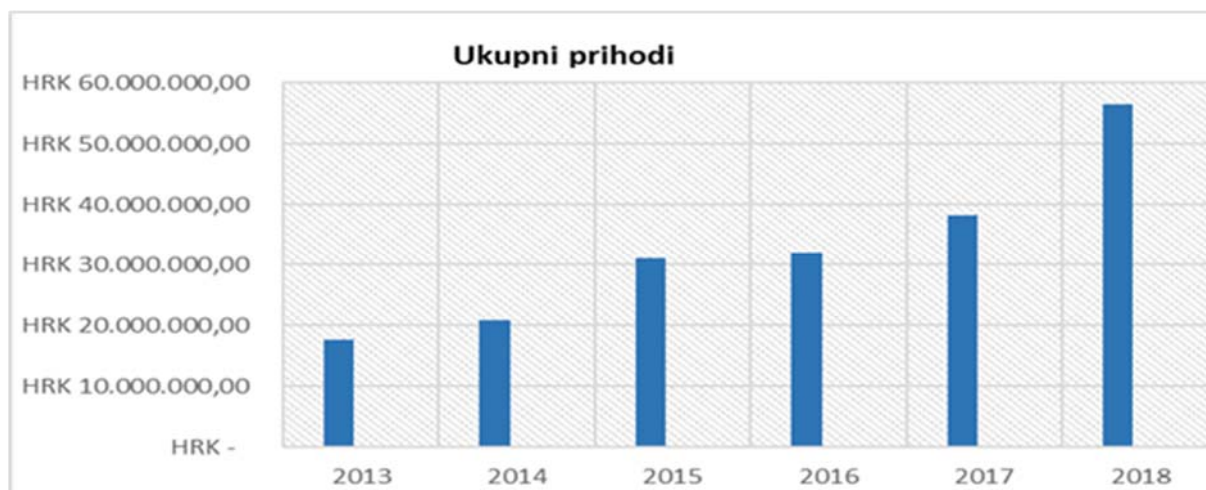
Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Slika 4.4. Broj zaposlenih u poslovnim subjektima inkubiranim u Tehnološkom parku Zagreb u razdoblju 2013. - 2018.

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Slika 4.5. Ostvareni ukupni prihodi poslovnih subjekata inkubiranih u Tehnološkom parku Zagreb u razdoblju 2013. - 2018.

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

2013. - U Tehnološkom parku poslovalo je 19 poduzetnika. Pritom su na kraju godine, od 17 poduzetnika u Tehnološkom parku, 7 direktora bila mlađa od 30 godina, a 12 inovatora imalo je 4 patenta. Poduzetnici u Tehnološkom parku povećali su broj zaposlenih za 42% u odnosu na 2012. Prosječan boravak poduzetnika u Tehnološkom parku je 3 godine. Prosječna starost poduzetnika je 35 godina. U 2013. poduzetnici su na izložbama inovacija dobili 13 medalja, 2 posebne nagrade i 1 grand prix. Poduzetnici su u 2013. ostvarili ukupne prihode u iznosu 17,7 milijuna kuna što je u odnosu na 2012. povećanje za 31%. Ukupna vrijednost potpora Grada Zagreba za 2013. iznosila je 287.178,53 kune.

2014. - U okviru Tehnološkog parka djelovalo je ukupno 18 tvrtki (2 su novoosnovane tvrtke), koje su realizirale 20,8 milijuna kuna prihoda od čega je većina ostvarena izvozom. Ove tvrtke zapošljavaju visokoobrazovane djelatnike koji čine mrežu stručnjaka u području razvoja novih proizvoda ili usluga. Tvrtke su imale 83 zaposlena što pokazuje rast zaposlenih za 32%. Osim navedenih poslovnih pokazatelja poduzetnika u 2014. angažman poduzetnika na sajmovima i izložbama rezultirao je osvajanjem 6 medalja i 6 posebnih nagrada za inovacije. Potpora u iznosu od 277.397,18 kuna omogućena je poduzetnicima kroz infrastrukturnu podršku i specifične razvojne programe i usluge Tehnološkog parka.

2015. - U Tehnološkom parku broj inkubiranih poduzetnika s 18 porastao je na 21, od čega je bilo 9 poduzetnika početnika (start-up tvrtki mlađih od tri godine), 7 mladih poduzetnika (vlasnici do 30 godina), 9 izvoznika (poduzetnici koji ostvaruju više od 20% prihoda od izvoza), 14 poduzetnika inovatora (nagrađeni na međunarodnim sajmovima i izložbama), 7 poduzetnika sa zaštićenim proizvodom (patentom ili žigom) te 1 žena poduzetnica. U cilju povećanja koncentracije inovativnih tvrtki na jednome mjestu, razmjene iskustava i znanja s ciljem bržeg i jednostavnijeg rasta i razvoja poduzetnika u Zagrebu, tijekom 2015. u Tehnološkom parku su uvedena dva nova programa usluga: Virtualna inkubacija i Co-working. Virtualna inkubacija je namijenjena poduzetnicima koji ne trebaju uslugu korištenja prostora u Tehnološkom parku, ali koji su zainteresirani za suradnju s poduzetnicima u Tehnološkom parku. U 2015. dvije su inovativne tvrtke koristile program Virtualne inkubacije kao vanjski članovi. Co-working radni prostor, u dijeljenom uredu, koristila je jedna tvrtka. Na sajmovima inovacija poduzetnici iz Tehnološkog parka dobili su 9 nagrada za inovacije te posebnu nagradu i priznanje za najinovativnije rješenje u Europi. Također su uspostavljeni odnosi s potencijalnim klijentima i kupcima, a vrijednost ugovornih poslova mjerljiva je u udjelu povećanog izvoza. Broj zaposlenih djelatnika kod poduzetnika u Tehnološkom parku u 2015. bio je 87 te je realizirano

prihoda u iznosu od 31 milijun kuna. Ukupna vrijednost potpora Grada Zagreba za 2015. iznosila je 400.753,49 kuna.

2016. - U okviru Tehnološkog parka djelovalo je 25 tvrtki u inkubaciji, 5 tvrtki u virtualnoj inkubaciji te 3 razvojna tima u pred-inkubaciji, od čega je bilo 5 poduzetnika početnika (start-up tvrtki mlađih od tri godine), 6 mladih poduzetnika (vlasnici do 30 godina), 9 izvoznika (poduzetnici koji ostvaruju više od 20% prihoda od izvoza), 14 poduzetnika inovatora (nagrađeni na međunarodnim sajmovima i izložbama), 8 poduzetnika sa zaštićenim proizvodom (patentom ili žigom) te 1 žena poduzetnica. Ukupno je realizirano 32 milijuna kuna prihoda, od čega je veći dio ostvaren od izvoza. Ove tvrtke zapošljavaju 116 visokoobrazovanih djelatnika koji čine mrežu stručnjaka u području razvoja novih proizvoda ili usluga, a na sajmovima i izložbama osvojile su 6 nagrada za inovacije. Ukupna vrijednost potpora Grada Zagreba za 2016. iznosila je 380.200,56 kuna.

2017. - U Tehnološkom parku 50 novih tvrtki započelo je s inkubacijom te je time broj inkubiranih tvrtki porastao na ukupno 70 poduzetnika. Među tvrtkama, članovima Tehnološkog parka, bilo je 40 poduzetnika početnika (start-up tvrtki mlađih od tri godine), 18 mladih poduzetnika (vlasnici do 30 godina), 10 izvoznika (poduzetnici koji ostvaruju više od 20% prihoda od izvoza), 9 poduzetnika inovatora (nagrađeni na međunarodnim sajmovima i izložbama), 4 poduzetnika sa zaštićenim proizvodom (patentom ili žigom) te 8 žena poduzetnica. Prosjek boravka poduzetnika u Tehnološkom parku bio je 4 godine, a sukladno trajanju inkubacije u Tehnološkom parku, prema navedenim kriterijima, 65 poduzetnika je ostvarilo pravo na potporu od Grada Zagreba u ukupnom iznosu od 860.285,31 kunu. Poduzetnici su tijekom 2017. zapošljavali 163 djelatnika te su ostvarili prihode u ukupnom iznosu od 38,3 milijuna kuna.

2018. - U Tehnološkom parku 50 novih tvrtki započelo je program inkubiranja čime je na kraju godine inkubirano ukupno 106 tvrtki. Među tvrtkama, članovima Tehnološkog parka, bilo je 84 poduzetnika početnika (start-up tvrtki mlađih od tri godine), 23 mladih poduzetnika (vlasnika do 30 godina), 28 izvoznika (poduzetnici koji ostvaruju više od 20% prihoda od izvoza), 21 poduzetnik inovator (nagrađeni na međunarodnim sajmovima i izložbama), 12 poduzetnika sa zaštićenim proizvodom (patentom ili žigom) te 16 žena poduzetnica. Prosjek boravka poduzetnika u Tehnološkom parku je 4 godine, a sukladno trajanju inkubacije 111 poduzetnika tijekom 2018. ostvarilo je pravo na potporu od Grada Zagreba u ukupnom iznosu od 1.534.528,21 kunu. Poduzetnici u Tehnološkom parku tijekom 2018. godine zapošljavali su 278 djelatnika i ostvarili prihode u ukupnom iznosu od 59.175.600,00 kuna.

Alumni članovi

Alumni članovi su poslovni subjekti koji su kroz Tehnološki park razvijali svoje inovativne ideje, a koji su se osamostalili nakon što su postali financijski stabilni i/ili su uposlili više od 10 djelatnika, kao što je propisano Pravilnikom Tehnološkog parka Zagreb.

Tablica 4.3. Pokazatelji poslovanja alumni poslovnih subjekata iz Tehnološkog parka Zagreb

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Poslovni subjekti (broj)	35	38	44	48	49	53	56	58	73
Zaposleni (zbroj)	149	180	186	206	220	228	251	317	n/a
Prihodi (iznos u mil. HRK)	93,9	91,7	106,4	113,9	126,8	135,8	139,4	172,1	n/a
Izvoz (iznos u mil. HRK)	17,6	22,5	37,7	31,0	39,7	46,6	46,7	n/a	n/a

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša

Transfer tehnologije i znanja važna je pretpostavka za jačanje konkurentnosti poduzetnika, odnosno za stvaranje rastućih tvrtki. U tom kontekstu između Grada Zagreba, Zagrebačke županije, Hrvatske gospodarske komore - Komore Zagreb, Hrvatske obrtničke komore - Obrtničke komore Zagreb, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - Regionalni ured Zagreb, Fakulteta elektrotehnike i računarstva, Fakulteta strojarstva i brodogradnje i Centra za transfer tehnologije d.o.o. sklopljen je Provedbeni sporazum o suradnji na poticanju konkurentnosti gospodarstva na području grada Zagreba i Zagrebačke županije.

Temeljem navedenog sporazuma, u prosincu 2013. sklopljen je Ugovor o provedbi projekta Izgradnja i uspostava TEH-NET informacijsko-informatičke mreže s bazom podataka kojom bi se omogućila uspostava burze proizvoda i usluga na principu ponude i potražnje, te međusobna tehnička suradnja Centra za transfer tehnologije d.o.o., Fakulteta strojarstva i brodogradnje i Fakulteta elektrotehnike i računarstva, poduzetnika i obrtnika na inovaciji i razvoju novih proizvoda te unaprjeđenju postojećih i uvođenju novih tehnoloških procesa. Uvođenje i korištenje TEH-NET mreže planirano je u tri faze (Projektiranje i testiranje TEH-NET portala, Pokusni rad mreže i Operativni rad mreže), a ukupna vrijednost je 198.750,00 kuna s PDV-om. Projekt su sufinancirali Grad Zagreb u iznosu od 60.000,00 kuna, Zagrebačka županija u iznosu od 58.750,00 kuna, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb u iznosu od 40.000,00 kuna i Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb u iznosu od 40.000,00 kuna.

U okviru projekta provodile su se također aktivnosti vezane uz prezentiranje i promociju sustava poduzetnicima i obrtnicima. Ovim projektom nastojao se omogućiti transfer tehnologije i znanja, odnosno povezivanje obrtnika i poduzetnika s fakultetima i istraživačkim institutima radi konkretne podrške i stručne pomoći u inovacijama i razvoju novih proizvoda te unaprjeđenju postojećih i uvođenju novih tehnoloških procesa s ciljem njihova daljnjeg razvoja i povećanja tržišne konkurentnosti. Projektom se ujedno nastojalo međusobno povezati i umrežiti obrtnike i poduzetnike s područja grada Zagreba i Zagrebačke županije te s drugim zainteresiranim subjektima radi ponude i potražnje proizvoda i usluga te međusobne kooperacije i tehničke suradnje.

U cilju daljnje konkretizacije Sporazuma, Fakultet strojarstva i brodogradnje (u daljnjem tekstu: FSB), u suradnji i u okviru Centra za transfer tehnologije d.o.o., uspostavio je Tehnološki razvojni inkubator za što je Grad Zagreb FSB-u dodijelio potporu u iznosu od 70.000,00 kuna. Zadaća ovog inkubatora je povezivanje obrazovno-znanstvenog sustava (FSB) i gospodarskog sektora, uz podršku javnog sektora, s ciljem kreativnog i inovativnog rješavanja konkretnih proizvodno-tehnoloških problema u industriji i obrtništvu.

U Tehnološkom razvojnem inkubatoru se putem organizirane i koordinirane suradnje poduzetnika i obrtnika s FSB-om pruža stručna pomoć unaprjeđenju razvoja i primjene inovativnih tehnologija i proizvoda s ciljem povećanja tržišne konkurentnosti gospodarstva. Kroz izvannastavne aktivnosti i programe, uz mentorstvo nastavnog osoblja FSB-a i CTT-a,

educiraju se studenti FSB-a radi stjecanja dodatnih znanja i vještina rješavanjem konkretnih problema prema potrebama gospodarstva te povećanja njihove zapošljivosti.

Sa svrhom doprinosa stvaranju istraživačke platforme koja koristi i objedinjava akumulirana znanja, ljudske potencijale, opremu te infrastrukturu za dovršetak uređenja Znanstvenog centra izvrsnosti za bioprospecting mora - BioProCro i Laboratorijske jedinice za procjenu biološkog potencijala supstanci pomoću toksikoloških biotestova - BioPot, Institutu Ruđer Bošković doznačena su sredstva u iznosu od 1.960.000,00 kuna. Time će se omogućiti realizacija vrhunskih istraživanja na području biotehnologije te njihov transfer u gospodarstvo.

Mjera 2.4. Potpore razvoju poduzetništva u kulturi

Kulturne/kreativne industrije temelje se na individualnoj kreativnosti, vještinama i talentu, a imaju značajan potencijal za ostvarenje prihoda i otvaranje novih radnih mjesta.

Grad Zagreb, putem programa javnih potreba u kulturi, pruža podršku među ostalima i poduzetnicima iz kulturnih/kreativnih djelatnosti te umjetničkim organizacijama u području kazališne, glazbene i filmske djelatnosti. Godišnje se za nezavisnu produkciju i programe izdvaja oko 50.000.000,00 kuna za sve djelatnosti, od čega se značajan dio odnosi na poduzetnike iz kulturnih/kreativnih industrija.

Isto tako, dijelu samostalnih umjetnika, obrtnika i poduzetnika s područja modnog i grafičkog dizajna, primijenjene umjetnosti (keramika, nakit) te vizualne umjetnosti (kiparstvo, fotografija) dodijeljene su potpore u okviru mjere dodjele potpora za očuvanje obrtničkih djelatnosti.

U svibnju 2017. u suradnji s Hrvatskim klasterom konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija, organiziran je festival "Readymade Ilica" u okviru kojega su na tri lokacije u Ilici organizirane besplatne radionice, izložbe i predavanja. Ukupan broj posjetitelja, odnosno polaznika, bio je 623, a u provedbi programa sudjelovalo je 486 sudionika i izvođača. Ovime se pridonijelo povećanju kulturnih sadržaja u Ilici, ali i ukazalo na mogućnost korištenja praznih prostora kao resursa za razvoj kreativnih i kulturnih industrija.

U cilju povezivanja dizajnera i gospodarstvenika, odnosno poticanja suradnje poduzetnika iz kulturnih i kreativnih djelatnosti s industrijom i znanstvenim institucijama, Grad Zagreb posljednjih nekoliko godina sufinancira održavanje Tjedna dizajna Zagreb. U okviru manifestacije organiziraju se izložbe, predavanja, paneli, radionice, prezentacije i gostovanja svjetskih poznatih dizajnera. Od 2018. ova manifestacija je uvrštena u Program organizacije manifestacija od gospodarskog interesa za Grad Zagreb.

Mjera 2.5. Potpore razvoju poduzetništva u turizmu

U razdoblju od 2013. do kraja 2018. održane su 242 različite turističke, kulturne, sportske, poslovne i druge manifestacije za koje je iz proračuna Grada Zagreba isplaćeno ukupno 9.887.771,25 kuna. Neke od manifestacija, koje su pridonijele razvoju turizma u Zagrebu, jesu Tjedan dizajna Zagreb (#TDZG), InMusic festival, Tour of Croatia, Zagreb Tourfilm Festival i Investicijski forum zdravlja i turizma Adriatic regije 2018.

Tjedan dizajna Zagreb (#TDZG) najveće je događanje u Republici Hrvatskoj posvećeno dizajnu i jedini dizajn festival koji aktivira cijeli grad, organizira velike izložbe dizajna, predavanja, panele, radionice, prezentacije, pop-up trgovine i gostovanja nekih od najpoznatijih svjetskih dizajnera. Tjedan dizajna održava se od 2014. s ciljem povezivanja dizajnera i gospodarstvenika (B2B) te popularizacije dizajna u najširoj javnosti (B2C).

InMusic festival najveći je hrvatski glazbeni festival koji se kontinuirano održava u Zagrebu od 2006. i na kojem nastupaju svjetski i domaći suvremeni glazbeni autori. Cilj

festivala je povećati rast broja stranih gostiju koji prepoznaju njegovu jedinstvenost i pridonijeti imidžu Zagreba kao suvremene metropole, otvorene za kulturu mladih.

Tour of Croatia je biciklistička utrka koja se održava u šest etapa na području cijele Hrvatske i koja je putem TV prijenosa prikazana u više od devedeset zemalja na svih šest kontinenata. Cilj Tour of Croatia je preko vrhunskog sportskog događanja promovirati turističke potencijale kako Republike Hrvatske i njezinih turističkih destinacija, tako i Zagreba.

Zagreb Tourfilm Festival međunarodni je festival turističkog filma koji se sedam puta održavao u Zagrebu. Glavni cilj festivala je nagraditi film i audiovizualnu produkciju u nekoliko kategorija koja promovira turizam u sljedećim aspektima: turistička destinacija (grad, zemlja, regija), avanturistički turizam, ekstremni sportovi, sportski turizam, hoteli i resorti, ljudi, kultura i tradicija, religijski turizam, ruralni turizam, povijesni turizam, održivi turizam. Festival omogućava svim zainteresiranima da prate najnovije trendove u turističkoj industriji te istovremeno želi potaknuti mlade da uđu u svijet turizma kao njegovi promotori ili turistički djelatnici.

Investicijski forum zdravlja i turizma Adriatic regije 2018. namijenjen je gospodarstvenicima i poduzetnicima, medicinarima i stručnjacima turističkog i destinacijskog menadžmenta i svima onima koji žele investirati i poslovati u najbrže rastućoj grani gospodarstva u posljednjem desetljeću. Forum je privukao brojne investitore i partnere iz svijeta koji su se zainteresirali za projekte iz područja zdravstva, zdravstvenog turizma i turizma općenito.

S obzirom na njihov značaj za gospodarstvo, manifestacije Tjedan dizajna Zagreb (#TDZG), InMusic festival i Tour of Croatia uvrštene su u Program manifestacija od gospodarskog interesa za Grad Zagreb.

Mjera 2.6. Potpore internacionaliziranju poslovanja malih i srednjih poduzetnika

Sa svrhom povećanja konkurentnosti za lakši pristup međunarodnom tržištu, malim i srednjim poduzetnicima nastoji se pomoći u početnim fazama internacionaliziranja poslovanja, odnosno u pripremi pristupa međunarodnom tržištu.

U tom je smislu u ožujku 2015. donesen Pravilnik o kriterijima i načinu dodjele potpore za internacionaliziranje poslovanja malih i srednjih poduzetnika (Službeni glasnik Grada Zagreba 3/15 i 12/16). Sukladno Pravilniku potpore su odobravane u visini od 150.000,00 do 750.000,00 kuna u 2015., odnosno od 100.000,00 do 500.000,00 kuna u 2016., i to za savjetodavne usluge, marketinške aktivnosti te pripremu proizvoda/usluga za međunarodno tržište.

Na temelju Javnog natječaja za dodjelu potpora za internacionalizaciju poslovanja malih i srednjih poduzetnika, koji je raspisan u 2015. dodijeljeno je 27 potpora poduzetnicima. Ukupna vrijednost programa projektnih aktivnosti ovih poduzetnika je 14.037.432,53 kune, dok je iznos odobrenih potpora 9.826.202,73 kune. Budući da se potpore isplaćuju sukcesivno, ovisno o prihvaćenim izvješćima o provedbi programa projektnih aktivnosti, poduzetnicima su isplaćene potpore u ukupnom iznosu od 9.154.984,19 kuna.

U 2016. na temelju Javnog natječaja za dodjelu potpora za internacionalizaciju poslovanja, dodijeljeno je 20 potpora poduzetnicima. Ukupna vrijednost programa projektnih aktivnosti ovih poduzetnika je 8.129.368,58 kuna, dok je iznos odobrenih potpora 5.690.558,01 kunu. S obzirom na to da pojedini poduzetnici nisu u potpunosti realizirali sve planirane projektne aktivnosti, temeljem prihvaćenih izvješća o provedbi programa projektnih aktivnosti ukupno je isplaćeno 5.122.264,58 kuna.

Iz dostavljenih izvještaja o praćenju učinaka, u drugoj godini nakon provedbe programa projektnih aktivnosti poduzetnika kojima su potpore odobrene krajem 2015. vidljivo je da je kod većeg broja poduzetnika došlo do rasta kako ukupnih prihoda, tako i prihoda iz inozemstva

te rasta broja zaposlenih. Osim toga, tvrtke su se pozicionirale na novim tržištima i stvoren je značajan broj novih poslovnih kontakata u inozemstvu. Ovi poduzetnici su, prije provedbe programa internacionalizacije, ostvarili ukupne prihode u iznosu od 576,7 milijuna kuna, dok su u 2017. ostvarili 749,4 milijuna kuna ili 29,95% više. Pritom su prije realizacije programa ostvarili prihode iz inozemstva u iznosu od 236,1 milijun kuna, a u 2017. ti su prihodi iznosili 362,5 milijuna kuna ili 53,54% više. U 2015. ukupno su zapošljavali 855 radnika, dok je u 2017. broj zaposlenih bio veći za 93 radnika ili za 10,88%.

4.3. Ostale aktivnosti vezane uz poticanje obrtništva i poduzetništva u Gradu Zagrebu

Osim navedenih mjera i aktivnosti iz Programa, u izvještajnom razdoblju provodile su se i druge aktivnosti koje su pridonijele razvoju poduzetničkog okruženja u Gradu Zagrebu kao što su sufinanciranje organizacije manifestacija od gospodarskog interesa za Grad, nadoknada uplaćene zakupnine obrtnicima i poduzetnicima za vrijeme obnove Ulice Pavla Radića i Ulice Ljudevita Gaja te nadoknada uplaćene zakupnine ili razlike ostvarenih prihoda/primitaka poslovnim subjektima za vrijeme obnove Preradovićeve i Kamenite ulice.

Sukladno programima organizacije manifestacija od gospodarskog interesa za Grad Zagreb za 2016., 2017. i 2018. godinu, koje je donijela Gradska skupština Grada Zagreba, sufinancirane su manifestacije Ambienta, Floraart, INmusic festival, Inova - budi uzor, Kongres poduzetnica, Sport Fest, Tjedan dizajna Zagreb # TDZG, Zagreb Auto Show, Zagreb Connect, Zagrebački obrtnički sajam, Zagrebački sajam nautike, Zlatna igla Zagreba, Reboot InfoGamer i dr.

U cilju daljnjeg razvoja i/ili komercijalizacije inovativnog proizvoda ili usluge Grad Zagreb se uključio u Program poticanja ulaganja u vlasnički kapital inovativnih subjekata maloga gospodarstva, koji je Vlada RH usvojila Odlukom u veljači 2015., a provodio HAMAG-BICRO. U svrhu poticanja ulaganja u vlasnički kapital inovativnih subjekata malog gospodarstva, od strane prihvatljivih ulagača, HAMAG-BICRO je dodjeljivao potpore u iznosu od 50.000,00 do 200.000,00 kuna uz uvjet da pojedinačne potpore nisu mogle premašiti iznos povećanja vlasničkog kapitala poduzetnika od strane ulagača. Grad Zagreb je pritom sudjelovao s vlastitom dodatnom bespovratnom potporom u iznosu od 50% bespovratne potpore koju je pojedinom poduzetniku dodijelio HAMAG-BICRO. Grad Zagreb je za 11 poduzetnika utrošio sredstva u iznosu od 966.000,00 kuna, dok su sredstva HAMAG-BICRO-a iznosila 1.932.000,00 kuna.

U svrhu očuvanja poslovnih subjekata, kao i radnih mjesta, Grad Zagreb je temeljem zaključaka Gradske skupštine o nadoknadi uplaćene zakupnine i razlike ostvarenih prihoda/primitaka isplaćivao potpore obrtnicima i poduzetnicima kod kojih se zbog obnove ulica očekivalo smanjenje prihoda te poteškoće u poslovanju. Tako je na ime nadoknade uplaćene zakupnine, za vrijeme obnove Ulice Pavla Radića, isplaćeno 1.288.518,58 kuna za 42 poduzetnika, a za vrijeme obnove Ulice Ljudevita Gaja isplaćeno je 157.439,51 kunu za 9 poduzetnika. Nadoknada uplaćene zakupnine za vrijeme obnove Preradovićeve i Kamenite ulice isplaćena je za 8 poslovnih subjekata u ukupnom iznosu od 275.923,41 kunu, a nadoknada razlike ostvarenih prihoda/primitaka za 12 poslovnih subjekata u ukupnom iznosu od 666.355,51 kunu.

Zaključno, u razdoblju 2013. - 2018. došlo je do promjene u strukturi potpora tako da su selektirani korisnici ovisno o djelatnostima, uz naglašenu valorizaciju onih iz proizvodnih djelatnosti s novim tehnologijama i novim proizvodima te su povećani iznosi pojedinačnih potpora.

Prepoznat je značaj rastuće start-up zajednice te je u nastojanju da se poduzetnicima početnicima pomogne da svoje poslovne ideje pretvore u uspješne tvrtke, značajan dio potpora bio usmjeren prema start-up tvrtkama.

Isto tako, potpore su bile usmjerene na samozapošljavanje te zapošljavanje teže zapošljivih osoba kroz društveno poduzetništvo kao jedan od modela socijalno odgovornijeg pristupa gospodarstvu uz učinkovitije korištenje resursa.

Potpore su također bile usmjerene i prema konkurentski najuspješnijima u poslovanju, posebice prema onima koji su imali značajan potencijal za internacionalizaciju poslovanja.

Provodile su se aktivnosti na unaprjeđenju poduzetničke potporne infrastrukture te su značajno povećani kapaciteti poduzetničkog centra, tehnološkog parka i inkubatora za visoke tehnologije pri čemu je pokrenuto niz novih edukacijskih programa u cilju dizanja razine poduzetničkih kompetencija te predakceleracijski program za start-up tvrtke.

5. ZAGREBAČKI PODUZETNIČKI EKOSUSTAV

Sa svrhom stvaranja poticajnog poduzetničkog okruženja za pokretanje većeg broja novih poslovnih pothvata te rast postojećih, Grad Zagreb je uspostavio jedinstveni model poduzetničkog ekosustava.

Kako bi poduzetnički ekosustav bio što djelotvorniji, nužna je kontinuirana provedba aktivnosti na izgradnji svake pojedine komponente, ali i međusobno usklađeno djelovanje svih komponenti.

Komponente koje čine zagrebački poduzetnički ekosustav su sljedeće:

POLITIKA

Prepoznajući razvoj obrtništva i poduzetništva kao važan segment gospodarskog razvoja, Grad Zagreb svojim se strateškim dokumentima opredijelio za politiku poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva, odnosno stvaranje poticajnog poslovnog okruženja. Tako je i u svom temeljnom razvojnom dokumentu, Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020., odredio smjer politike podrške obrtnicima i poduzetnicima kroz definirane strateške ciljeve, razvojne prioritete i mjere.

Usmjerenost politike Grada na razvoj obrtništva i poduzetništva vidljiva je i po sredstvima koja se godišnje osiguravaju u gradskom proračunu za provedbu poticajnih mjera i aktivnosti te za razvoj gradske infrastrukture. Naime, kvalitetna i dobro razvijena infrastruktura Grada također pridonosi bržem rastu i razvoju obrtnika i poduzetnika te privlačenju investicija na područje grada Zagreba.

Osim toga, Grad Zagreb je otvoren za suradnju s obrtnicima i poduzetnicima i njihovim institucijama i asocijacijama na rješavanju svih pitanja od važnosti za poslovanje obrtnika i poduzetnika te suradnju sa svim drugim relevantnim institucijama koje djeluju na promicanju obrtništva i poduzetništva. Jednako tako, Grad Zagreb je otvoren za suradnju i razmjenu iskustava na području poticanja razvoja obrtništva i poduzetništva s drugim gradovima na nacionalnoj, europskoj i globalnoj razini.

FINANCIRANJE

Ovisno o fazi životnog ciklusa poduzetničkog djelovanja, različiti su zahtjevi za izvorima financiranja. Stoga su programi potpora usmjereni na sve faze razvoja poduzetnika:

- financijske potpore za poduzetnike - (*potpore za samozapošljavanje, potpore za očuvanje i razvoj obrtničkih djelatnosti, poticajni krediti za realizaciju poduzetničkih projekata uz subvencionirane kamate, potpore za inovacije, potpore za razvoj društvenog poduzetništva, potpore za internacionalizaciju poslovanja i dr.*)
- potpore za pripremu i pokretanje crowdfunding kampanje (CF platforma)

- predakceleracijski i akceleracijski programi za visokoinovativne tvrtke
- potpore kroz namjenske konvertibilne zajmove.

INFRASTRUKTURA

Poduzetnička potporna infrastruktura jedan je od važnih čimbenika za rast i razvoj obrtnika i poduzetnika te stoga Grad Zagreb kontinuirano djeluje na njenom razvoju i unaprjeđenju. Naime, razvijena poduzetnička infrastruktura pridonosi većem broju gospodarskih subjekata, poboljšava njihove poslovne rezultate, odnosno pridonosi jačanju konkurentnosti istodobno povećavajući zaposlenost. U tom kontekstu Grad je osnovao vlastito trgovačko društvo Zagrebački inovacijski centar d.o.o. koji ima ulogu inkubatora za visoke tehnologije, poduzetničkog centra te centra za razvoj inovacija. Obrtnici i poduzetnici također mogu koristiti i prostore u PJ Slobodnoj zoni Zagreb (Zagrebački holding d.o.o., Podružnica Robni terminali Zagreb) koja je opremljena kvalitetnom prometnom i komunalnom infrastrukturom.

Isto tako, zagrebački obrtnici i poduzetnici imaju na raspolaganju i drugu potpornu infrastrukturu, kao što su privatni i javni poduzetnički inkubatori te radni prostori za razvoj inovacija, suradnju i razmjenu znanja.

EDUKACIJA

Poduzetničko obrazovanje (formalno i neformalno) ima važnu ulogu u rastu broja osoba koje se pripremaju za pokretanje vlastitog poslovanja i za veći broj održivih poslovnih pothvata. Važno je da institucije nastave razvijati poduzetništvo u sklopu obrazovnoga kurikuluma i podupirati održavanje poslovnih tečajeva kroz mrežu organizacija zaduženih za pružanje potpore u poslovanju.

Nastavkom obrazovanja i pružanjem potpore poduzetnicima edukacijom jača se poduzetnički kapacitet, a u čemu važnu ulogu imaju poduzetničke potporne institucije.

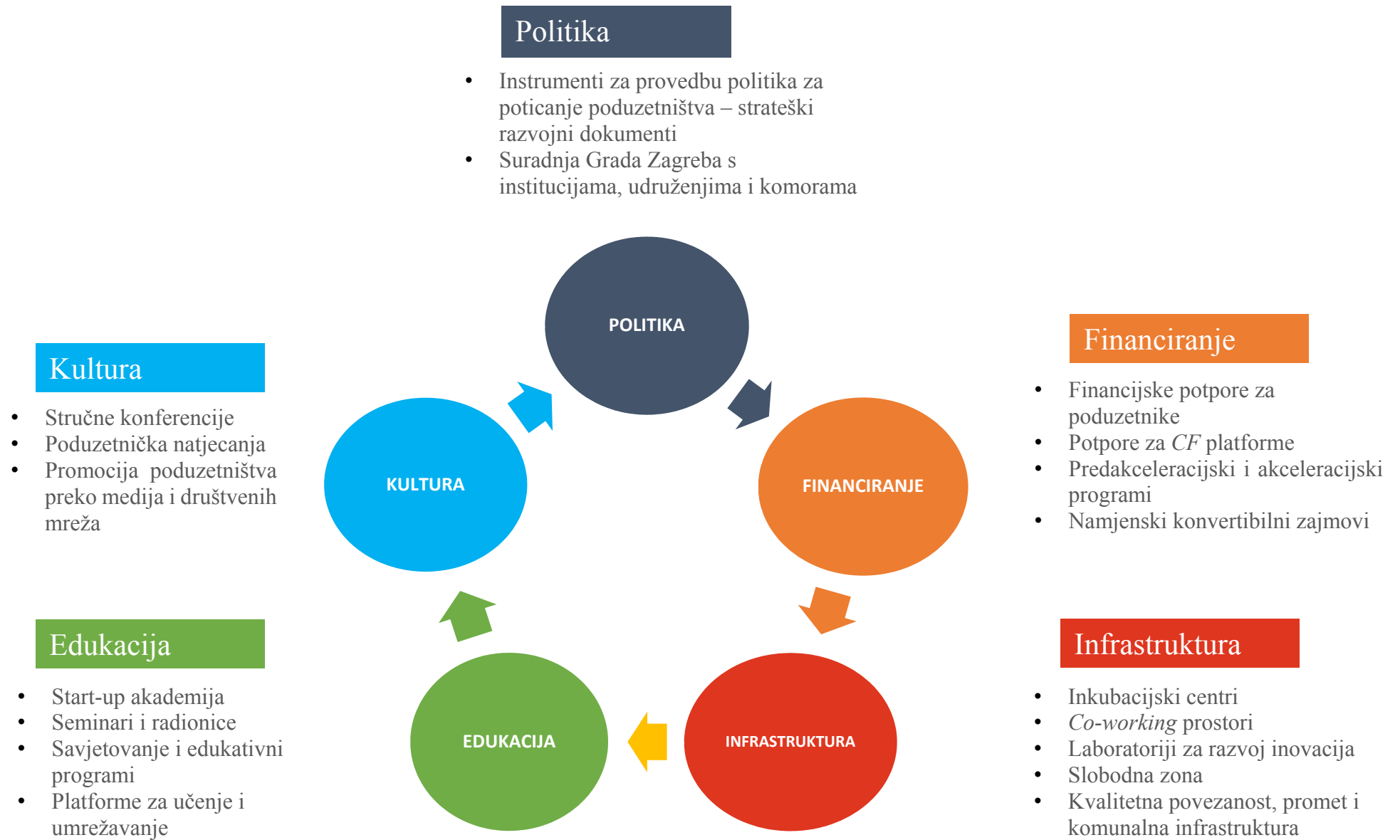
Grad Zagreb pruža obrtnicima i poduzetnicima podršku osmišljavanjem inovativnih edukativnih programa i metoda edukacije za uspješan razvoj poduzetničkih kompetencija, osiguravanjem platforme za učenje i umrežavanje, individualnim savjetovanjima vezanima uz poslovanje te organizacijom seminara i radionica.

KULTURA

Pozitivna percepcija prema poduzetništvu i promoviranje uspješnog poduzetničkog poslovanja pridonosi većem broju poduzetnika, odnosno otvaranju novih poslovnih subjekata i rastu zaposlenosti.

Stoga Grad Zagreb aktivno pridonosi mijenjanju percepcije poduzetništva u društvu provedbom niza aktivnosti na promociji poduzetništva kroz medije, društvene mreže te organizaciju javnih događanja kao što su stručne rasprave, konferencije, poduzetnička natjecanja, dodjela nagrada i dr.

Na slici 5.1. prikazan je model Zagrebačkog poduzetničkog ekosustava.

6. SWOT ANALIZA

U tijeku procesa pripreme Programa, odnosno određivanja mjera i aktivnosti kojih će provedba pridonijeti ostvarenju postavljenih razvojnih ciljeva, izrađena je SWOT analiza (analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji).

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - rast broja pravnih osoba, posebice trgovačkih društava - tradicija i iskustvo u obrtništvu i poduzetništvu te industriji - relativno brza prilagodljivost obrtnika, malih i srednjih poduzetnika zahtjevima tržišta - koncentracija obrazovnih, znanstvenoistraživačkih te poslovnih potpornih institucija - veliki inovacijski potencijal i dokazana sposobnost njegova poduzetničkog korištenja - razvijen ICT sektor - intenzivan razvoj turističke djelatnosti - koncentracija kulturnih/kreativnih industrija - povoljan zemljopisni položaj i kvalitetna prometna infrastruktura - pristup većem tržištu nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju - mogućnost korištenja raznih potpornih programa (fondovi i programi Europske unije) 	<ul style="list-style-type: none"> - pad broja zaposlenih u realnom sektoru gospodarstva - odlazak mladih, visokoobrazovanih ljudi - nedostatna primjena informacijske i komunikacijske tehnologije u poslovnim procesima - nedovoljna povezanost gospodarstva i znanosti - nedovoljna povezanost i umreženost poduzetnika, odnosno nedovoljna suradnja da bi se podignula tržišna učinkovitost - nedovoljno razvijena poduzetnička kultura - nedovoljno korištenje sredstava iz fondova i programa Europske unije - nedostatna svijest obrtnika i poduzetnika o potrebi cjeloživotnoga obrazovanja - nedostatna svijest o potrebi razvoja društvenog poduzetništva
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - koncentracija obrtnika i poduzetnika - velike mogućnosti razvoja kulturnog i zdravstvenog turizma - suradnja javnoga, privatnoga i znanstvenoistraživačkoga sektora kroz tzv. triple helix programe - razvoj programa cjeloživotnog obrazovanja i stručnog usavršavanja - izgradnja poduzetničke i znanstvene infrastrukture - razvoj posebnog tipa inovacijske infrastrukture pod međunarodnim nazivom <i>maker spaces</i> (zajednički prostori za razvoj proizvoda i usluga) - programi potpore za samozapošljavanje pokretanjem vlastitog poduzetničkog pothvata 	<ul style="list-style-type: none"> - zaostajanje u primjeni novih tehnologija - nedovoljna proizvodnja i izvoz proizvoda više dodane vrijednosti - siva ekonomija - nesigurnost ulaganja (učestale izmjene zakonske regulative) - povećanje prosječne dobi obrtnika i nezainteresiranost mladih za obrtnička zanimanja - nedovoljna povezanost infrastrukture koja se koristi za razvoj inovacija

7. CILJEVI

Razvojni ciljevi usklađeni su s Razvojnou strategijou Grada Zagreba za razdoblje do 2020. U tom kontekstu je i strateški cilj ovog programa konkurentan i održiv razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu uz rast zaposlenosti. Pritom konkurentan razvoj podrazumijeva takav razvoj obrta, malih i srednjih poduzetnika koji će omogućiti da u slobodnim i ravnopravnim tržišnim uvjetima proizvedu robe i usluge koje će moći prodavati na međunarodnom tržištu, uz istodobno zadržavanje i dugoročno povećanje uspješnog poslovanja i vrijednosti. Održivi razvoj podrazumijeva razvoj obrta, malih i srednjih poduzetnika koji će omogućiti održivo korištenje prirodnih resursa, bez štete za okoliš, odnosno koji će ga očuvati za buduće generacije.

Posebni ciljevi koji pridonose ostvarenju strateškog cilja su:

1. razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja radi stvaranja uvjeta za daljnji rast i razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva te rast zaposlenosti;
2. rast i razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva temeljenog na znanju, inovacijama i kvaliteti ponude roba i usluga uz djelotvorno korištenje prirodnih resursa.

Mjere koje bi trebale pridonijeti ostvarenju posebnog cilja 1., odnosno razvoju poticajnog poduzetničkog okruženja kako bi se stvorili uvjeti za daljnji rast i razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva uz rast zaposlenosti su sljedeće:

- osiguranje poticajnih kreditnih sredstava za realizaciju poduzetničkih projekata
- očuvanje i razvoj obrtničkih djelatnosti
- podrška razvoju klastera inicijativa
- potpore za razvoj poduzetništva mladih
- potpore za jačanje i razvoj ženskog poduzetništva
- potpore za samozapošljavanje i poduzetnike početnike
- potpore za razvoj društvenog poduzetništva
- podizanje razine poduzetničkih kompetencija
- podrška poduzetnicima za korištenje sredstava iz fondova Europske unije te u projektima sufinanciranim sredstvima Europske unije
- potpore za održavajuću poduzetničku infrastrukturu
- promicanje poduzetničkih aktivnosti kroz umrežavanje i tematski fokus.

Mjere koje bi trebale pridonijeti ostvarenju posebnog cilja 2., odnosno rastu i razvoju obrta, malog i srednjeg poduzetništva, koje se temelje na znanju, inovacijama i kvaliteti ponude roba i usluga, uz djelotvorno korištenje prirodnih resursa su sljedeće:

- potpore inovatorima koji razvijaju i promoviraju inovacije za poduzetničko korištenje
- potpore za jačanje konkurentnosti razvojem i uvođenjem novih tehnologija, tehnoloških postupaka te razvojem i proizvodnjom proizvoda više dodane vrijednosti
- potpore razvoju i unaprjeđenju tehnološke infrastrukture
- potpore razvoju poduzetništva u kulturnim/kreativnim industrijama
- potpore razvoju poduzetništva u turizmu
- potpore internacionaliziranju poslovanja malih i srednjih poduzetnika.

Važno je naglasiti da provedba ovih mjera zapravo pridonosi i daljnjem razvoju poduzetničkog ekosustava u gradu Zagrebu, a što bi u konačnici trebalo rezultirati i ostvarenjem postavljenih ciljeva.

8. MJERE I AKTIVNOSTI

Posebni cilj 1.

Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja radi stvaranja uvjeta za daljnji rast i razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva te rast zaposlenosti

Mjera 1.1. Osiguranje poticajnih kreditnih sredstava za realizaciju poduzetničkih projekata

Jedna od osnovnih prepreka za pokretanje investicijskih ulaganja obrtnika i poduzetnika je nedostatak povoljnih izvora financiranja. Naime, bankovni krediti su uglavnom financijski nepovoljni, a osim toga obrtnicima, mikro i malim poduzetnicima često je vrlo teško ispuniti uvjete i kriterije potrebne za dobivanje kreditnih sredstava.

Kako bi se osigurao bolji pristup financijskim sredstvima, u okviru mjere planirane su aktivnosti dodjele poticajnih kreditnih sredstava po povoljnijim uvjetima od komercijalnih banaka, uz subvenciju kamata.

Isto tako, za kreditiranje poduzetnika po povoljnijim uvjetima planira se osiguranje sredstava za depozite koji bi se multiplicirali u bankama te time osigurao veći kreditni fond.

Obrtnicima i poduzetnicima koji nemaju dostatne instrumente osiguranja omogućilo bi se davanje jamstava za poduzetničke kredite što je osobito važno u početnoj fazi poslovanja, s obzirom na to da u toj fazi imaju lošu kreditnu sposobnost te ih stoga banke nisu spremne kreditno pratiti.

Za provedbu navedenih aktivnosti s poslovnim bankama sklopit će se ugovori, a njihova realizacija omogućit će pokretanje poslovanja, poboljšanje financijskih rezultata poduzetnika te otvaranje novih radnih mjesta.

Svrha	bolji pristup financijskim sredstvima, odnosno smanjenje troškova kapitala radi pokretanja investicijskih ciklusa poduzetnika
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva te ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, zadruge, obrti i djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša
Sunositelji	poslovne banke, ministarstva, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - dodjela poticajnih kreditnih sredstava za poduzetničke projekte uz subvenciju kamata (subvencija kamata Grada Zagreba do najviše 4%) i po povoljnijim uvjetima od komercijalnih u poslovnim bankama - osiguranje sredstava za depozite radi formiranja kreditnog fonda za kreditiranje poduzetnika u poslovnim bankama - davanje jamstava na kredite poduzetnicima koji nemaju dostatne instrumente osiguranja povrata kredita
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj i iznos odobrenih kredita poduzetnicima - broj i iznos jamstava na poduzetničke kredite - broj novootvorenih radnih mjesta, odnosno novozaposlenih radnika - poboljšani financijski rezultati poslovanja poduzetnika
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba i državni proračun

Mjera 1.2. Očuvanje i razvoj obrtničkih djelatnosti

S obzirom na iznimnu važnost za ukupno gospodarstvo, kao i na činjenicu da je Grad Zagreb prepoznatljiv po dugogodišnjoj tradiciji obrtništva, posebnu pozornost potrebno je usmjeriti na očuvanje i razvoj obrtništva, odnosno obrtničkih djelatnosti.

Kako bi mogli opstati i biti konkurentni, nužna su kontinuirana ulaganja obrtnika u modernizaciju i unaprjeđenje poslovanja, međutim s obzirom na to da se uglavnom radi o malim, niskodohodovnim obrtničkim radionicama, zamjetan je nedostatak kapitala za uvođenje novih tehnologija i modernizaciju poslovanja. Osim toga, obrtnicima često nedostaju znanja i poduzetničke vještine za prihvat i primjenu novih tehnologija i inovacija, a što je ozbiljna prijetnja njihovom opstanku, ali i daljnjem razvoju.

Isto tako, u obrtništvu je prisutan dugoročni negativni trend strukturnog otklona prema uslužnom umjesto realnom sektoru s tehnološki i inovativno usmjerenim projektima veće dodane vrijednosti.

U kontekstu navedenoga, mjerom se planira nastavak aktivnosti na dodjeli poticajnih financijskih sredstava za modernizaciju i unaprjeđenje poslovanja obrtnika te edukaciju s posebnim naglaskom na one koji obavljaju tradicijske, deficitarne i proizvodne obrtničke djelatnosti.

Kada se govori o tradicijskim djelatnostima, važno je spomenuti tradicijske obrte koji se smatraju i nematerijalnom kulturnom baštinom. Europski parlament je 2018. proglasio godinom europske kulturne baštine kako bi se istaknula važnost kulturne baštine za društvenu zajednicu i potreba njezinog očuvanja. Međutim, nedostatak jasnoće u metodologiji obuhvata tradicijskih obrta odražava se i na problematiku zaštite i očuvanja.

Kako su tradicijski obrti, za razliku od drugih oblika nematerijalne kulturne baštine osjetljiviji na promjene u gospodarskom okruženju te kako je ujedno riječ o djelatnosti kojim nositelj baštine osigurava materijalnu egzistenciju, potrebno je sustavno praćenje stanja u području tradicijskih obrta, znanja i/ili vještina kao važan preduvjet za djelotvorno financiranje programa te mjera zaštite i očuvanja. Pritom je potrebno usuglašavanje i kontinuirana suradnja svih dionika uključenih u zaštitu i očuvanje - ministarstava zaduženih za kulturu i obrtništvo, jedinica lokalne i regionalne samouprave te obrtnika, odnosno posebice obrtničke komore.

Grad Zagreb, prepoznajući potrebu očuvanja tradicijskih obrta, a polazeći od ekonomske održivosti koja je ključna za njihov opstanak, nastaviti će aktivnosti na očuvanju i daljnjem razvoju tradicijskih obrtničkih djelatnosti, a time onda i tradicijskih obrta.

U idućem razdoblju također je predviđena aktivnost praćenja obrtničkih djelatnosti radi utvrđivanja stanja u pojedinoj djelatnosti te shodno tome i poduzimanje odgovarajućih mjera kako bi se otklonili uočeni problemi.

Prilikom provedbe ovih aktivnosti i nadalje će se nastaviti intenzivna suradnja s Hrvatskom obrtničkom komorom, Obrtničkom komorom Zagreb i Udruženjem obrtnika grada Zagreba, čija je jedna od glavnih zadaća promicanje i zaštita interesa obrtnika te su stoga najbolje upoznati sa stanjem, potrebama i problemima u obrtništvu.

Svrha	očuvanje i daljnji razvoj obrtničkih djelatnosti
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva koja su u vlasništvu fizičkih osoba upisanih u evidenciju o pravnim osobama i radnicima koji obavljaju vezane obrte, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša
Sunositelji	Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba

Aktivnosti	- dodjela poticajnih financijskih sredstava u obliku potpora obrtnicima s posebnim naglaskom na one koji obavljaju tradicijske, deficitarne i proizvodne obrtničke djelatnosti - praćenje obrtničkih djelatnosti radi utvrđivanja stanja u pojedinoj djelatnosti
Indikator provedbe	- broj i iznos odobrenih potpora obrtnicima - povećan broj obrta
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Mjera 1.3. Podrška razvoju klaster inicijativa

U zemljama Europske unije i drugim razvijenim zemljama poduzetnici se već desetljećima povezuju u klastere sa svrhom povećanja produktivnosti i time jačanja konkurentnosti.

Kako su inovacije jedan od važnijih čimbenika u osiguravanju konkurentnosti, klasteri zauzimaju važnu ulogu u inovacijskim procesima te čine poveznicu na relaciji industrija - znanost. Klasteri su mjesta visokih tehnologija, znanja i investicija te pomažu i velikim i malim poduzetnicima jer veliki koriste prednosti malih i obrnuto. Povezivanjem u klastere poduzetnici mogu ostvariti još bolje poslovne rezultate kao posljedicu inovativnosti, kvalitete, obrade tržišta, zajedničkog nastupa na tržištu, transfera novih znanja i koncentracije proizvodnih i znanstvenoistraživačkih potencijala.

Stoga će se sa svrhom umrežavanja privatnog, javnog i znanstvenoistraživačkog sektora a radi jačanja izvoznog potencijala te podizanja tržišne učinkovitosti, provoditi aktivnosti stručne i savjetodavne podrške klasterima te organizirati seminari i radionice vezane uz razvoj klaster inicijativa.

Svrha	umrežavanje privatnog, javnog i znanstvenoistraživačkog sektora radi jačanja izvoznog potencijala te podizanja tržišne učinkovitosti maloga gospodarstva
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge, gospodarska interesna udruženja, obrti, udruge formalno ili neformalno povezani u horizontalne i/ili vertikalne klastere
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Sunositelji	Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb, Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba
Aktivnosti	- stručna i savjetodavna podrška klasterima - organizacija seminara i radionica
Indikator provedbe	- broj klastera kojima je pružena stručna i savjetodavna podrška - broj organiziranih seminara i radionica
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije

Mjera 1.4. Potpore za razvoj poduzetništva mladih

Kako bi se potaknulo uključivanje većeg broja mladih u poduzetničke aktivnosti te stvorili preduvjeti za veći broj održivih poslovnih pothvata mladih, planirana je provedba aktivnosti usmjerenih na stručnu i savjetodavnu pomoć, financijsku pomoć u obliku potpora za mlade poduzetnike te infrastrukturnu podršku organizacijom edukacija, seminara i radionica te promoviranja poduzetništva u školama i fakultetima. Pružanjem stručne i savjetodavne pomoći

mlade se nastoji ohrabriti da svoje ideje realiziraju pokretanjem vlastitog posla te im pomoći u identifikaciji i pripremi poduzetničkih projekata. Budući da mladim poduzetnicima nedostaje početni kapital kod započinjanja poslovanja, mladima će se dodjeljivati financijske potpore, a organizacijom edukacija, seminara i radionica u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. omogućit će se stjecanje osnovnih znanja o poduzetništvu i vođenju vlastitog poslovanja. Također će se provoditi aktivnosti na promoviranju poduzetništva u školama i na fakultetima kako bi se mlade već u ranijoj dobi upoznalo s poduzetništvom i poduzetničkim načinom razmišljanja te potaknuo pozitivan stav prema poduzetništvu.

Mladima koji se bave djelatnostima s područja visokih tehnologija omogućit će se mentorstvo i korištenje prostora i infrastrukture u Tehnološkom parku uz minimalnu naknadu.

Uključivanje većeg broja mladih u poduzetništvo pridonijet će i većoj stopi otvaranja novih poslovnih subjekata i povećanju broja zaposlenih.

Svrha	uključivanje mladih u poduzetničke aktivnosti i razvijanje pozitivnog stava prema poduzetništvu mladih
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge, ustanove, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja u većinskom vlasništvu mladih do 30 godina (minimalno 51% vlasništva),
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Sunositelji	Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Obrtničko učilište, Gradski ured za obrazovanje, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb, Hrvatski zavod za zapošljavanje - Regionalni ured Zagreb
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - stručna i savjetodavna pomoć mladim poduzetnicima posebice u identifikaciji i pripremi poduzetničkih projekata kojima planiraju započeti samostalno poslovanje - financijske potpore za mlade poduzetnike - organizacija edukacija, seminara i radionica za mlade poduzetnike - promoviranje poduzetništva u školama i na fakultetima
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj mladih poduzetnika kojima je pružena stručna i savjetodavna pomoć - broj organiziranih edukacija, seminara i radionica te broj polaznika - broj i iznos odobrenih potpora mladim poduzetnicima
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Mjera 1.5. Potpore za jačanje i razvoj ženskog poduzetništva

Posljednjih godina upravo se žensko poduzetništvo sve više prepoznaje kao važan element gospodarskog rasta i razvoja i pokretača gospodarskih aktivnosti, što dokazuje i činjenica da u Republici Hrvatskoj zauzima oko 22%, a slična situacija je i u Gradu Zagrebu gdje je udio društava u vlasništvu žena 23%, dok je prema zadnjim raspoloživim podacima udio žena u obrtništvu, na razini Republike Hrvatske, 34%, a u Gradu Zagrebu taj udio iznosi 39%. Iako je posljednjih godina vidljiv značajan pomak u realizaciji poduzetničkih aktivnosti žena, još uvijek ima dosta prostora za razvoj tog segmenta poduzetništva.

Tako se, sa svrhom poticanja poduzetničkih aktivnosti žena te promicanja ženskog poduzetništva, planiraju provoditi aktivnosti stručne i savjetodavne pomoći ženama

poduzetnicama, posebice početnicama, financijska podrška za žene poduzetnice i organizacija edukacija, seminara i radionica za žene poduzetnice.

Važno je naglasiti da se sustavnom provedbom svih mjera i aktivnosti iz Programa pridonosi povećanju poduzetničkih aktivnosti žena i smanjenju diskriminacije žena na području zapošljavanja i rada.

Svrha	poticanje poduzetničkih aktivnosti žena te promicanje ženskog poduzetništva
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruga, ustanove, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja u većinskom vlasništvu žena poduzetnica (minimalno 51% vlasništva)
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša
Sunositelji	Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Obrtničko učilište, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb, Hrvatski zavod za zapošljavanje - Regionalni ured Zagreb, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - stručna i savjetodavna pomoć ženama poduzetnicama posebice početnicama pri započinjanju poslovanja, odnosno nezaposlenim ženama iz evidencije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - Regionalni ured Zagreb koje planiraju samozapošljavanje pokretanjem vlastitog posla - financijske potpore za žene poduzetnice - organizacija edukacija, seminara i radionica za žene poduzetnice
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj organiziranih edukacija, seminara i radionica za žene poduzetnice - broj polaznika - žena poduzetnica - broj i iznos odobrenih potpora ženama poduzetnicama
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Mjera 1.6. Potpore za samozapošljavanje i poduzetnike početnike

Pokretanje vlastitih poslovnih aktivnosti pridonosi većem broju poslovnih subjekata, što između ostaloga ima utjecaj i na rješavanje problema nezaposlenosti i depopulacije.

Pritom se samozapošljavanje nezaposlenih osoba osnivanjem vlastite tvrtke ne bi trebalo shvatiti samo kao način izlaska iz nezaposlenosti, već i kao način ulaska u poduzetništvo, odnosno priliku za realizaciju vlastitih poslovnih ideja i ciljeva. Stoga je važno pružati stručnu i savjetodavnu pomoć nezaposlenim osobama kako bi se utjecalo na njihov pozitivan stav o poduzetništvu, ali i kako bi ih se upoznalo s potencijalnim rizicima i preuzimanjem odgovornosti u poduzetništvu.

Za pokretanje poslovanja nezaposlenim osobama i poduzetnicima početnicima najčešće nedostaje početni kapital te se za tu namjenu planira dodjela financijskih potpora. Kako bi se osigurala održivost novoosnovanih poslovnih subjekata, ali i mogućnost daljnjeg rasta i razvoja, planira se organizacija edukacija, seminara i radionica u poduzetničkom centru koji djeluje u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. Ovdje je potrebno posebno istaknuti seminar pod nazivom "Start-up akademija" na kojem se mogu dobiti osnovne informacije važne za pokretanje i upravljanje poslovanjem.

Start-up tvrtke u početnoj fazi razvoja imaju izraženu potrebu za financijskim sredstvima koja bi usmjerili na razvoj proizvoda, zapošljavanje, marketing i druge aktivnosti, s obzirom na to da u toj fazi razvoja obično imaju negativan novčani tijek i slab financijski

kapacitet. Iz toga razloga planiraju se aktivnosti na razvoju alternativnih modela financiranja koji će omogućiti start-up tvrtkama financiranje rane faze razvoja te time ujedno stvaranje većeg broja održivih poslovnih pothvata.

Svrha	stvaranje preduvjeta za otvaranje novih radnih mjesta, zapošljavanje te veći broj održivih poslovnih pothvata
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruga, ustanove, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja u vlasništvu početnika koji prvi put osniva tvrtku ili posluje do dvije godine. Korisnici mogu biti i nezaposlene osobe iz evidencije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - Regionalni ured Zagreb koje planiraju samozapošljavanje pokretanjem vlastitog posla.
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o., Hrvatski zavod za zapošljavanje - Regionalni ured Zagreb, Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - stručna i savjetodavna pomoć poduzetnicima početnicima i nezaposlenim osobama za započinjanje samostalnog poslovanja - financijske potpore poduzetnicima početnicima te nezaposlenim osobama iz evidencije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - Regionalni ured Zagreb koje planiraju samozapošljavanje pokretanjem vlastitog posla - organizacija edukacija, seminara i radionica za poduzetnike početnike i nezaposlene osobe koje planiraju samozapošljavanje pokretanjem vlastitog posla - razvoj alternativnih modela financiranja koji će omogućiti start-up tvrtkama financiranje rane faze razvoja
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj poduzetnika početnika i nezaposlenih osoba kojima su dane savjetodavne usluge za započinjanje samostalnog poslovanja - broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima početnicima i nezaposlenim osobama koje su se zaposlile pokretanjem vlastitog posla - broj polaznika (poduzetnika početnika i nezaposlenih osoba) na organiziranim edukacijama, seminarima i radionicama - povećan broj zaposlenih u poduzetništvu - razvijeni modeli financiranja rane faze razvoja start-up tvrtki
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Mjera 1.7. Potpore za razvoj društvenog poduzetništva

Grad Zagreb je, kao gospodarski centar Republike Hrvatske i socijalno osjetljiva sredina, prepoznao važnost društvenog (socijalnog) poduzetništva, odnosno uključivanje u poduzetništvo i tržište rada marginaliziranih, socijalno osjetljivih skupina kao što su primjerice osobe s invaliditetom, osobe s umanjenom radnom sposobnošću, žrtve nasilja u obitelji, roditelji ili skrbnici djece s teškoćama u razvoju, pripadnici romske nacionalne manjine i druge teže zapošljive osobe. Društveno poduzetništvo važno je i stoga što pridonosi postavkama kružne, tj. cirkularne ekonomije, koja ima drugačiji pristup gospodarskim procesima, kako u održivom iskorištavanju resursa, odnosno učinkovitim korištenju, uporabi, recikliranju i ponovnom korištenju resursa, tako i u socijalno odgovornijem, društveno uravnoteženijem te pravednijem pristupu gospodarstvu. Naime, društveni poduzetnici ponajprije teže ostvarivanju društvenih i

ekoloških ciljeva, a veći dio ostvarene dobiti ili višak prihoda ulažu u daljnji razvoj svoje djelatnosti.

Stoga se, sa svrhom promicanja i razvoja društvenog poduzetništva i društvenih poduzetničkih inicijativa radi osiguranja društvene kohezije i uključivanja u poduzetništvo i tržište rada marginaliziranih, socijalno osjetljivih skupina radi sprječavanja socijalne isključenosti, planira dodjela financijskih potpora društvenim poduzetnicima te intenzivnije aktivnosti na pružanju stručne pomoći. To je posebice važno iz razloga što je analizom učinaka dosadašnjih projekata društvenih poduzetnika u većem broju slučajeva uočen problem njihove financijske održivosti.

Svrha	promicanje i razvoj društvenog poduzetništva i društvenih poduzetničkih inicijativa radi osiguranja društvene kohezije i uključivanje u poduzetništvo i tržište rada marginaliziranih, socijalno osjetljivih skupina radi sprječavanja socijalne isključenosti
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruga, ustanove, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Aktivnosti	- stručna i financijska potpora društvenim poduzetnicima koji ponajprije teže ostvarivanju društvenih i ekoloških ciljeva, veći dio ostvarene dobiti/višak prihoda ulažu u daljnji razvoj svoje djelatnosti te koji zapošljavaju ili planiraju zaposliti teže zapošljive osobe (osobe s invaliditetom / umanjenom radnom sposobnošću / žrtve nasilja u obitelji / roditelji ili skrbnici djece s teškoćama u razvoju / pripadnici romske nacionalne manjine / druge teže zapošljive osobe)
Indikator provedbe	- broj i iznos odobrenih potpora društvenim poduzetnicima - broj osoba s invaliditetom / osoba s umanjenom radnom sposobnošću / žrtava nasilja u obitelji / roditelja ili skrbnika djece s teškoćama u razvoju / pripadnika romske nacionalne manjine / drugih teže zapošljivih osoba kojima su dane savjetodavne usluge prilikom započinjanja samostalnog poslovanja zaposlenih kod društvenih poduzetnika kojima su odobrene potpore
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije

Mjera 1.8. Podizanje razine poduzetničkih kompetencija

U uvjetima globalizacije gospodarstvo se suočava s izazovima usklađenosti i modifikacije obrazovnih programa sa zahtjevima tržišta rada. Ključnu ulogu u poticanju gospodarskog rasta ima svaki pojedini građanin s razvijenim poduzetničkim kompetencijama. Naime, rezultat razvoja poduzetničkih kompetencija uključuje i pozitivan stav prema promjenama i inovacijama, sklonost inicijativi te preuzimanje odgovornosti za vlastito djelovanje. U skladu s tim Europski parlament i Europsko vijeće izdvajaju poduzetničke kompetencije kao jednu od osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje.

Kako bi se podigla razina poduzetničkih kompetencija, nužan je paralelan razvoj dvaju koncepata edukacije za poduzetništvo: širi i uži. Širi koncept edukacije za poduzetništvo je u funkciji razvijanja poduzetničkih sklonosti, vještina i sposobnosti, što uključuje i razvoj određenih odlika osobnosti poput stvaralaštva, inicijativnosti, samostalnosti, odgovornosti i

drugih kvaliteta te usvajanja osnovnih ekonomskih koncepata. Uži je koncept edukacije i osposobljavanja za poduzetništvo u funkciji pokretanja poslovnih subjekata i upravljanja njima.

U idućem razdoblju planiraju se aktivnosti na razvoju sustava za provođenje analize potreba za edukacijom kod poduzetnika te će se temeljem provedene analize organizirati i uspostaviti novi edukacijski programi. Pritom će se polaznike nastojati u što većoj mjeri usmjeriti na upotrebu informacijsko-komunikacijske tehnologije, nužne za razvoj digitalnih kompetencija. Osim toga, planira se jačanje mreže stručnjaka koji imaju praktična poduzetnička znanja.

Nužno je osigurati i organizirati veću dostupnost savjetodavnoj podršci te stvoriti platformu za razmjenu iskustava i dobre prakse. Tijekom individualnih savjetovanja osnovni prioritet svakog stručnjaka bit će prijenos znanja i informacija na strukturiran i razumljiv način.

Svrha	unaprjeđivanje poduzetničkih znanja i vještina radi stvaranja preduvjeta za održavanje i razvoj poslovanja poduzetnika
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruga i ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, obrti i djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Sunositelji	Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Obrtničko učilište, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - organizacija edukacija, seminara i radionica prema potrebama i iskazanim interesima poduzetnika - stručna i financijska potpora za stjecanje i unaprjeđivanje digitalnih poduzetničkih vještina, odnosno podizanje razine digitalnih poduzetničkih kompetencija - stručna i financijska potpora za edukaciju poduzetnika, učenika na praktičnoj nastavi kod poduzetnika te zaposlenika
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj organiziranih edukacija, seminara i radionica - broj polaznika - broj i iznos odobrenih potpora za edukaciju
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba i proračuni komorskog sustava

Mjera 1.9. Podrška poduzetnicima za korištenje sredstava iz fondova Europske unije te kroz projekte sufinancirane sredstvima Europske unije

Obrtnici, mali i srednji poduzetnici, osobito u početnoj fazi razvoja, suočeni su s poteškoćama u pristupu izvorima financiranja, prije svega u pogledu kreditnih plasmana komercijalnih banaka koje ih percipiraju kao rizična ulaganja.

S druge strane, u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija, u okviru prioriternih osi: Poslovna konkurentnost i Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija, obrtnicima i poduzetnicima je za financiranje projekata na raspolaganju 1,6 milijardi eura, što je značajan potencijal za rast i razvoj njihova poslovanja.

Kako bi što učinkovitije koristili sredstva Europske unije, u idućem razdoblju Zagrebački inovacijski centar d.o.o. nastavit će pružati podršku poduzetnicima uključenima u programe inkubacije u smislu informiranja o otvorenim natječajima, mogućnostima financiranja poduzetničkih projekata iz dostupnih EU fondova i programa, provedbe ciljanih edukacija na temu pripreme projektnih prijedloga te savjetovanja u pripremi i provedbi EU financiranih projekata.

Također, u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. započete su aktivnosti na provedbi projekata čiji je cilj jačanje kapaciteta za učinkovitu podršku obrtnicima i poduzetnicima u pristupu alternativnim izvorima financiranja, pružanje edukacija i treninga za pripremu kampanja grupnog financiranja te informiranje o mogućnostima korištenja alternativnih izvora financiranja u ranoj fazi razvoja poslovanja. Naime, u financijskoj perspektivi Europske unije 2021. - 2027. očekuje se snažnije usmjeravanje EU financiranja za obrtnike i poduzetnike putem modela subvencioniranih zajmova te podrške u pristupu alternativnim izvorima financiranja, a manje na dosadašnju praksu dodjele bespovratnih sredstava.

Svrha	učinkovito korištenje sredstava iz fondova Europske unije radi rasta i razvoja poduzetnika, odnosno jačanja njihove konkurentnosti
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge, ustanove u vlasništvu fizičkih ili pravnih osoba, obrti i djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Sunositelji	Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Obrtničko učilište, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - informiranje poduzetnika o mogućnostima korištenja fondova i programa Europske unije - stručna i savjetodavna potpora poduzetnicima u analizi natječaja te prihvatljivosti prijavitelja, aktivnosti i prihvatljivih troškova - organizacija edukacija, seminara, radionica - provedba projekata sufinanciranih sredstvima Europske unije s ciljem razvoja novih usluga za poduzetnike
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj održanih savjetovanja - broj organiziranih edukacija, seminara i radionica te broj polaznika - broj projekata sufinanciranih sredstvima Europske unije s ciljem razvoja novih usluga za poduzetnike - broj poduzetnika uključenih u pilot-akcije i druge projektne aktivnosti u okviru projekata sufinanciranih sredstvima Europske unije - broj usluga/alata/metodologija razvijenih kroz projekte sufinancirane sredstvima Europske unije
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba i proračuni komorskog sustava, programi i fondovi Europske unije

Mjera 1.10. Potpore za podržavajuću poduzetničku infrastrukturu

Za rast i razvoj obrta i poduzetništva važna je razvijena poduzetnička infrastruktura koja sukladno Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture predstavlja sustav poduzetničkih zona i poduzetničkih potpornih institucija. Pritom su poduzetničke zone infrastrukturno opremljena područja definirana prostornim planovima, namijenjena obavljanju određenih vrsta poduzetničkih, tj. gospodarskih aktivnosti, a poduzetničke potporne institucije su subjekti usmjereni na stvaranje kvalitetnoga, korisnički orijentiranoga poduzetničkog okruženja koji provode programe usmjerene na razvoj poduzetništva kao što su razvojne agencije,

poduzetnički centri, poslovni i poduzetnički inkubatori, inkubatori za nove tehnologije, znanstveno-tehnološki parkovi, centri kompetencije i slobodne zone.

U skladu s navedenim zakonom sustav potpora za poduzetničke potporne institucije čine četiri vrste potpora:

- *potpore za pripremu projekata* - potpore za pripremu infrastrukturnih projekata, uključujući i potpore za izradu idejnih, glavnih i izvedbenih arhitektonskih projekata, studija izvodljivosti s analizom troškova i koristi te izradu prijavne dokumentacije za natječaje EU fondova
- *potpore za jačanje kapaciteta* - potpore za izgradnju, adaptaciju, rekonstrukciju i opremanje infrastrukture
- *potpore za podizanje kvalitete usluga* - potpore za pružanje savjetodavnih i mentorskih usluga, razvojno-istraživačkih i tehničko-tehnoloških usluga, ciljano privlačenje investicija, pružanje stručne pomoći za razvoj poslovanja, umrežavanje i širenje tržišta
- *potpore za jačanje poduzetničkih kompetencija* - potpore za podizanje konkurentne sposobnosti malih i srednjih poduzetnika edukacijom i unaprjeđenjem poduzetničkih vještina.

S obzirom na značaj poduzetničke infrastrukture za razvoj poduzetništva, u prethodnom su razdoblju aktivnosti u velikoj mjeri bile usmjerene na unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture. Kako bi se moglo kvalitetno odgovoriti potrebama i zahtjevima poduzetnika, nužno je i u idućem razdoblju nastaviti i intenzivirati aktivnosti na daljnjem razvoju i unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture.

U tom je smislu potrebno nastaviti s izradom provedbenih urbanističkih planova za zone gospodarske namjene te dokumentacije za izgradnju prometne i komunalne infrastrukture u tim zonama.

Budući da se gospodarske aktivnosti u slobodnim zonama odvijaju pod posebnim povlaštenim uvjetima za korisnike, u smislu poreznih povlastica i jednostavnije administrativne operativne procedure te u smislu carinskog nadzora, važno je nastaviti aktivnosti na projektu rekonstrukcije postojeće starije hale u modernu skladišno-poslovnu zgradu u PJ Slobodnoj zoni Zagreb (Zagrebački holding d.o.o., Podružnica Robni terminali Zagreb). Zgrada bi se trebala sastojati od cca 6.000 m² opremljenog skladišnog prostora te poslovnog djela s visokokvalitetnim uredskim okruženjem na preko 600 m². Time bi poduzetnici imali na raspolaganju i novi moderno opremljeni prostor u slobodnoj zoni na izvrsnoj lokaciji s kvalitetnom prometnom i komunalnom infrastrukturom.

Isto tako, potrebno je nastaviti s aktivnostima na realizaciji gradnje Obrtničkoga poduzetničkog strukovnog centra, na povećanju kapaciteta poduzetničke infrastrukture, odnosno dodatno ojačati potporne institucije kao što su poduzetnički centri, tehnološki parkovi, inkubatori za visoke tehnologije, centri kompetencija, poduzetnički akceleratori i drugo.

Također je potrebno pojačati aktivnosti u organizaciji *co-working* prostora kao mjesta za umrežavanje potencijalnih i postojećih poduzetnika s kreativnim pojedincima te poticati suradnju i međusobnu povezanost na inovativnim projektima. Naime, *co-working*, kao suživot s drugim tvrtkama i pojedincima, pomaže rastu i razvoju, ne samo financijski smanjenjem troškova, već i rast razmjenom iskustava i znanja. Pritom je potrebno usmjeriti aktivnosti na razvoj posebnog tipa inovacijske infrastrukture, odnosno razvoj inovativne urbane infrastrukture pod međunarodnim nazivom *maker spaces* (zajednički radni prostori za razvoj proizvoda i usluga). Prostori pod nazivom *maker spaces* su mjesta gdje ljudi različitih zanimanja rade zajedno u cilju izrade novog proizvoda ili usluge. Neki od međunarodnih naziva koji se koriste za te prostore su "Fab Labs", "Living Labs", "Open Innovation Centres" i "Cross Sector Incubators". U tim se prostorima ujedno potiče poduzetništvo i poduzetnički način razmišljanja te se koriste kao inkubator za pokretanje poslovanja. S obzirom na to da je naglasak

na razvoju i izradi novih proizvoda i usluga, svakako je važna i suradnja sa sveučilištima i znanstvenoistraživačkim institucijama radi transfera tehnologije i znanja.

Svrha	razvoj i unaprjeđenje podržavajuće poduzetničke infrastrukture
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge i ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja te drugi subjekti/korisnici poduzetničke infrastrukture
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada
Sunositelji	Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Zagrebački inovacijski centar d.o.o., Gradski ured za imovinsko-pravne poslove i imovinu Grada, Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - izraditi provedbene urbanističke planove za zone gospodarske namjene te potrebnu dokumentaciju za izgradnju prometne i komunalne infrastrukture u zonama na području grada Zagreba - provedba daljnjih aktivnosti realizacije gradnje Obrtničkoga poduzetničkog strukovnog centra - OPSC - provedba daljnjih aktivnosti u vezi s povećanjem kapaciteta poduzetničke infrastrukture kao što su: poduzetnički inkubatori, poduzetnički centri, centri kompetencija, poduzetnički akceleratori i drugo - provedba aktivnosti u organizaciji co-working prostora i zajedničkih radnih prostora za razvoj proizvoda i usluga (<i>maker spaces</i>)
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj izrađenih provedbenih urbanističkih planova za zone gospodarske namjene te ishođena dokumentacija za izgradnju prometne i komunalne infrastrukture u zonama - provedene aktivnosti realizacije gradnje Obrtničkog centra - provedene aktivnosti s povećanjem kapaciteta poduzetničke infrastrukture - organizirani co-working prostori i zajednički radni prostori za razvoj proizvoda i usluga (<i>maker spaces</i>)
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije

Mjera 1.11. Promicanje poduzetničkih aktivnosti kroz umrežavanje i tematski fokus

U svrhu stvaranja pozitivnog poduzetničkog okruženja i mijenjanja kulturalnih predrasuda o poduzetništvu veliku ulogu ima promicanje poduzetničkih aktivnosti. U tom kontekstu nužno je umrežavanje svih relevantnih dionika kao što su gradska upravna tijela, obrtnička i gospodarska komora, Zagrebački inovacijski centar d.o.o., znanstvenoistraživačke institucije, nadležna ministarstva te drugi subjekti i institucije čija je zadaća i interes jačanje poduzetničkih kapaciteta na području grada Zagreba.

Umrežavanjem dionika i zajedničkom organizacijom gospodarskih događanja, manifestacija, radionica, edukativnih i stručnih skupova s različitim tematskim fokusom od interesa za obrtnike i poduzetnike, potrebno je osigurati razmjenu znanja i dobre prakse, dostupnost informacija o mogućnostima financiranja poduzetničkih projekata te svih drugih informacija koje pridonose uspješnijem poslovanju.

Pritom je važno djelovati i na promjeni percepcije o neuspjehu, tj. propadanju poduzetnika kao nečemu negativnom jer to može biti i dio poduzetničkog učenja.

Osim toga planiraju se aktivnosti na pružanju stručne i financijske podrške poduzetnicima i drugim subjektima koji organizacijom različitih događanja i drugim aktivnostima sudjeluju u promicanju poduzetništva te stvaranju povoljne poduzetničke klime.

Sve aktivnosti na promicanju poduzetništva koje se planiraju provoditi trebale bi dodatno osvijestiti građane o važnosti poduzetništva i mogućnostima koje ono pruža, odnosno promijeniti njihove stavove i ponašanja vezano za poduzetništvo, a što bi u konačnici trebalo rezultirati većim brojem poduzetnika i rastom zaposlenosti.

Svrha	stvaranje pozitivnoga poduzetničkog okruženja te jačanje svijesti o ulozi poduzetništva kao temelja gospodarskih i općih društvenih vrijednosti
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, zadruge, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja, udruge
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o., Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - organizacija manifestacija, znanstveno-stručnih skupova, seminara, radionica, sajмова te ostalih promotivnih i edukativnih događanja s različitim tematskim fokusom koji je relevantan za poslovanje obrtnika i poduzetnika - stručna i financijska potpora za organizaciju manifestacija te ostalih događanja povezanih s promicanjem obrtništva i poduzetništva
Indikator provedbe	- broj i iznos odobrenih potpora te ostvarenih manifestacija i događanja povezanih s promicanjem obrtništva i poduzetništva
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba i proračuni komorskog sustava

Posebni cilj 2.

Rast i razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva temeljeno na znanju, inovacijama i kvaliteti ponude roba i usluga uz djelotvorno korištenje prirodnih resursa

Mjera 2.1. Potpore inovatorima koji razvijaju i promoviraju inovacije za poduzetničko korištenje

Za uspješno gospodarstvo najvažnija je inovativnost, odnosno sposobnost stvaranja i razvoja novih proizvoda i usluga kojima se osigurava konkurentnost na tržištu. Pritom je važno spomenuti kako novi koncept inovacijske politike Europske unije, koji slijedi i Strategija poticanja inovacija Republike Hrvatske 2014. - 2020., osim primjene inovacija u razvoju novih proizvoda i tehnologije, uključuje i uslužne inovacije i inovacije u poslovnim procesima i organizacijskim strukturama.

S obzirom na značaj inovativnosti i inovatorskog rada za gospodarski razvoj, Grad Zagreb se s posebnom pozornošću odnosi prema inovatorima nastojeći im, putem različitih oblika poticaja, dati podršku u ostvarivanju njihovih ideja. Upravo se u njima krije novi potencijal koji može pomoći u kreiranju uspješnog poduzetništva u Gradu Zagrebu i njegovoj većoj integraciji na europsko, ali i globalno tržište.

U cilju razvoja i pripreme poduzetničkog korištenja, odnosno komercijalizacije inovacija, planira se nastavak aktivnosti na dodjeli potpora inovatorima koje bi bile namijenjene za stjecanje zaštite industrijskog vlasništva u zemlji i inozemstvu, razvoj i tehničko-tehnološku obradu inovacija, sufinanciranje promidžbenih aktivnosti te za sufinanciranje analize tržišta. Kako bi se poduzetnicima pomoglo u realizaciji poduzetničkih ideja zasnovanih na znanju, istraživanjima i inovacijama, također se planira nastavak aktivnosti na pružanju stručne pomoći u okviru Zagrebačkoga inovacijskog centra d.o.o.

Grad Zagreb posebno potiče promidžbu inovacija na sajmovima, izložbama i gospodarskim skupovima radi predstavljanja poslovnoj javnosti te će se u tom smislu pružati financijska i tehnička potpora udrugama inovatora za promociju inovacija na hrvatskom i međunarodnom tržištu u cilju njihove komercijalizacije.

Svrha	razvoj inovacija za poduzetničko korištenje i komercijalizaciju
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, zadruge, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja te udruge inovatora koje djeluju na području grada Zagreba
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Sunositelji	Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Gradski ured za obrazovanje, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb, Savez inovatora Zagreba
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - stručna, tehnička i financijska potpora inovatorima koji razvijaju i promoviraju inovacije za poduzetničko korištenje - stručna pomoć poduzetnicima u realizaciji poduzetničkih ideja zasnovanih na znanju, istraživanjima i inovacijama - financijska i tehnička potpora udrugama inovatora u promociji inovacija na hrvatskom i međunarodnom tržištu radi njihove komercijalizacije
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj i iznos odobrenih potpora inovatorima - broj komercijaliziranih inovacija za koje su odobrene potpore
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Mjera 2.2. Potpore za jačanje konkurentnosti razvojem i uvođenjem novih tehnologija, tehnoloških postupaka te razvojem i proizvodnjom proizvoda više dodane vrijednosti

Unaprjeđenje konkurentnosti obrtnika i poduzetnika temeljeno na znanju treba biti platforma koja će omogućiti bolji plasman roba i usluga na globalno tržište te daljnji rast. Naime, veća konkurentnost može se osigurati modernizacijom proizvodnje uvođenjem novih, učinkovitijih strojeva i uređaja, tehnologija i tehnoloških postupaka. Iz tog je razloga bitno pružiti podršku obrtnicima i poduzetnicima za modernizaciju proizvodnje te razvoj i izradu proizvoda više dodane vrijednosti.

U tom kontekstu planira se stručna i financijska potpora poduzetnicima koji razvijaju i uvode nove tehnologije ili unaprjeđuju postojeće tehnologije i tehnološke postupke te razvijaju i izrađuju proizvode više dodane vrijednosti.

Svrha	jačanje konkurentnosti poduzetnika podizanjem tehnološke razine i jačanjem kapaciteta za razvoj i proizvodnju proizvoda više dodane vrijednosti
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge, ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, obrti i djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o., HAMAG BICRO, Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb
Aktivnosti	- stručna i financijska potpora poduzetnicima koji razvijaju i uvode nove tehnologije ili unaprjeđuju postojeće tehnologije i tehnološke postupke, razvijaju i izrađuju proizvode više dodane vrijednosti
Indikator provedbe	- broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, državni proračun

Mjera 2.3. Potpore razvoju i unaprjeđenju tehnološke infrastrukture

Općepoznato je da održivi gospodarski rast može osigurati samo kontinuirani tehnološki napredak koji se ostvaruje razvojem novih tehnologija. Stoga i Grad Zagreb provodi niz aktivnosti na razvoju i unaprjeđenju tehnološke infrastrukture kako bi se stvorili preduvjeti za veći broj visokotehnoloških i na znanju utemeljenih obrta i trgovačkih društava te potaknula njihova suradnja sa znanstvenoistraživačkim institucijama radi transfera tehnologije i znanja.

Zagrebački inovacijski centar d.o.o., kao poduzetnička potporna institucija Grada Zagreba koja ima ulogu inkubatora za visoke tehnologije, poduzetničkog centra te centra za razvoj inovacija, provodi aktivnosti kojima podupire inovativne, visokotehnološki orijentirane razvojne timove te mikro i male poduzetnike u njihovim poduzetničkim počecima. Podrška se temelji na jačanju kompetencija i uvjeta za razvoj poslovanja, infrastrukturnoj podršci te specifičnim razvojnim projektima, programima i mjerama koji se kontinuirano prilagođavaju potrebama korisnika. Također, savjetovanjem, edukacijom i različitim programima potpora poduzetnicima u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. osigurana je podrška u različitim fazama rasta i razvoja tijekom njihova boravka (inkubacije).

S ciljem stvaranja preduvjeta za osnivanje i daljnji razvoj visokotehnoloških i na znanju utemeljenih obrta, mikro, malih i srednjih trgovačkih društava, potrebno je poduzeti aktivnosti u vezi s povećanjem kapaciteta tehničko-tehnološke infrastrukture te nastaviti s pružanjem potpore kroz akceleracijske i inkubacijske programe. Također, potrebno je nastaviti s poticanjem i iniciranjem suradnje poduzetnika sa znanstvenoistraživačkim institucijama u cilju transfera tehnologije i znanja te osigurati potpore poduzetnicima koji se bave razvojem, istraživanjem i visokim tehnologijama.

Kako bi se omogućila podrška sve većem broju zainteresiranih poduzetnika, u idućem razdoblju planira se proširenje postojećih kapaciteta na području Zagrebačkog velesajma, u okviru Paviljona 12, čime bi se osiguralo ukupno 17.400 m² prostora suvremene, modularne i inovativne infrastrukture, namijenjene razvoju visokotehnoloških tvrtki, kreativnih radnih procesa i novih proizvoda.

Svrha	stvaranje preduvjeta za osnivanje i daljnji razvoj visokotehnoloških i na znanju utemeljenih obrta, mikro, malih i srednjih trgovačkih društava poticanjem inovativnih kapaciteta transferom inovacija, tehnologija i znanja
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva u vlasništvu fizičkih osoba te obrti i drugi poslovni subjekti koji se bave razvojem, istraživanjem, novim i visokim tehnologijama
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, Ured gradonačelnika, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Sunositelji	Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, Gradski ured za imovinsko-pravne poslove i imovinu Grada, Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - provedba aktivnosti u vezi s povećanjem kapaciteta tehničko-tehnološke infrastrukture te pružanjem inkubacijske potpore poduzetnicima s područja visokih tehnologija - poticanje suradnje poduzetnika sa znanstvenoistraživačkim institucijama te transfera tehnologije i znanja - potpore subjektima koji se bave razvojem, istraživanjem i visokim tehnologijama
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima s područja visokih tehnologija - ostvarena suradnja poduzetnika i znanstvenoistraživačkih institucija - povećani kapaciteti tehničko-tehnološke infrastrukture
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije

Mjera 2.4. Potpore razvoju poduzetništva u kulturnim/kreativnim industrijama

Ekonomski potencijal sektora kulturnih i kreativnih industrija sve se više prepoznaje kao iznimno značajan u razvoju ukupnoga gospodarstva unatoč percepciji prema kojoj je ovaj sektor, i to posebice kulturne industrije, ovisan o javnom financiranju. Tako je i u europskim zemljama sve više istraživanja na temu kulturnih i kreativnih industrija pri čemu je definiranje kulturnih i kreativnih industrija u svakoj zemlji različito, ovisno o tradiciji i gospodarskim sektorima.

Studijom Mapiranje kreativnih i kulturnih industrija u Republici Hrvatskoj¹⁹, koju je 2015. izradio Ekonomski institut Zagreb na zahtjev Hrvatskog klastera konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija, napravljeno je prvo mapiranje kreativnih i kulturnih industrija u Hrvatskoj. Na osnovi metodologije Eurostata te pregleda metodologija i obuhvata u vodećim europskim gospodarstvima, a u suradnji s predstavnicima Hrvatskog klastera konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija, određen je obuhvat od 45 djelatnosti koje su prepoznate kao ključne sastavnice kreativnih i kulturnih industrija u okviru 12 podsektora: muzeji, knjižnice i baština; umjetnost; glazba i izvedbene umjetnosti; dizajn; film; fotografija; zanati (umjetnički

¹⁹ Projektna studija Mapiranje kreativnih i kulturnih industrija u Republici Hrvatskoj, dostupna na <http://hkkkki.eu/dokumenti/mapiranje.pdf>

obrtni); arhitektura; računalni programi, igre i novi mediji, elektronički mediji; izdavaštvo te oglašavanje i tržišno komuniciranje.

U Zagrebu se nalazi najveća koncentracija kulturnih i kreativnih resursa u Hrvatskoj koji čine jedan od važnih potencijala gospodarskog razvoja grada. Stoga su Strategijom kulturnog i kreativnog razvitka Grada Zagreba 2015. - 2022., kao opći strateški ciljevi utvrđeni, među ostalima: "Poduprijeti i prepoznati važnost kreativnih industrija kao pokretača gospodarskog rasta" i "Omogućiti financijsku održivost perspektivnih projekata, programa i poduzetničkih pothvata kulturnih i kreativnih industrija".

Iz tog razloga, u idućem razdoblju planiraju se različiti oblici podrške poduzetnicima iz kulturnih i kreativnih industrija kao što je pružanje stručne i savjetodavne potpore u poslovanju, dodjela financijskih potpora te posebice poticanje suradnje poduzetnika iz tog sektora s industrijom i znanstvenoistraživačkim institucijama.

Svrha	poticanje poduzetničkih aktivnosti u kulturnom/kreativnom sektoru radi ostvarenja prihoda od kulturnih/kreativnih djelatnosti i otvaranja novih radnih mjesta te povezivanje kulture, kreativnosti (inovacija) i gospodarstva
Korisnici	mikro, mala, srednja trgovačka društva i ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja i umjetničke organizacije iz područja kulturnog/kreativnog sektora
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša
Sunositelji	Gradski ured za kulturu, Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - stručna i savjetodavna pomoć u poslovanju poduzetnicima iz kulturnih/kreativnih djelatnosti - financijske potpore poduzetnicima i drugim subjektima iz kulturnih/kreativnih djelatnosti te pružanje inkubacijske potpore - poticanje suradnje poduzetnika iz kulturnih/kreativnih djelatnosti s industrijom i znanstvenoistraživačkim institucijama te transfera tehnologije i znanja
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj poduzetnika iz kulturnih/kreativnih djelatnosti kojima je dana stručna i savjetodavna pomoć u poslovanju - broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima i drugim subjektima iz kulturnih/kreativnih djelatnosti - ostvarena suradnja poduzetnika iz kulturnih/kreativnih djelatnosti s industrijom i znanstvenoistraživačkim institucijama
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Mjera 2.5. Potpore razvoju poduzetništva u turizmu

Grad Zagreb se pozicionirao kao atraktivna turistička destinacija koja iz godine u godinu bilježi rast, o čemu govore podaci iz kojih je vidljivo da je u Gradu Zagrebu u 2017. ostvareno 1.286.087 dolazaka ili 32% dolazaka više u odnosu na 2013. Isto tako, u 2017. ostvareno je 2.263.758 noćenja ili 36% noćenja više u odnosu na 2013.

Kako bi se omogućilo daljnje povećanje turističke potrošnje, produljenje boravka turista, podizanje konkurentnosti i atraktivnosti turizma Grada Zagreba te razvoj zdravstvenog i kulturnog turizma, planira se osigurati stručna i financijska pomoć poduzetnicima i drugim subjektima koji djeluju na području turizma te na taj način pridonose njegovoj promociji.

Nadalje, planirane su aktivnosti kojima bi se potaknula suradnja poduzetnika iz kulturnih, kreativnih, sportskih, inovativnih i ostalih turističkih uslužnih djelatnosti s industrijom i znanstvenoistraživačkim institucijama te poticanje suradnje poduzetnika i drugih subjekata pri organizaciji i realizaciji manifestacija i događanja u turizmu.

Svrha	poticanje poduzetničkih aktivnosti u turizmu radi jačanja konkurentnosti poduzetnika i obogaćivanja turističke ponude te pozicioniranja Grada Zagreba kao zanimljive turističke destinacije
Korisnici	mikro, mala, srednja trgovačka društva, zadruga, ustanove, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja, udruge, fizičke osobe koje mogu obavljati ugostiteljsku djelatnost i pružati usluge u turizmu sukladno Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti i Zakonu o pružanju usluga u turizmu
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša
Sunositelji	Gradski ured za kulturu, Gradski ured za sport i mlade, Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo, Ured gradonačelnika, Turistička zajednica Grada Zagreba, Koncertna direkcija Zagreb, Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - stručna i financijska potpora poduzetnicima i drugim subjektima koji djeluju na području turizma te pridonose njegovu promicanju - stručna i financijska potpora poduzetnicima i drugim subjektima iz segmenta zdravstvenog i kulturnog turizma - poticanje suradnje poduzetnika iz kulturnih/kreativnih/sportskih/inovativnih i ostalih turističkih uslužnih djelatnosti s industrijom i znanstvenoistraživačkim institucijama, - poticanje suradnje poduzetnika i drugih subjekata pri organizaciji i realizaciji manifestacija i događanja u turizmu
Indikator provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima i drugim subjektima koji djeluju na području turizma te pridonose njegovu promicanju - ostvarena suradnja poduzetnika i subjekata iz kulturnih/kreativnih/sportskih/inovativnih i ostalih turističkih uslužnih djelatnosti s industrijom i znanstvenoistraživačkim institucijama - broj ostvarenih manifestacija i događanja u turizmu
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije, proračun Turističke zajednice Grada Zagreba

Mjera 2.6. Potpore internacionaliziranju poslovanja malih i srednjih poduzetnika

Orijentiranost poslovanja samo na domaće tržište često je ograničavajući faktor u rastu i razvoju obrtnika i poduzetnika. Stoga je za daljnju ekspanziju nužno okrenuti se globalnom tržištu. Međutim, sam proces internacionalizacije nije jednostavan i često je otežan zbog nedostatka financijskih sredstava.

Kako bi se povećala sposobnost obrtnika, malih i srednjih poduzetnika za sudjelovanje na globalnom tržištu te na taj način pridonijelo i povećanju njihova udjela u ukupnom izvozu roba i usluga, planirana je dodjela financijskih sredstava za savjetodavne usluge, marketinške aktivnosti te pripremu proizvoda i usluga za internacionalizaciju.

U cilju što boljeg predstavljanja međunarodnoj poslovnoj zajednici također se planira informiranje poduzetnika o aktivnostima usmjerenima prema lakšem pristupu tržištu i internacionaliziranju poslovanja.

Svrha	internacionaliziranje poslovanja malih i srednjih poduzetnika Grada Zagreba, odnosno povećanje konkurentnosti za lakši pristup međunarodnome tržištu, poboljšanje poslovnih rezultata i očuvanje i/ili stvaranje novih radnih mjesta
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge, ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, obrti
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o., Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb, Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - informiranje poduzetnika o aktivnostima usmjerenima prema lakšem pristupu tržištu i internacionaliziranju poslovanja - dodjela financijskih potpora aktivnostima internacionaliziranja poslovanja
Indikatori provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima - poslovni prihodi i prihodi od prodaje u inozemstvu - broj zaposlenih
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije

9. PROVEDBA PROGRAMA

Program će se provoditi na temelju provedbenih akata koje će donijeti gradonačelnik Grada Zagreba, odnosno Gradska skupština Grada Zagreba.

Za kontrolu korištenja sredstava, koja se dodjeljuju na temelju ovoga programa, zadužuje se Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša.

Sredstva za provedbu ovoga programa osigurat će se iz različitih izvora, ovisno o mogućnostima – iz gradskog proračuna, državnog proračuna, programa i fondova Europske unije te aktivnostima svih relevantnih dionika u provedbi Programa.

10. ZAVRŠNE ODREDBE

Korisnici ovoga programa su mali i srednji poduzetnici sukladno preporuci Komisije (EK) 2003/361/EZ od 6. svibnja 2003. o definiciji mikro, malih i srednjih poduzetnika i Prilogu 1. Uredbi Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. ugovora te drugi poslovni subjekti koji se bave razvojem, istraživanjem, novim i visokim tehnologijama.

Korisnici moraju imati sjedište na području grada Zagreba. Iznimno, korisnici ovoga programa mogu biti poslovni subjekti koji imaju sjedište izvan područja grada Zagreba, a ulažu na području grada Zagreba i imaju ili planiraju zaposliti najmanje dva radnika s prebivalištem u gradu Zagrebu.

Potpore koje se odobravaju i dodjeljuju, na temelju programa, jesu potpore male vrijednosti sukladno Uredbi Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore.

Postupci započeti prema Programu poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2013. - 2017. (Službeni glasnik Grada Zagreba 4/13, 25/13, 22/14, 2/15, 9/16 i 24/17) i aktima donesenima na temelju navedenog programa, dovršit će se sukladno odredbama navedenog programa i njegovim provedbenim aktima.

Za provedbu Programa zadužuje se Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša.

Ovaj će program biti objavljen u Službenom glasniku Grada Zagreba.

KLASA: 021-05/19-01/120

URBROJ: 251-01-02-19-9

Zagreb, 21. ožujka 2019.

Predsjednik
Gradske skupštine
dr. sc. Andrija Mikulić, v. r.